

15 ΑΠΡΙΛ. 1852.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΦΥΛΛ. 50.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΧΑΜΚΩΣ

(κατὰ τὸ Γαλλικὸν τοῦ Εὐγενίου Σόου).

(Συνέχεια ἐκ Φυλλιδίου 49)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Η ΦΟΒΕΡΑ ΤΡΙΑΣ.

Ποτὲ φαντασίᾳ, ὅσον σκοτεινὴ καὶ ὅσον παράφορος, τὴν ἱστορίαν ἀναδιφύσας πρὸς εὐρεσιν οὐκείας τροφῆς, δὲν ἀπῆντησέ τι ἐν αὐτῇ φοβερώτερον κατὰ τὸν χαρακτῆρα, ὀλεθριώτερον διὰ τὴν ἐπιφύωσιν, ἀκατανοητότερον διὰ τὰς ἀντιφάσεις του, ἀπὸ τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα, ἄξια τῆς ἐπινοίας τοῦ Δάντου, τὴν Χάμκων καὶ τὰ τέκνα της, τὸν Ἀλὴν καὶ τὴν Χαϊνίτζην. Πολλάκις ἠσθάνθημεν ἡμᾶς αὐτοὺς σκοτοδινιῶντας, ὅταν ἠδελήσαμεν νὰ ἐμβλέψωμεν εἰς τὰ ἀχανῆ βάθη τῆς μυστηριώδους ταύτης τριάδας, ἥτις ἐφαίνετο πᾶν ὅριον τοῦ πιθανοῦ αὐτοῦ ὑπερβάσας, καὶ διὰ τῶν ἀνηκούστων καὶ καταπληκτικῶν αὐτῆς κακουργημάτων, καὶ διὰ τῆς ἀγρίας μεγαλειότητος, σπανίων τιμῶν ἀλλ' ὑψηλῶν τῷ ὄντι ἀποσιώσεων.

Βελῆς, ὁ σύζυγος τῆς Χάμκως, καὶ πατὴρ τοῦ Ἀλῆ καὶ τῆς Χαϊνίτζης, ἦν βένης τοῦ Τσελενίου, καὶ κατήγετο ἐξ Ἀλβανῶν, τῶν ἐξομοσάντων τὸν χριστιανισμόν ἐπὶ τῆς ὀθωμανικῆς κατακτήσεως. Ἐπὶ τῆς διανομῆς τῆς πατρικῆς οὐσίας ὁ Βελῆς διημέλησε πρὸς τοὺς ἀδελφούς του, καὶ μεταξὺ τῶν ἐμελλεῖν ἀποφασίσαντων ἡ μάχαιρα. Ὁ Σελίμ καὶ ὁ Μεχμέτ συνήθισαν τοὺς πολυαρέθιμους ὁμιλοῦς των, συνήθισαν

δὲ καὶ ὁ Βελῆς τοὺς ἐδικοὺς του· συμπλοκαὶ ἐγείναν πολλὰ καὶ αἱματώδεις, καὶ τέλος ὁ Βελῆς ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἴδιον μέρος τῆς πατρικῆς κληρονομίας, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Τσελενίον, καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς κρηιάδας τοῦ Ἀλικάμονος, ὅπου ἐγενεὶς κλέπτης, ἀλλὰ κλέπτης κατ' ὅν τρόπον λέγει τὸ ἀρχαῖον ἡπειρωτικὸν ἄσμα·

Ἐδὲν ὁ Νάνος 'ς τὰ βουνά, φηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια κλεφτοπούλα ἐμάχου, παιδὸ καὶ παλληκάρια· τὰ μάζωξε, τὰ σύναξε τὰ 'καμε τρεῖς χιλιάδες, καὶ ὅλημερὶς τὰ δίδασκε, δδονοκίς τὰ λέγει·

Ἀκοῦστε παλληκάρια μου, καὶ σέτε παιδὶα δικὰ μου, ὅν θέλω κλέψαιε γιὰ τραγιά, κλέψαιε γιὰ τὰ κρηάρια, μὲν θέλω κλέψαιε γιὰ σπαθί, κλέψαιε γιὰ τὸ τουφέκι, τριῶν 'μερῶν περπατησιᾶν νὰ πάρωμεν μὴν νόχτα, νὰ πάμε νὰ πατήσωμεν, τῆς Νικολοῦς τὰ σπήτια, ὁ πῶχει τ' ἄσπρα τὰ πολλὰ, καὶ τ' ἀσημένια πιάτα. Καλὸ 'ς τὸν Νάνον πῶρχεται καλὸ 'ς τὰ παλληκάρια. Παράδες θέλουν τὰ παιδία, φλωριά τὰ παλληκάρια, καὶ ἄτὸς μου θέλω τὴν κυράν . . .

Ὡς ὁ Ἑλλήν Νάνος, οὕτω καὶ ὁ Ὀθωμανὸς Βελῆς δὲν ἐσύναξε οὐ κλέψαιε διὰ τὰ τραγιά, κλέψαιε διὰ τὰ κρηάρια . . . ἀλλὰ κλέψαιε διὰ τὸ σπαθί καὶ διὰ τὸ τουφέκι. Μετὰ τριετὴ δὲ εἶον πλανήσεων, λεηλασιῶν καὶ σφαγῶν, συναθροίσεως τοῦ ἀνδρείου τέρους του ὁπαδοῦς, κατέβη μίαν νόχτα τὰ ἀφ' ἐξέως κολυμβῶν τὴν Βοϊούσαν, καὶ ἐπιπεσὼν ὁμίλῳ δίδως κατὰ τῶν ἀδελφῶν του ἐντὸς τῆς πατρὸς κείνης, τρὺς ἐθανάτωσεν ἰδιοχείρως, ἂν καὶ ἡ μητὴρ ἀντιστάντας, καὶ εὐπί-

Ὁ τρόπος ὅμως οὗτος τοῦ διὰ φόνον ὁμιλῶντος Ζοφοκτονίας ἀναλαμβάνειν τὴν πατρῶν ἱλικίαν, τῶν οὐδένα ἐξέπληξε τῶν ὁμοταγῶν καὶ οὐ τοῦ πλήθους ἐν τοῖς ἀγρίοις αὐτῶν ἤθεσιν εἰς τῶν γυναικῶν ἀπορῶντας, ἐξωόρησαν τὸν

Τῷ ὄντι ὁ ἄλλος ἐλαττωμένο οὐχὶ ὡς ὑπερόπτης σατράπης, οὐχὶ ὡς φοβερός δεσπότης, ἀλλ' ὡς υἱός, ὡς ἀδελφός, καὶ ὡς ἐραστής· καὶ τοῦτο διότι καὶ αὐτός ὁ φοβερός δεσπότης, ὁ ὠμός σατράπης, ἡγάπα περιπαθῶς, περὶ φιλίας, ὡς υἱός, ὡς ἀδελφός καὶ ὡς ἐραστής.

Φίλον ὅμως ὁ υἱός τῆς Χάμκας δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν διότι ὅσους ὁ κακὸς αὐτῶν ἀστὴρ ἐφάρειν ἀπέναντι αὐτοῦ, οὗτοι παρεσύρουντο εἰς τὸν στρόβιλον τοῦ ἐρωϊσμοῦ, τῆς περιφρονήσεως, τῆς προδοσίας, τῆς ἀμειλίχτου ἀπανθρωπείας του, καὶ ἐγίνοντο ἢ σκίδαι καὶ δορυφόροι, ἢ ὄργανα καὶ δοῦλοι, ἢ παίγνια καὶ θύματα τῆς σιδηρᾶς του θελήσεως· οὐδεὶς δὲ ποτε ἐδυνάθη νὰ μαλακῇ τὴν ἀδάμαστον του ψυχὴν διὰ τῆς γλυκαίης καὶ δραστηρίου ἐπιφρόνης γυναικῶν φιλικῶν αἰσθημάτων. Ὅτι δὲ ἀγάπης περιείχε τοῦ ἄλλῃ ἡ καρδία, ἐπεδείχθη εἰς τὴν μητέρα, τὴν ἀδελφὴν του καὶ τὰς τρεῖς του γυναῖκες.

Ἡ μήτηρ του τὴν ἡγάπα τῷ ὄντι δι' ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς καρδίας της· διότι ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὅστις φοβερῶς κατεφρονεῖτο πάντοτε πάντων τῶν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων ποινῶν καὶ νόμων, αὐτὸς μόνος τὰς λέξεις ἐκείνας, α ἡμεῖς, βοήθησέ με, ποτε δὲν τὰς ἐπέφερε χωρὶς ἰσχυρᾶς συγκινήσεως καὶ χωρὶς ἀληθοῦς εὐλαβείας. Ὅσῳ δὲ ἐπρόκειτο ν' ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς ζωῆς του εἴτε ἐν μέτῳ μαχῶν εἴτε ἐν κινήσει δολοφονίῶν, ὁ ἄλλος, οὐ ἡ λεοντήνῃ καρδίᾳ οὐδέποτε ἐτρεμεν, οὐδέποτε ὑπεχώρει, ὁ ἄλλος ὅστις διὰ τῶν ἀπεισιῶν του ἐγκλημάτων εὐρείαν ἐρημίαν κατεσκεύασε περὶ αὐτὸν ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας, αὐτὸς ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων ἡσθάνετο ὅμως τὴν ἰσχυρὰν ἀνάγκην, διὰ τῶν ἰσθῶν ἐκείνων λόγων νὰ ἐπικαλεῖται τῆς μητρός του τὴν μνήμην, τὴν μόνον ἰσχυρὰν, τὴν μόνον πίστιν εἰς ἣν ποτὲ ἐτόλμησε, εἰς ἣν ποτὲ κατεδέχθη νὰ προσφύγῃ, ζήτων τὴν ἡλικίαν ἐπικουρίαν ἥτις ἐμφυλὶ καὶ στηρίζει ἐν δυσχερείαις.

Τὸν ἡγάπα δὲ ἡ μήτηρ του προσέτι τόσοι περιπαθῶς, ὥς διότι ἡ μητρικὴ της προσιόθησις τῇ εἶπεν ἀναμνηστικῶς ὅτι θέλει ποτὲ ἔλθῃ ἡμέρα φοβερά, καὶ ἢν θέλει εἰπεῖ εἰς τὸν υἱὸν της, αὐτὴ μου ἐκδίκησιν! καὶ ἀπ' ἧς ὁ υἱός της μέχρι τοῦ περάτος τῆς ζωῆς του ἤθελε μεταχειρισθῇ πᾶσαν τὴν βαρύντητα καὶ δυνάμειν του, πάντας τοὺς δόλους τῆς αἰσχρᾶς καὶ αἰματηρᾶς του πολιτικῆς, πᾶσαν τὴν ἀγρίαν δραστηριότητά της ἀχλινώτου θελήσεώς του, ὅπως ἐκδικήσῃ τὴν μητέρα του μυριопλασίως τῆς γενομένης αὐτῇ ὕβρεως.

Τὸν ἡγάπων δὲ καὶ αἱ γυναῖκες του, ἡ Ἑμινέ, ἡ Ζοβεῖς καὶ ἡ Βασιλική, τὰ τρία σεμνὰ καὶ ἀφωσιωμένα ταῦτα πλάσματα, εἰς ἃ ἡ ἀπηνής καὶ μυστηριώδης μοῖρα ἡ διέπουσα τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦτο εἶδεν τραγικὸν καὶ ἀπροσδόκητον τέλος. Ἡ ἀπαρηγόρητος δὲ θλίψις ἥτις ἐπέζησεν αὐταῖς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἄλλῃ, ἀπέδειξε πόσον καὶ αὐτὸς τὰς ἡγάπα, καὶ ὅτι πολλὰκις ἡ φύσις, παραδόξως πρὸς αὐτὴν ἀντιφάσκουσα, ἐθάπτει λευκὸν μαργαρίτην ἐρᾶς καὶ θρησκευτικῆς ἀγάπης εἰς τὸ βάθος τῶν μελανωτέρων καὶ θρηωδιστέρων ψυχῶν.

Μόλις ἦτον πρόσητος ὁ ἄλλος ὅταν ἡ Χάμκας ἐδείκνυτο τόσοι ἀδιάφορος πρὸς τὸν ἀγρίον ἔρωτα ὅλων τῶν ὁρεσθίων ἐκείνων ἀρχηγῶν τῶν ἀρματωλῶν. Ἡ ἀδιαφορία ὅμως αὕτη καὶ ἡ περιφρόνησις της ἦτον κατὰ μέγα μέρος ἐπιτεταθεμένη. Οὐχὶ ὅτι ἡ ἀγέροχος καὶ ψυχρὰ της καρδία ἡσθάνετο ποτὲ ἐρωτικῶν παλμῶν πρὸς οὐδέναν θνητόν, ἀλλ' ἡ ὑποκρίτρια ἐπιδεξιῶς ἡσθάνετο μετὰ κρυφίας χαρᾶς ὅτι τόσοι μάλλον ἠδύνατο ἢ ἐπιφρόνῃ της ἐπὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀτάκτων ἐκείνων πολεμιστῶν, ὅσον ἦσαν ἐραίνετο ἐπιζητούσα αὐτὴν. Τυφλῶς δὲ πιστεύουσα εἰς τὰς ἀλλοκότους ἀποκαλύψεις τοῦ σκοτεινοῦ καὶ νοσηροῦ πνεύματός της, διεκρίετο ὑπὸ φιλοδοξίας ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ της, ὃν ἤθελε νὰ ἰδῇ Βεζίρην.

Ἰπνόνοιας ὑπάρχουσι μάλιστα ὅτι δὲν ἦν ἀμέτοχος εἰς τὸ θάνατον τοῦ Βελλῆ, καὶ ὅτι ἐτόλμησε τὸ κακοῦργημα τοῦτο ὅπως μείνῃ μόνη, κυρία καὶ ὁδηγὸς τοῦ υἱοῦ της, πιστεύουσα ὅτι ἡ εἰμωμένη εἰς αὐτὴν ἐνισχυμένη τὴν τύχην του ἤξευρε δὲ ὅτι ὁ δυνάμενος νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τυφλῇ ἀφοσιώσεως τῶν ὀπληρχῶν, εἶχε πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ τόπου, διότι αὐτοὶ ἀπετέλουν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν. Διὰ τοῦτο ἡ Χάμκας ἐπετιδεύθη εἰδος ἀγρίας καὶ ἀρματινῶν φιλαρεσκίας, ὅπως κινήσῃ τὰ πάθη τῶν πρωτίστων ἀρματωλῶν, καὶ ἐμπνέουσα αὐτοῖς τὴν ἐλπίδα ὅτι δι' ἀφοσιώσεως καὶ θυσιῶν δύνανται ὥς ποτε νὰ μαλακώσῃ τὴν καρδίαν της, προπαρασκευάσῃ οὕτω τοῦ υἱοῦ της τὸ μέλλον.

Ὅταν ὁ ἄλλος ἐφθασεν εἰς ἡλικίαν ὥστε ν' ἀμιλλᾶται περὶ τῶν πρωτίτων τῆς πόλεως, τῆς σκοπέσεως καὶ τοῦ δρόμου μετὰ τῶν ταχυτέρων, τῶν εὐρωστοτέρων καὶ τῶν ἐπιδεξιωτέρων, τότε ἡ Χάμκας ἐβούλητο εἶδος ἀγῶνος ἐμπρὸς τοῦ σεργίου, καὶ αὐτὴ ἐγκεκλυμένη παρευρίσκειτο εἰς αὐτὸν ὅπισω ταπεινοῦ παραθύρου· τὸ δὲ ἄθλον, διὰ τῆς χειρὸς της διδόμενον, ἐραίνετο διὰ τοῦτο ἀσυγκρίτως πολυτιμώτερον.

Ἀλλ' εἰς τῶν γειτόνων βέλων, ὁ βέης τοῦ Γαρδικίου, φοβήθη τὴν ὀγκουμένην ἐπιφρόνῃ τῆς Χάμκας, καὶ νομίσας ὅτι ἐδύνάτο ἀπινυῖ νὰ λεηλατήσῃ τὴν χώραν τοῦ Τεπελένιου, ὑπακούουσιν εἰς γυναῖκα καὶ εἰς παιδί, ἐπέδραμεν εἰς αὐτὴν αἰφνιδίως. Ἀμέσως δὲ πάντες οἱ πέριξ ὀπληρχοὶ συνήλθον αὐτομάτως εἰς Τεπελένιον, καὶ προσέφερον τὴν ὑπηρεσίαν των εἰς τὴν Χάμκας.

Ἡ αἰσβολὴ αὕτη καὶ ὁ ἐπ' αὐτῆς πόλεμος, συμβάντα ἰσχυρᾶς ἀπενεργήσαντα ἐπὶ πάσης τῆς μετὰ ταῦτα τύχης τοῦ ἄλλῃ, συνέβησαν εἰκοσι ἔτη πρὸ τῆς ἐποχῆς περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος, ἐπὶ τῆς ἐφθυχῆς τοῦ σατράπου ἡλικίας. Ἰδὼν δὲ τὸν εὐρισκομένον ἐν τῇ πλῆρει ἀκμῇ τῆς ἰσχύος του, σπειρόντα ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Ἡπειροῦ πρὸς τὴν μητέρα του ἐκπνέουσαν, ἀπεγνωσμένην ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, καὶ παραδεδομένην ἤδη εἰς τοὺς ἀγύρτας, αἵτινες ὑπέσχοντο νὰ τὴν σώσωσι μόνον δι' ἀπαισίον ἀνθρωποθυσίαν, εἰς ἣν προσδιορίσθη ὁ μικρός Ἀθανάσιος, ὁ τότε σκληρῶς ἀρπαγείς ἀπὸ τῶν μητρικῶν κόλπων.

—ο—

ΚΕΦ. Α'.

Ἡ ΟΔΟΠΟΡΙΑ.

Ὁ ἄλλος ὅταν ἔμαθε τὴν ἀσθένειαν τῆς μητρός του εὐρίσκειτο εἰς ἐστρατείαν τινα κατὰ τῶν γειτόνων του· ἀλλ' ἐν τῷ ἄμα διέκοψε τὰς στρατιωτικὰς του ἐργασίας, καὶ ἐστράφη μετὰ πάσης σπουδῆς πρὸς Τεπελένιον. Ἀλλὰ τῆς ἀνυπομονησίας του ἡ λαττωτὸς ἡ ταχύτης τῆς ὁδοπορίας. Τὰ πάντα ἡλισμένοι νὰ βλέπωσιν ἐμπρὸς τῶν ἐλαχίστων φαντασιῶν τῶν ἐνδίδοντα, οἱ δεσπότης αἰσθάνονται τέλος κόρον καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν δουλικὴν προθυμίαν τῆς ὑπακοῆς. Διὰ τοῦτο οὐδεὶς ὡς αὐτοὶ δυσκορεῖ ὅτε ἡ θέλησις των νευαγῇ εἰς ἀνίκητον φυσικὸν ἐμπόδιον καὶ ὅσοι μᾶλλον ἀπόλυτος εἶναι ἡ δύναμις των, τόσο μᾶλλον περιορισμένη τοῖς φαίνεται διότι τὰ τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα ἦσαν αὐτοῖς ἐφικτότατα, καὶ τῶν μεταξὺ δυσκολιῶν αἰρομένων, καθ' ἑκάστην τοῖς συμβαίνει νὰ προτιμώσιν πρὸς αὐτὰ τὰ ἀνυπερβλήτα ὅρα, ἃ ὁ θεὸς ὕψωσε μετὰ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ ὁ χρόνος, ἡ ἔκτασις, ὁ θάνατος, οἱ αἰῶνες νόμοι τῆς φύσεως, διὰ τῆς ἀματαινότητος αὐτῶν σταθερότητας, διδάσκουσι τὴν ματαίωττά της ὑποτιθέμενης ἀνθρωπίνης παντοδυναμίας.

Οὕτω μαθὼν τὴν αἰφνιδίαν ἀσθένειαν τῆς μητρός του, ὁ ἄλλος εἶχεν ἐγκαταλείψῃ τὰ πάντα ὅπως σπεύσῃ εἰς Τεπελένιον. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ δριμύως Ἀλβανικοῦ γειμῶνος, αἱ χιόνες, αἱ ἀνοδοὶ, οἱ κρηνοὶ, οἱ ἐκχειλίζοντες χειμάρροι, τὸν ἀνεχαίτιζον εἰς πᾶν βῆμα. Μάτην διὰ φοβερῶν ἀπειλῶν, δι' ἀνηκούστων ὁμοτήτων ἠθέλησε νὰ βραχύνη τὴν ἀπόστασιν, ἐπισπεύδων εἰς ὑπερβολὴν τὴν πορείαν τῶν ὁδηγῶν του. Αὐσῶν διότι δὲν ἐδύνάτο νὰ ἐπιτύχῃ, παρεφέρετο σχεδὸν μέχρι μανίας κατὰ τῶν πολυαριθμῶν καὶ ἀνυπερνηκῶν ἐμποδίων τῶν παρεμπιπτόντων εἰς τὴν προόδον του. Ἡ δύναμις του περιορίζετο εἰς τὸ νὰ φονεύῃ τοὺς ὁδηγούς του, καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦτο κατ' οὐδὲν τὸν ἐπλησίαζε μᾶλλον τοῦ Τεπελένιου, ὅπου ἡγωνία ἡ μήτηρ του.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν εἶχε διατάξῃ τὸν ἡνίοχόν του νὰ φθάσῃ εἰς ὁρισμένην τινα ὥραν εἰς τὸ κατὰστημα· ἀλλὰ ὁ δυστυχὴς ἐμελλε ν' ἀποθάνῃ. Ἀλλὰ καὶ ὁ δὸν ὠλίσθησεν εἰς τῶν ἵππων καὶ ἔθλασε τὸν πόδα του. Ἐν νεύμα τοῦ ἄλλῃ, καὶ ὁ ἡνίοχος παρεδόθη εἰς τοὺς δορυφόρους διὰ νὰ θανατωθῇ.

— Ὅα μὲ φονεύσης, εἶπεν ὁ ἡνίοχος. Καὶ ἔπειτα;

— Καὶ ἔπειτα! καὶ ἔπειτα! ἔχει δίκαιον! ἔπειτα δὲν δύναμαι τίποτε! εἶπεν ὁ ἄλλος μετὰ λύσσης, ἀπειλῶν διὰ τοῦ γρόνθου τὸν οὐρανόν. Ὁ ἡνίοχος ὅμως ἀπεκατέλειπτο.

Ἀλλοτε δὲ, ὅταν ὁμοία ποινὴ κατεψηφίσθη κατὰ τῆς ἀκουσθῆς βραδύτητας ἄλλου ὁδηγοῦ, καὶ ἡ Ἑμινέ ἥτις τὸν συνάδευσεν εἰς τὸ ὄχημα, τρέμουσα ἐχρητέτα τὴν χάριν τοῦ νέου τούτου θύματος, ὁ σατράπης προήλωσησεν εἰς τὴν γυναῖκα του τοὺς μεγά-

λους, γλαυκοὺς ὀφθαλμούς του ὑγροὺς ἀπὸ δάκρυα, καὶ μετὰ φωνῆς δηλούσης βαθεῖαν συγκίνησιν ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας ἀφελούς καὶ ἀγρίας ἀγάπης.

— Ἀλλὰ, φῶς μου, συλλογίσου ὅτι πρέπει νὰ φθάσω εἰς Τεπελένιον πρὶν ἢ μὴτηρ μου ἀποθάνῃ, καὶ ν' ἀνακαλέσω ἱσως εἰς τὴν ζωὴν ἐκείνην ἥτις με ἀνέδειξεν ἄνδρα καὶ σατράπην.

Καὶ δὲν ἔλεγε τὰς λέξεις ταύτας, ὅπως ὑπὸ πρῶτον οὐκ αἰσθητῆς φιλοστοργίας συγκαλύψῃ τὸ ἀποτρόπαιον τῆς ἀνακτιοῦ σκληρότητος τὸν δυστυχῆς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὁ ἄλλος ἦτον εὐλικρινὴς αἰμοσύνης. Εἰ δὲ καὶ φαίνεται ἀνεξήγητος ἡ σύμπτωση τοῦτου τοῦ ψυχρᾶς ἀπανθρωπείας μετ' ἀγάπης τοῦτου τοῦ περιπαθῶς, τὸ αἰσθητὸς ὅμως ἐξ ὃς ἡ σύμπτωση αὐτὴ πηγάζει εἶναι φυσικόν, σχεδὸν εἰς ὅλους κοινόν. Ὁ φιλανθρωπότερος δὲ φαντασθῇ πνέουσαν τὰ λείψια τὴν μητέρα του ἢν λατρεῖται, τὴν μητέρα του πρὸς ἣν αἰσθάνεται ὅσον ζέσους, ὅσον ἀρροσιώσεως δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς ἀνθρωπίνην καρδίαν ἢ περὶ αἰσθητῆς ἀγάπης καὶ ἡ μεγίστη εὐγνωμοσύνη, ἢν αὐτὸς ἤθελε πιστεῦαι ἐν πεποιθήσει ὅτι ἡ σωτηρία της ἀπὸ τοῦς ὀνυχας τοῦ θανάτου ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, ἢ βοηθοῦ τινος ὃν φέρει, ὅτι δὲ ἡ ταχύτης τῆς πορείας, ὅτι ἡ ὥρα τῆς σωτηρίας ἐξαρτάται ἀπὸ φοβερόν τι παράδειγμα, ὁ φιλανθρωπότερος τολμᾷ νὰ εἰπῇ ὅτι φθάνων καὶ εὐρίσκων νεκρὰν τὴν μητέρα του, δὲν ἤθελε γίνῃ ἐνοχος φόνου ἐν τῇ διανοίᾳ του, ἀναλογιζόμενος ἀπεγνωσμένον καὶ φοβερόν ἐνθύμημα, ὅτι ὁ θάνατος ἐνὸς ἀνθρώπου ἀδιαφόρου ἐδύνάτο ἱσως νὰ προλάβῃ τὸ φοβερόν ἐκεῖνο δυστύχημα! Ἀλλ' ὁ ἄλλος, ὁ ἀντραπεῖς εἰς περιφρόνησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅταν οὕτως ἐσκέπτετο, οὕτω καὶ ἐπραττε. Καὶ ἢν εἶχεν ἰδεῖν τινα τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου, ἤθελε θεωρήσῃ εὐατόν, καὶ δικαίως, ἥττον ἐγκληματικὴν ὅταν ἐν τῇ οὐκίᾳ θλίψει τοῦ ἐθυσίαζε δούλους τινας εἰς τὴν σφοδρὰν καὶ ἀγρίαν ἀγάπην του πρὸς τὴν μητέρα του, ἢ ὅταν, ἀπανθρωπὸς κατακτητῆς, ἔφερε τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον εἰς χώρας εἰρηνικὰς.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἀπαρχόμενος εἰς Τεπελένιον, ὁ σατράπης ἦτον βεβουλισμένος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του διαλογισμούς, διότι πλὴν τῶν ὁμοτήτων περὶ ὧν ἀνεφέραμεν, καὶ αἵτινες ἀπεδείκνυν τὴν φλογερὰν ἀνυπομονήσιν του, κατὰ τὰ ἄλλα ἡ κατεστυγμένη πορεία του οὐδόπως ἀνεπόλει τὰς ἐξῆς τῶν λοιπῶν ὁδοποριῶν του, αἵτινες τοσαύτην φρίκην ἐνέπνεον εἰς τὴν Ἡπειρον ὅλην, ὥστε ὁ λαὸς ὅταν ἐμάνθανε τὴν ἀφίξιν του, ἀνέκραγε·

— Νὰ φίγωμεν! ὁ Βεζίρης! ὁ μὲς φάγη.

Καὶ ὅμως, φοβερὰ ἀντίφρασις καὶ ἀλλόκοτος! Εἴτε τὴν σκληρότητα εἰς ἀνήκουστον λεπτότητα ἐπιτηδεύμενος, εἴτε φοβερῶς καὶ ὑδριστικῶς κατεργασμένος τῶν θυμάτων οἷς ἐπέβαλλε τὰς μεγίστας βασάνους, εἴτε τέλος ἐνδίδων εἰς ἐνδομυχον ῥοπήν ἀγαθότητος, ἥτις παραδόξως τότε μόνον ἀπεκαλύπτετο ἐν τῷ χαριέντως θηριώδει τρόπῳ μὲν οὐ διέταττο τὰς ἐξωλεστάτας ἀρπαγὰς, τοὺς ὠμωτάτους θανάτους, σχεδὸν ποτὲ ὁ ἄλλος δὲν ἐλεηλάτει, δὲν ἐσφάζε τὰ

θύματα του, χωρίς να μειδῶσι τὰ χεῖλη του, χωρίς να τοῖς διαφύλῃ φιλικωτάτας διαβεβαιώσεις.

Κατὰ τὰς συνήθεις ὁδοπορίας του, ὁ Σατράπης ἔπεμπεν ἔμπρός του ταχυδρόμους, φέροντας ἰδιοχείρους του προκηρύξεις ἀγάπης καὶ συμπαθείας, προκηρύξεις βεβαιώσεως τοῦς κατοίκους τῶν μερῶν ὅσα ἔμελλε νὰ διατρέξῃ ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἀγαπητοὶ τῆς καρδίας του, καὶ ὅτι μετ' ὀλίγον ἔθελον λάβει τὴν ἐξοχὸν τιμὴν, νὰ προσκυνήσῃ τῶν ποδῶν του τὴν κόνιν.

Ἄλλ' ἅμα ἡ εἰδησις αὕτη τῆς ἀρίστους τοῦ Ἀλῆ διεδίδετο, τρώμει καὶ καταπλήττει κατελόμενος τὸν λαόν. Οἱ μὲν μετὰ τῶν πολυτιμωτέρων αὐτῶν κειμηλίων κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη, αἱ δὲ γυναῖκες ὅλοφύροντο, ἐναγκαλιζόμεναι τὰ παῖδιά των, οἱ δὲ ἱερεῖς συνήθιζον τὸ πλῆθος καὶ τὸ παρεκύνουν εἰς βαρὺν ἔκνον, δι' οὗ νὰ χορῶσαι τοῦ σατράπου τὴν ἀπληστον αἰσχρογέριαν, καὶ νὰ τὸν πείσωσι νὰ πορευθῇ δι' ἄλλης ὁδοῦ. Τότε τὰ χρήματα ἡ, ἐν ἐλλείψει χρημάτων, οἱ κόσμοι τῶν γυναικῶν ἐπέμποντο εἰς τὸ πλοσιότερον κατάλυμα τοῦ σατράπου, καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν πόλεων παρητούτο τῆς ἀνεκράστου τρυφῆς ἢν τοῖς ἐπιφύλαττεν ὁ σατράπης, ὁμολογούντες ὅτι ἄνθρωποι ὡς αὐτοὶ ἦσαν ἀνάξιοι τῶν βλεμμάτων τῆς ὑψηλότητός του.

Ἄν ἡ ποσότης ἐφαίνετο ἐπαρκὴς εἰς τὸν Ἀλῆν, συγκατένευεν ὡς ἀλλάξῃ δρόμον, λέγων ὅτι πικρῶς ἐλυπείτο ὅτι ἐστειρέτο τῆς εὐδαιμονίας τοῦ νὰ ἰδῇ τὸν λαόν ὃν ἰδιαίτως ἠγάπα. Πολλὰκις ὅμως, εἴτε κατ' ἰδιωτρούειαν, εἴτε διότι δὲν τὸν ἠνυχάρησεν ἡ ποσότης τοῦ φόρου, ἐπανελόμενος μετὰ φιλικωτάτης ἐπιμονῆς περὶ τῆς ἀκαταμάρχητου ἀνάγκης ἢν τῷ ἐπέβαλλεν ἡ καρδία του, τοῦ νὰ ἰδῇ ἀπεύκτως τοῦς παμφιλτάτους λαοὺς του. Τότε δὲ, μὴ προσέχων οὔτε εἰς τὰς δεήσεις οὔτε εἰς τὰ δάκρυα τῶν ἀπεσταλμένων, ἐπροχώρει, καὶ ὃν, φθάς, δὲν εὗρισκε φόρους ἀξίους τοῦ μεγέθους τῆς πόλεως, ἐκέραιε ἀμέσως ἡ ἀπεκεφάλιζε τοῦς ἀπεσταλμένους, μεμφόμενος ἡσυχίᾳ αὐτῶν, ὅτι ἔγινον αἰτίαι νὰ παραγνωρίσῃ τὴν καρδίαν καὶ τὴν ἐλευθεριότητα τῶν κατοίκων, προσφέροντες τοσοῦτον ταπεινὸν φόρον ἢν μέρους αὐτῶν ἀπεπαύτου δὲ τὴν πατρικὴν του δημηγορίαν, προσθέτων τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ ἀγαπητὸς του λαός, πρὸς ὃν χαρίζομενος ἐμακρύνθη τῆς ὁδοῦ του, δὲν ἠθέλει ἀφήσει ν' ἀναχωρήσῃ τὸν ἀγαθὸν του Βεζίρην, χωρίς νὰ τῷ δώσῃ προφανές τι δαῖγμα ἀριστίας καὶ ἀγάπης, ἐν ἄλλαις λέξεσι, χωρίς νὰ τῷ φέρῃ μέγαν τινα φόρον.

Τρέμων τοῦς θηριώδεις δορυφόρους τοῦ σατράπου, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τὰ οἰκτρὰ θύματα τῆς φοβερᾶς του ὀμότητος, ὁ δυστυχὴς λαὸς ἐδιπλασίαζεν, ἐτριπλασίαζε τὸν φόρον, καὶ τότε ὁ Ἀλῆς τρυφερώτατα ἐναγκαλιζόμενος τοῦς προύχοντας, ἔλεγεν ὅτι ἡ τιμωρία τῶν πρώτων ἀπεσταλμένων ἦτον προφανὴς δικαία, διότι ἔχον τολμήσει νὰ ἐξαπατήσωσιν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὸν Βεζίρην των, ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀξιολόγου λαοῦ, ὃν εὗρισκε αὐτὸς ὁποῖον ἡ καρδία του τὸν εἶχε πάντοτε κρίνει.

Ἦς τελευταίαν δ' ἀπόδειξιν τῆς ἀγάπης του πρὸς

τοῦς κατοίκους, ὁ Ἀλῆς ἐξήτει νὰ τοῖς ἰδῇ ὅλους συνηθισμένους διὰ νὰ τοῖς ἀπαρχιετήσῃ. Τρέμοντες αὐτοὶ ὑπῆκουον εἰς τὴν νέαν ταύτην διαταγὴν, καὶ ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδια, ὅλοι κατὰ τοὺς ἀνὰ πλῆθυν, συνήθοντο ἢ εἰς τὴν πλατείαν τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὴν πεδιάδα. Τότε δ' ὁ σατράπης, ἀνέτις ἡλωμένος εἰς τὰ παρὰ προσκεφάλαια τοῦ ὀχήματός του, ἐξέριπτεν εἰς τὸν σιγῶντα καὶ τρέμοντα ἐκείνον ὄμιλον μειδιῶν βλέμμα καὶ ἅμα ἡ νέκ κόρη ἡ εὐειδὴς καὶ εὐστωμος νεκρίας τῷ ἤρσεκεν, ἐν νύμφῃ, καὶ οἱ δορυφόροι του ἀπῆγαν τὴν μὲν νὰ ἐγκαλίσθῃ εἰς τὸν γυναικονέτην του, τὸν δὲ νὰ κατακαθῇ μετὰ τῶν νέων του ἀκολούθων καὶ ἅμα ἐπαρκοῦτο τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐπιθεωρήσεως, ἐπανελόμενος τὰς διαβεβαιώσεις τῆς ἐνδύμου ἀγάπης του εἰς τὸν ἀγαθὸν του λαόν, καὶ λέγων ὅτι θέλει νὰ ἔγῃ πάντοτε πλησίον ζώντᾳ τινι αὐτῶν ἐνθυμήματα, διέταττε τοῖς Ἀλβανούς του ν' ἀρπάσωσι καὶ θέσωσιν ἔμπρός των ἐπὶ τὰ ἐρίππεια τὰ νέα ταῦτα θύματα τῶν ἀγενῶν του παθῶν, καὶ ἀπάρχετο περαιτέρω μὲ φαιδρὸν πρόσωπον καὶ χαρὴν, τάττων πανταχοῦ φρικτὸν φόρον χρυσοῦ, αἵματος καὶ ἀνθρωπίνων πλασμάτων, καὶ καταλείπων ὀπίσω του πενίαν, θάνατον καὶ ἀπελπισίαν.

Ἀπαξ δὲ, ἐν μιᾷ, τῶν ὁδοπορίων τοῦ ὁ Ἀλῆς τοσαύτην ἀνδρείαν καὶ ἐτοιμότητα εἰδείξεν, ὥστε ἔκτοτε οἱ ἐπιδεδιωγμένοι καὶ οἱ ἀνδρείοτεροι τὸν ἀνεγνώρισαν ὡς ἀνώτερόν των. Ὀλίγον ἄφ' οὗ ἐπροχειρίσθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ σατράπου, αἰσθανόμενος ὅτι ἡ ἰσχύς του δὲν ἦτον ἀκόμη ἐδραία, ἠθέλησε νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτήν, νὰ κερδίσῃ τὴν ἀτιμωρησίαν διὰ τ' ἀνήκουστά του ἐγκλήματα, καὶ νὰ καταπλήξῃ τοῦς λαοὺς οὓς ἠθέλει νὰ τυραννῇ ἐφ' ὕβρι πάντων τῶν νόμων τῆς φύσεως, καὶ νὰ θεωρηθῇ ὑπ' αὐτῶν ὡς ὃν ἀνώτερον τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπραξεν δὲ τότε τὴν παράτολμον, καὶ σχεδὸν μυθῶδῃ ἐκείνην πράξιν, πρῶτον διότι αἱ διηγετικαὶ προρήσεις τῆς μητρὸς του τῷ εἶχον ἐμπνεύσει σταθερὰν πίστιν εἰς τὸν ἀστέρα του· δεύτερον δὲ διότι οὐχὶ μικρότερον εἶχε τὴν πεποιθήσιν εἰς τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἐπιτηδευσίαν του καὶ τρίτον τέλος διότι εἶχεν ἐννοήσει ὅτι οἱ λαοὶ εἶχον ἀρχίσαι παραπονούμενοι διὰ τὰς βιαιοπραγίας καὶ τὰς σκληρότητάς του, καὶ ἠθελον τὸν θυσιάσει τέλος, ἂν διὰ τινος λαμπροῦ καὶ ἀπροσδοκῆτου ἀνδραγαθήματος δὲν τοῖς κατέπληγαν ἐν ᾧ ὃν ἀπετύγχανεν εἰς τὸ τὸλμημά του, ἡ δύναμις του ἐγίνετο ἀσάλευτος διὰ πάντοτε.

—ο—

ΚΕΦ. Β΄.

Η ΠΑΛΗ.

Τέσσαρα περίπου ἔτη πρὸ τῆς θανατηφόρου ἀσθενείας τῆς Χάρμης, ὁ Ἀλῆς, τεσσαρίων καὶ τριάκοντα ἑτῶν μάλιστα τὴν ηλικίαν, εἶχε διορισθῇ σατράπης τῆς Περσίας. Διεπορεύετο δὲ τὴν θειασπιάνην, κατὰ τὸ

Σούλιον, ὅπου οἱ ἄνδρες εἶχον τὸ ἥθος τραγὸν καὶ ἀδάμαστον. Αἱ καταδυναστεύσεις του εἶχον ἤδη ἀρχίσαι νὰ διεγείρουν κατ' αὐτοῦ τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν διὰ τοῦτο ἠθέλη ἡ νὰ ταπεινώσῃ τὰ πλῆθη ἔμπρός του, φαινόμενος αὐτοῖς ὡς τι ὃν φύσεως ἀνωτέρας, ἢ μετὰ τῆς κλονιζομένης ἐπιρροῆς του νὰ συναπολέσῃ καὶ τὴν ζωὴν του. Ἐγνώριζε δὲ ὅτι ἂν ποτὶ οἱ λαοὶ ἐπανίσταντο, οἱ δορυφόροι του δὲν ἔρχοντο ὅπως τὸν σώσωσιν ἐν ᾧ ὃν ἀπαξ κατάρθου βαθεῖαν ν' ἀποτελέσῃ ἐντύπωσιν εἰς τὸ προληπτικὸν καὶ ἀγροίκον πνεῦμα τῶν δυστυχῶν ἐκείνων ἀνθρώπων, εἰς γε πεποιθήσιν ὅτι ἠθέλει τοῖς ἐπιβληθῇ ὡς τις ἀναπόδραστος καὶ θεῶν ἐπιταγόμενος ἀνάγκη, ἢς οὐδεμίαν ἀνθρωπίνην δύναμιν ἠθέλει κατισχύσει ποτέ.

Τοιαῦτα διαλογιζόμενος διευθύνετο πρὸς τὸ χωρίον τὸ καλούμενον Κλεστοχώρι, καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ἀγρίων ἡθῶν ὅλων γενικῶς τῶν κατοίκων του, πρὸ πάντων ὅμως ἐξ αἰτίας τριῶν διαβοηθῶν ληστῶν ὁ θυμῶν, τριῶν ἀδελφῶν, Δεμίρ Ἀδὸς καλούμενων, οἵτινες ἐκεῖθεν κατήγοντο, καὶ ἐκεῖ εἶχον τὸ καταγώνιον. Διέθεσε δὲ οὕτω τὰ τῆς πορείας του, ὥστε νὰ φθάσῃ διὰ νυκτός, καὶ νὰ συλλάβῃ εὐκλῶς τοὺς τρεῖς ληστὰς ὃν ἡ φήμη ἐξετίνατο εἰς πάντα τὰ περίεθρα. Τῷ ὄντι πλῆθος δορυφώρων του ἐλθόντες, ἐπολιόρκησαν τὸ χωρίον, καὶ μετὰ μακρὰν καὶ ἀνδρείαν ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν ληστῶν, συνέλαβον τοὺς τρεῖς Δεμίρ Ἀδὸς, καὶ τοὺς ἐδέσμευσαν.

Τὴν δ' ἐπιούσαν αὐγὴν ὁ Ἀλῆς, πολυτελέστατα ἐνδεδυμένος, παρακολουθούμενος δ' ὑπὸ δισχιλίων Ἀλβανῶν, καὶ ἐπιβαίνων ὠραιότατου ἵππου Ἀραβικοῦ, μελανωτέρου αὐτοῦ τοῦ ἐδύνου, ἔχων δ' ὡς ἐφίππιον δορὴν τίγριδος, ἢς οἱ ὄνυχες ἦσαν χρυσοί, οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν πολύτιμοι ἀνθρακες, καὶ τὸ στήμα ἐφαίνετο χαῖνον ἐπὶ τὸν ὀπισθίον τοῦ ἵππου, ὁ Ἀλῆς εἰσῆλθεν εἰς μακρὰν ἐπίπεδον ἑκτασίαν, πάνταρχθεν ὑπὸ καλέτων βράχων περιτονηζομένην.

Κατὰ διαταγὴν τοῦ σατράπου συνήλθον τότε ἐκεῖ οἱ κάτοικοι, καὶ πρῶτον μὲν τοῖς ἐπέβαλε κατὰ τὴν συνήθειαν βαρὺν φόρον, ἔπειτα δὲ διέταξε τὴν ἀρπαγὴν μιᾶς νέας κόρης, τῆς μνηστῆς τοῦ πρωτοτόκου τῶν Δεμίρ Ἀδὸς.

Ἀφ' οὗ δ' ἔδωκε τὰς διαταγὰς ταύτας, ὁ Σατράπης, ἐφίππος πάντοτε, εἶπε νὰ τῷ φέρωσι σιδηροδέσμους τοὺς τρεῖς ληστὰς, προβλέπων ὅτι ὁ σδάμαστος αὐτῶν χαρακτηρ ἠθέλει φέρει τὴν ῥῆξιν ἢν αὐτὸς ἐπεθύμει, ἢν ἄλλως εἶχεν ἀπόφασιν νὰ προκαλέσῃ ὁ ἴδιος. Ἀλλ' ὁ πρωτότοκος τῶν αἰχμαλώτων τὸν ἀπηλλάξε τῆς ἀνάγκης ταύτης.

—Θὰ σ' ἀφαιρέσω τὴν μνηστὴν, τὸν χρυσὸν καὶ τὴν ζωὴν σου, εἶπεν ὁ Σατράπης μὲ φωνὴν γλυκεῖαν, καὶ μειδιῶν, ἀπὸ τοῦ ἵππου του, ὅστις ἔσκαπτεν ἀνυπομόνως τὴν γῆν.

—Θὰ πάρῃς τὴν ζωὴν μου, διότι ἐκαστὸν τζακάλια εἶναι δυνατότερον ἀπὸ ἓνα λύκον, εἶπεν ὁ ληστὴς μετὰ περιφρονήσεως δεικνύων τοὺς παρατεταγμένους τοῦ Σατράπου λόχους.

—Ὅχι, φίλτατε. Θὰ λάβω τὴν ζωὴν, τὸν χρυσὸν σου καὶ τὴν μνηστὴν σου, διότι εἰς λέων εἶναι ἰσχυ-

ρότερος ἀπὸ τρεῖς λύκους, ἀπεκρίθη χαριέστατα πάντοτε ὁ Σατράπης.

—Ναί, ἂν οἱ τρεῖς λύκοι εἶναι εἰς τὴν παγίδα, ὑπέλαθεν ὁ δεύτερος Δεμίρ Ἀδὸς.

—Ὅχι! ἂν εἴν' ἐλεύθεροι οἱ τρεῖς λύκοι, εἶπεν ὁ Ἀλῆς, χωρίς αὐδὲν ν' ἀπολέσῃ τῆς καλοκαγέλου ἐκφράσεώς του.

—Ἄν λέγουν αἱ γυναῖκες, καὶ λέγουν οἱ ἄνδρες, προσέθηκεν ὁ τρίτος ληστὴς.

—Οὕτω λέγει καὶ ἐγώ! ἀπεκρίθη ὁ Ἀλῆς. Ἀς ἀπολύσω τὸς καλούς αὐτοὺς τρεῖς λύκους, νὰ ἰδῶμεν ἂν θὰ τολμήσουν νὰ προσβάλουν τὸν ἑνα λέοντα.

Καὶ κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλῆ, ἔπασαν τὰ δεσμὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν. Κατ' ἀρχὰς ταῦτο τοὺς ἐξέπληξεν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον προσήλωσαν εἰς αὐτὴν ὀφθαλμοὺς ὑπὸ λύσσης σπινθηροβολοῦντας. Τότε δὲ πρὸς τὸν πρωτότοκον ἀποστραφείς, ὁ Ἀλῆς τῷ εἶπεν ὡς ἐμπνεύσεως καὶ ἐνθουσιᾶς, μετ' ἥτους καὶ στήματος, ὁ σπανίως μεταχειρίζετο, ὁ ὅμως ἰσχυρῶς ἐπενήργει ἐπὶ τῶν ἀγροίκων ἐκείνων πνευμάτων.

—Λαμβάνω τὸν χρυσόν, τὴν μνηστὴν σου καὶ τὴν ζωὴν σου, Δεμίρ Ἀδὸς, ἡξέωρες διατί; Ὅχι, διότι ἔχω ἐδῶ τρισχιλία παλληκάρια. Αὐτὰ ἀμέσως θὰ μακρυνθῶσιν. Καὶ τῷ ὄντι ἐνεύσαν ὑπερηράνως, καὶ τὰ στρατεύματα ἐμακρύνθησαν. —Ὅχι, διότι εἶμαι σατράπης τῆς Περσίας. Ἰδοὺ ὁ μανδύας καὶ στλεγγίς μου πρὸς τὸν ποδῶν μου. —Καὶ ἀπεδύθη τὸν μανδύαν του, καὶ ἐφόρε τὴν στλεγγίδα του κατὰ γῆς. —Ὅχι, διότι ἱππεύω τὸν γενναῖον τοῦτον ἵππον, υἱὸν τῆς Ἀραβίας. Τὸν ἵππον τοῦτον τὸν παρατῶ. —Καὶ καταβάς τοῦ ἵππου, τὸν ἐκτύπησε διὰ τῆς μάστιγος ὁ δὲ ἵππος, ὀρθωθείς, ἐπήδησε καὶ ἐμακρύνθη. —Οὕτε, διότι ἔχω πιστόλιον ἀδαμαντοκόλλητον ἢ ξίφος δαμασκηνὸν ἢ ἐγχειρίδιον. Ἰδοὺ αὐτά! —Καὶ ἐξέφερε μακρὰν τοῦ τὰ ὄπλα του.

Ἐπειτα δ' ἐξήκολούθησεν ἡγεμονικῶς καὶ μετὰ σχηματικῶν ἐκτραχόντων ἤρσεων καὶ φοβερῶν μεγαλοπρεπειᾶν ὡς τὴν τοῦ κεραυνοβολοῦντος Διὸς.

—Λαμβάνω τὸν χρυσόν, τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ζωὴν σου, θέλεις νὰ ἡξέωρες διατί; υἱὲ τοῦ Δεμίρ Ἀδὸς; Ὑψώσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκεῖ θὰ τὸ μάθῃς, διότι θὰ ἰδῇς τὸν ἀστὸν νὰ γίνῃται εἰς τὸν κόρακα καὶ νὰ τὸν σπαράττῃ. Καταβίβασε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐκεῖ θὰ τὸ μάθῃς, διότι θὰ ἰδῇς τὴν ἐλαφὸν σπαρτατομένην ἀπὸ τὸν ὄψα τοῦ Πίνδου. Στρέψον τὸ βλέμμα εἰς τὸ βάθος τῶν θαλασσῶν, καὶ ἐκεῖ θὰ τὸ μάθῃς, διότι θὰ ἰδῇς τὸν καρχαρίαν καταβροχθίζοντα τὸν σκόμβρον καὶ τὴν δορῖδα. Τοῦτο, φίλτατε, εἶναι πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεγραμμένον ἐκεῖ ἐπάνω μ' αἰμάτηρά γράμματα, καὶ πρέπει νὰ ὑποταχθῇς εἰς αὐτό, διότι ἡ φύσις ἐπλασε τὸν κόρακα, τὴν ἐλαφὸν καὶ τὸν σκόμβρον, διὰ τὸν ἀστὸν, τὸν ὄψα καὶ τὸν καρχαρίαν. Οὕτως ἡ φύσις ἐπλασε σὲ ἀδύνατον καὶ ἐμὲ δυνατόν. Ἰδοὺ διατί λαμβάνω τὸν χρυσόν, τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ζωὴν σου.

—Δυνατὸς εἶσαι, διότι εἶσαι Σατράπης, καὶ διότι

οι στρατιώται σου υπακούουν εις τὸν Σατράπην των, εἶπε μετὰ πικρίας ὁ πρωτότοκος τῶν ληστῶν.

— Δυνατὸς εἶμαι, διότι εἶμαι ὁ λέων τοῦ Τεπε-
λενίου. Δυνατὸς εἶμαι ὡς εἶναι δυνατὸς ὁ ἀετὸς τοῦ
Ἀλκίνοου, διότι εἶναι ὁ ἀετὸς, ὡς ὁ θῶς τοῦ Πίνδου,
διότι εἶναι ὁ θῶς, ὡς ὁ καρχαρίας τοῦ πελάγους, διότι
εἶναι ὁ καρχαρίας. Σὺ δὲ εἶσαι ἀδύνατος καὶ υποχεί-
ριός μου, διότι ἐκεῖ ἐπάνω εἶναι γεγραμμένον ὅτι θά
εἶσαι ἀδύνατος καὶ υποχείριός μου. Ἰππόλυτε λοιπόν.
Ἀλλὰ θέλετε, υἱοὶ τοῦ Δεμίρ Δόστ, νὰ ἐνοήσῃτε
πόσον εἶσατε κατωτέρωί μου; Ἀξέστε καθέ τις σας ἐν
πυροβόλῳ, ἐν ξίφει καὶ ἐν πέλεκυν· δόξατέ μοι
ὁμοίως ἐν πυροβόλῳ, ἐν ξίφει καὶ ἐν πέλεκυν, καὶ
ἐγὼ μόνος θὰ σᾶς φονεύσω σᾶς καὶ τοὺς τρεῖς, χωρὶς
οὔτε ὁ μόλυβδος, οὔτε ὁ σιδηρὸς σας νὰ μ' ἐγγίσῃ.
διότι σῆς εἶσατε οἱ Δεμίρ Δόστ, ἐγὼ δὲ ὁ Ἀλῆς ὁ Τεπε-
λενίου. Καὶ ἂν σᾶς φονεύσω καὶ τοὺς τρεῖς, ὁ χρυσὸς
ἢ μνηστὴ καὶ ἡ ζωὴ σας δὲν εἶναι ἐδική μου;

Πεποιθήσας τοσοῦτον θριαμβευτικῇ ἐπέλαμπεν εἰς
τὸ προσωπίον τοῦ Ἀλῆ, καὶ ἐξέφραζεν αὐτὴν μετὰ
τοσοῦτον θαρράλεως ἀταραξίας, ὥστε οἱ τρεῖς ἀδελ-
φοὶ ἤρχισαν νὰ νομίζωσιν ὅτι τῷ ὄντι φύσις ἀνωτέρα
τῆς ἀνθρωπίνης τῷ ἐνέπνευε τὴν ἀκατακλύστον ἐκείνην
πεποιθήσιν, εἰ καὶ οὐδὲν πιστεύοντες ὅτι ἤθελε
συγκατανεῦσαι ποτὲ εἰς τὴν διὰ τοῦ ξίφους δοκιμασίαν.

Ἀλλ' ὁ Ἀλῆς, παραφερόμενος ὑπὸ τῆς ἀγρίας με-
γαλειότητος τῆς πράξεως ἣν προὔτιθετο ἀφ' ὧν, δι' ἣν
εἶχε πεποθήσιν εἰς τὴν μοῖραν του, καὶ κινούμενος
ὑπὸ μυστικῆς τινος προαισθήσεως ἥτις τῷ ἔλεγεν ὅτι
ἂν ἐνίκα τὴν νίκην ταύτην κατέκτα μέλλον ἀκρο-
νήτου καὶ ἀπεριόριστου δυνάμεως, ἔχων δ' ὀφθαλ-
μοὺς νὰ ρησκινοῦνται τὸ πᾶν ὅπως τὸ πᾶν κυριεύσῃ,
διέταξεν ἕνα τῶν ὀπαδῶν του νὰ τῷ φέρῃ τὰ πιστό-
λια, τὸ μακρὸν πυροβόλον, τὸ ξίφος καὶ τὸν πέλεκυν
ἐνὸς τῶν στρατιωτῶν, καὶ νὰ διανεμῇ ὁμοῖα ὅπλα εἰς
τοὺς τρεῖς ληστὰς, οἵτινες ἴσταντο ἐν τῷ δισταγμῷ
των, καὶ ἐφοβοῦντο πάντοτε ὅτι ὁ σατράπης τοὺς
ἐνέπαιξε δ' αἱματώδους τινος εἰρωνίας.

Αἱ προπαρασκευαί τῆς πάλης ταύτης εἶχον μεγα-
λειόν τι θρηνητικόν. Ὁ ἥλιος ὑψοῦτο ὀπίσω τῶν συ-
νέδρων κορυφῶν τοῦ Κλεφτοχωρίου, τοὺς δὲ πρόπο-
δας αὐτῶν ἔλαυνον ἀκόμῃ οἱ κυανοὶ ἀτμοὶ τῆς πρωΐ-
νης ὀμίχλης. Πανταχοῦ ὁ καθαρὸς καὶ στίλβων ὀρί-
ζων κατεπέμενετο ὑπὸ τῆς ὀδοντωτῆς γραμμῆς βρά-
χων φαιῶν καὶ γυμνῶν, καὶ μόνον πρὸς δυσμὰς δι'
εὐρείας φάραγγος ἐφαίνετο ἐν τῇ ἀποστάσει εὐφορος
κοιλίας διαρρέουσα ἐλικοειδῶς ὑπὸ ποταμοῦ, καὶ πε-
ρικλεισμένη ὑπὸ χιονοσκεπῶν ὀρέων. Τὸ δὲ στά-
διον τῆς πάλης ἦν εἶδος ἐπιπέδου κονίστρας, περι-
κυκλουμένης ὑπὸ μεγάλων βράχων, οἵτινες ἀπετέλουν
εἶδος ἀγρίου κυκλωπίου ἀμφιδέστρου. Κατὰ διατα-
γὴν τοῦ Ἀλῆ οἱ Ἀλβανοὶ στρατιώται του περιεκά-
θησαν εἰς τοὺς βράχους τούτους, ἐν ᾧ τοῦ Κλεφτο-
χωρίου οἱ κάτοικοι ὄρθιοι, ἀκίνητοι καὶ ἀφῶνοι, πε-
ριέμενον μετὰ τρόμου θαλασπομένου ὑπὸ προλήψεως,
τὴν ἐκδοσιν τοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον τοσοῦτον ἀνί-
σου ἀγῶνος. Ὁ Ἀλῆς, ἐτῶν τριάκοντα τότε, ὡς εἶ-
πομεν, ἦτον ἀναστήματος μετρίου, εὐκαμπτος δὲ τὸ

σῶμα, εἰκίνητος καὶ νευρώδης· ὑπὲρ τοὺς γλαυκῶς,
γλυκεῖς, ἀλλὰ συγχρόνως ὑπερφάνους τοῦ ὀφθαλ-
μοῦς ἠγάρετο τὸ μέτωπόν του ὑψηλὸν καὶ λευκόν,
μετ' ὀφρύων λεπτῶν, μελανῶν καὶ ἐλαφρῶς καμπη-
μένων. Τὸ γένειόν του λεῖον, στιλπνὸν καὶ ὑπόχρυ-
σον, ἀνεδείκνυε λευκοτέρας τὰς ὠχρὰς παρειάς του,
ὧν τὸ περίγραμμα ἦν ἀνεπίληπτον, καὶ ἐρυθρότερα
τὰ κοράλινα χεῖλη του, ὧν τὸ σύνθημα καὶ γοητευ-
τικὸν μειδίαμα ἐγγίνον σύμμετρον σειρὰν λαμπρῶν
καὶ καταλευκῶν ὀδόντων.

Ὁ Σατράπης ῥίψας τὸν μανδύαν του, ἔμενε φορῶν
μόνον τὸν ἐρυθρὸν καὶ ὀλόχρυσον ἐπενδύτην του, τὴν
χιτῶνα λευκοτέραν του φουστάνέλλαν, καὶ τὰς ἐπί-
σας κκταχρῶσους κνημίδας του.

Μετ' ἀταραξίας δὲ καὶ ἐκφράσεως περιφρονητικῆς,
ὡς ἂν ἤξευρεν ὅτι οὐδὲν διέτρεχε κίνδυνον, περιέθε-
σεν τὴν δερματίνην ζώνην ἐνὸς τῶν στρατιωτῶν
του, περιέχουσαν δύο βαρὺς πιστόλια, ἐκρέμασεν εἰς
τὸ πλευρόν του βαρὺν πλατύστομον πέλεκυν, καὶ ἔ-
λαβεν εἰς τὰς χεῖρας μακρὸν πυροβόλον, οὗ δὲν κα-
τεδέχθη, ἐκ προμελέτης, νὰ ἐξετάσῃ κἂν τὸν λίθον.
Οἱ δὲ υἱοὶ τοῦ Δεμίρ Δόστ, κατηρεῖς καὶ ἀφῶνοι, ὁ-
πλισθέντες δὲ ὡς αὐτὸς, προσήλθον ἐπ' αὐτοῦ ἀγρία
βλέμματα, προδίδοντα ὅμως συγχρόνως κρύφιόν τινα
καὶ ἀκούσιον τρόμον, διότι τὸ κάλλος, ἡ ἀταραξία
καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ὕψος τοῦ Ἀλῆ προσέβαλλον τὴν
φαντασίαν των ἰσχυρὰ· καὶ ὡς ὁ σατράπης προσεῖδεν,
ὅτε μὲν ἐνόμιζον ὅτι μόνον ὑπερφυσική τις δύναμις
ἰδύνατο νὰ τῷ χορηγῇ τοσαύτην εἰς αὐτὸν πεποιθή-
σιν, ὥστε ν' ἀψηφῇ τὴν κινδυνώδη ἐκείνην πάλην,
τυφλόττων πρὸς τὴν ἀνίσαν αὐτοῦ μοῖραν ἄλλοι
δ' ἐφορόνουν ὅτι, εἰ καὶ ἐλεύθεροι, ἔμελλον ὅμως νὰ
πέσωσιν εἰς κεκρυμμένην τινὰ καὶ ἀγνωστον αὐτοῦ
παγίδα, ὅτι ἔμελλον νὰ πολεμήσωσιν ἐπὶ ἐδάφει
οὕτως εἰσὶν πανταχοῦ ὑπεσκαμμένον καὶ ἀπειλοῦ-
τος νὰ ἐκτραγῇ ὑπὸ τοὺς πόδας των. Ὅσον δὲ ταχὺ
καὶ παραδοκῶς καὶ ἂν ἦτον ὁ λογισμὸς οὗτος, οἷον
ἦττον ὅμως κατέλειπον εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν ὅλη
θράν ἐντύπωσιν.

Ἀλλ' ἀτρωος πάντοτε, τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ σπῆ-
ματος. τῶν πυροβόλων αὐτῶν σταυροῦντες, εἶχον ἔ-
θρον καὶ ἀκαμπτον τὸ κράκλειον αὐτῶν σῶμα. Ὁ
πῶγων καὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν ἦσαν ἐν χρῷ κεκαρ-
μένον· πρὸς ἐπίδειξιν δὲ προκαλητικὴν, τοὺς παραθέ-
ξας παχέας καὶ μακροὺς αὐτῶν μύστακας τοὺς εἶχον
πεπλεγμένους καὶ δεδεμένους ὀπίσω τοῦ ταυρίου αὐ-
τῶν αὐχένος. Τὰ ἀνδρικά αὐτῶν πρόσωπα ἐφαίνοντο
ὑπὸ τὸ ἐρυθρὸν φέσιον χαλκόχρουν ἐκ τῶν κακουχί-
ων τοῦ νομάδος καὶ πολεμικοῦ βίου ὃν διήγον διηγεῖται.
Τέλος αἱ κνήμαι των, κεκαμύχους, μυώδεις, ἐσχυμῆ-
ναι ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν, μάλιστα δὲ ἀπὸ κνημίδας ἀκα-
ταργάστου αἰγείου δερμάτος καλυπτόμεναι, ὑπερτί-
νοντο ἡμίγυμνοι ὑπὸ τὴν λευκὴν μὲν ἀνέκαθεν, ἐκ τῆς
χρήσεως δὲ μελανωτέραν αὐτῶν γενομένην φουστὰ
νέλλαν.

Ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς πάλης, ἐνίοτε οἱ τρεῖς ἀδελ-
φοὶ τοῦ Κλεφτοχωρίου ἐφρίσσαν ὑπὸ λύσεως καὶ ἀνι-
πομονησίας ὑπὸ τὰς μελανὰς καὶ πηχέας ἀνακλί-
δας

αἵτινες ἐκάλυπτον τοὺς εὐρύστους τῶν ὤμων, ὡς ἀ-
νὰρρυσσιν τὰ θηρία ὑπὸ τὸ δασὺ δέρμα των, ὅταν
βλέπωσι μέγαν κίνδυνον ἐπικείμενον. Αἰφνης ὁ Ἀλῆς
ἠκούσθη λέγων διὰ τῆς καθαρῆς καὶ ἡγερῆς του φωνῆς·

— Εὐδαίμονες υἱοὶ τοῦ Κλεφτοχωρίου! Εὐδαίμο-
νες διότι θ' ἀποθάνητε διὰ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀλῆ, τοῦ
ἐκλεκτοῦ τοῦ προφήτου! Ῥίψατε τελευταῖον βλέμμα
εἰς τὰ ὄρη σας, τελευταῖον εἰς τὰς οἰκίας, τελευταῖον
εἰς τὰς γυναῖκές σας· διότι, ὡς αὐτὸς ὁ ἀετὸς ὅστις
ἐπιτετῇ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν σας, καὶ ἐκτόπυσεν ἀε-
τὸν ὅστις κατὰ τύχην διήρχετο τότε ἐκεῖθεν εἰς μέγα
ὕψος—ὅλ' κοιμήθητε τὸν αἰώνιον ὕπνον εἰς τὰ ἀνθη-
τῶν ἐρεσιῶν.

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Ἀλῆς ἐπυροβόλησε, καὶ τὸ
πτελὸν, δι' αἱ σπασμωδικῶς περυγίσαν, κατεκρη-
μίσθη εἰς τὸν Σατράπην τοὺς πόδας. Τὸ δειγμα τοῦ-
το τῆς μεγάλης του ἰδύοντος ἐπιδειξιότητος, καὶ ἐκλα-
θόντες αὐτὸ ὡς ὀλέθριον οἰωνόν, οἱ τρεῖς λησταὶ ὡ-
χρίσθησαν, οἱ κάταικοι τοῦ Κλεφτοχωρίου καταπλα-
γέντες, ἐκύψαν τελλιμμένοι τὴν κεφαλὴν, οἱ δὲ στρα-
τιῶται τοῦ Σατράπην ἀνέπεμψαν κραυγὴν θαυμασμοῦ
καὶ θριάμβου.

— Ἰδοὺ λοιπόν, λύκοι, εἶσατε ἐλεύθεροι ἐμπρὸς
σας εἶναι ἡ πεδιάς, ὡς καὶ ἐμπρὸς εἰς τὸν λέοντα,
ὅστις θὰ δείξῃ ὅτι τὸ δικαίωμα του εἶναι ἡ δύναμις,
ἀνέκραξεν ὁ σατράπης μακρὰν ῥίπτων τὸ πυροβόλον
του· ἔπειτα δὲ δι' ἐνὸς σκηπτήματος ἐμακρύνθη τῶν
ἀνταγωνιστῶν του, καὶ λαθὼν ἐν τῶν πιστολίων του,
ἐστήριξε τὸν σωλῆνα εἰς τὸν ἀριστερόν του βρα-
χίον, καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ διὰ πηδημάτων ἀτίκτων,
ἄλλοτε μὲν πλησιάζων εἰς τοὺς Δεμίρ Δόστ, ἄλλοτε
δ' αὐτῶν μακρυνόμενος, ὅπως διὰ τῶν αἰφνυθίων τούτων
κινήσεων καθίσταται τὴν σκόπευσιν αὐτῶν δυσχερε-
στέραν.

Εἰς τὸν δυσανάλογον ταῦτον ἀγῶνα ὅτι πρὸ πάν-
των ὠφέλει τὸν Ἀλῆν, ἦτον ἡ ἀπίστευτος ἀκρίβεια
τοῦ ὀφθαλμοῦ του καὶ ἡ ἀπαραδειγμάτιστος ἐπιδε-
ξιότης του εἰς τὸ πυροβολεῖν, ἣν σχεδὸν δὲν ἡλάττου
οὐδ' ἡ ταχὺς δρόμος οὐδὲ τοῦ ἵππου ὁ βιαυότερος καλ-
πασμός. Προσέτι δὲ σύμμαχος αὐτοῦ ἦν καὶ ἡ ἀνη-
συχία τῶν ληστῶν, οἵτινες νομίζοντες ὅτι κρυπτή-
τες τοὺς ἡπείλοι παγίς, ἡσθάνοντο τὸ θάρος των ἐκ-
λυόμενον. Οὐχ' ἦττον παρασκευάσθησαν ὅμως εἰς μά-
χην. Ὅταν δὲ εἶδεν αὐτοὺς ὁ σατράπης διαιρεθέντας
ὅπως τὸν περικυκλώσωσι, καὶ σκοπεύοντας ἤδη ἐσκό-
πευσε καὶ αὐτὸς τὸν πρωτότοκον Δεμίρ Δόστ, λέγων
κρυφίως· Βοήθησον μῆτερ!

Τρεῖς πυροβολισμοὶ συγχρόνως ἠκούσθησαν, ὁ τοῦ
Ἀλῆ καὶ ὁ τῶν δύο του ἀντιπάλων. Ἀλλὰ δύο
σφαῖραι ἐσύριξαν εἰς τοῦ Ἀλῆ τὰ ὦτα χωρὶς νὰ τὸν
ἐγγίσωσιν, ἐν ᾧ ὁ τοῦ Ἀλῆ ἐκτόπησεν εἰς τὸ πλευ-
ρόν τὸν ἕνα ληστὴν, ὅστις ἐκτόπησε περὶ ἐκυτὸν, ὡ-
ψωσε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν οὐρανόν, ἠνέωξε τοὺς
βραχίονας, ὡς ἂν ἤθελε νὰ περικλείσῃ τὸ κεῖν, καὶ
ἐπέσεν εἰς τὴν γῆν βαρέως. Μίαν στιγμὴν δισταγμοῦ
ἔδυνάτο ν' ἀποθῇ ὀλέθριος εἰς τὸν Ἀλῆν. Δι' ὃ, μάλιστα
τὸ θυμὸν τοῦ ἔπεσε, καὶ ταχὺς ὡς ὁ λογισμὸς, ἐβρίσθη
τὸ πιστόλιόν του, καὶ ἐν ᾧ οἱ λησταὶ ὑπὸ λύσεως

καὶ ὀλέθριος πιεζόμενοι διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ
των, ἔμενον ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀκίνητοι, ἐπὶ ἡδὴ πλε-
σίαν αὐτῶν, τόσον πλησίον ὥστε νὰ τοὺς ἐγγίσῃ, πρό-
σωπον πρὸς πρόσωπον, στήθος πρὸς στήθος, καὶ μετὰ
τόλμης ἀληθῶς ἀκατακλύστου, σταυρώσας εἰς τὸ στήθος
τοῦ ἀνόπλου τὰς χεῖρας, καὶ κεραυνοβόλον ῥίψας
βλέμμα πρὸς τοὺς ἐχθροὺς του, ἀνέκραξε μὲ βροντωδὴ
φωνήν·

— Τίς ποτὲ θ' ἀντισταθῇ εἰς τὸν λέοντα;
Ἐντρομοὶ μάλλον ἐκ τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης
πράξεως ἢ ἂν προσεδέχοντο μετ' ὀρμῆς, καὶ καταπε-
πληγμένοι οἱ δύο λησταὶ, ὑπεχώρησαν κατ' ἀρχάς.
Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ συνελθόντες, ἠθέλησαν νὰ ὁρμή-
σωσι κατὰ τοῦ σατράπην. Αὐτὸς ὅμως ἐκ τῆς ταρ-
χῆς των ὠφεληθεὶς ὅπως ἀπορύγη τὴν πρῶτην των
προσβολήν, διὰ μίαν μηχανώδους πληγῆς τοῦ πελέκους
ἔσχισε τὸ κρανίον τοῦ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, καὶ δι' ἄλλης
στροφῆς τοῦ ὅπλου του κατέβριψε καὶ τὸν τρίτον Δε-
μίρ Δόστ ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν ἀδελφῶν του.

Τότε δὲ, στραφείς πρὸς τὸ πλῆθος, μετ' ἤθους ἡρέ-
μου ὁ Ἀλῆς ἐδείξε τὰ τρία του θύματα διὰ τοῦ πε-
λέκους, καὶ ἀνέκραξε·

— Σᾶς τὸ εἶπα, ὁ λέων εἶναι ἰσχυρότερος τριῶν
λύκων, διότι εἶναι ὁ λέων.

Ἐπειτα δὲ, κρύπτων ὑπὸ πρόσχημα φιλόδοξοι
καὶ ἀδιαφορίας τὴν ὑπεροψίαν τοῦ θριάμβου καὶ τὴν
ἰσχυρὰν τρικυμίαν ἥτις βεβαίως εἶχε ταράξει καὶ ἐτά-
ραττον ἀκόμῃ τὴν ψυχὴν του, ὁ Ἀλῆς ἐκράξε·

— Τὸν ἵππον μου!

Καὶ εἰς Αἰθίωψ τῷ ἔφερε τὸν ἵππον· πηδήσας δ' ἐ-
λαφρῶς εἰς τὸ ὠραῖον τοῦτο ζῶον, ὅλον καταστίλβον
χρυσοῦ, πορφύρας καὶ γάλλυθος, τὸ ἐδέασε διὰ τῶν
πτερυσιστῶν νὰ ὀρθωθῇ βιαίως, καὶ οὕτω νὰ προβῇ
τινα βήματα ἐπὶ τῶν νευρωδῶν ὀπισθίων ποδῶν.

Ἐνδεδυμένος τὸν αἰλουροῦν καὶ κατὰ χροῶν ὑπερ-
δύτην του, τὴν λευκὴν φουστάνέλλαν ἔχων κυματοῦ-
σαν εἰς τὸν ἀέρα, γυμνὸς τὴν κεφαλὴν, τὴν ἀπειλὴν
εἰς τὸ μέτωπον καὶ τὴν πρόκλησιν εἰς τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς, τοὺς δὲ βύθοντας τεταμένους ἔχων ἐκ τῆς θέας
τοῦ αἵματος, ὁ Ἀλῆς μεγαλοπρεπῶς καθήμενος ἐπὶ
τῆς ῥάχης τοῦ μέλανος ἐκείνου ἵππου, ὅστις ἀνέρθου τὴν
μακρὰν χαίτην του, ἐκρημέτιζε μακινωδῶς, ὡς θοῦτο
εἰς φοβερόν τρόπον, καὶ ἐπληττε τὸν ἀέρα διὰ τῶν
ἐμπροσθίων ποδῶν του, ὁ Ἀλῆς ἐφαίνετο εἰς τὸν προ-
ληπτικὴν ἐκείνον λαόν ὡς ἀνώτερος τῆς ἀνθρωπίνης
φύσεως, ὅταν καὶ ἡ τύχη συναντιληφθεῖσα, συνετέ-
λασε καὶ αὐτὴ εἰς τὸ νὰ τοῖς ἀναδείξῃ ἐπὶ καταπλη-
κτικωτέρων τὴν μορφήν αὐτοῦ· τὴν πνέουσαν μεγα-
λεῖον καὶ ἐμβάλλουσαν εἰς ὅλον τὰς ψυχὰς τρέμον.

Ὁ ἥλιος βραδέως ἀνατείλας ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ
ἐγαρψαί ὑπεράνω τῶν ὀρέων τοῦ Κλεφτοχωρίου, ἐβρί-
ψε τὰς πρώτας αὐτοῦ ἀκτῖνας ἐπὶ τοῦ Ἀλῆ, καὶ τὸν
περιέβαλεν εἰς ἀτμοσφαιρὴν φωτὸς, ἐν ᾧ τὸ ἐπίλοι-
πον τοῦ ἀμφιδέστρου καὶ οἱ θεαταὶ πάντες ἔμενον
ἐπὶ τινος στιγμῆς ἀκόμῃ βεθυθισμένοι εἰς τὴν σκιάν.
Μειδιῶν καὶ υπερήφανος διὰ τὴν σύμπτωσιν ταύ-
την, ἣν ἐξέλαβεν ὡς ἀγαθὸν οἰωνόν, καὶ θέλων ν'
ἀφήσῃ τὸν λαόν ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ταύτην ἐντύπωσιν,
2.

Ἡ δὲ πρὸς τὴν καθήκοντα σπουδαιότητα καὶ τὴν Κ. Χού-
κερ, διὰ τὴν προλήψιν τὰ ἄλλα ὅσα εἴπετο νὰ προέλθωσι
ἐκ τῆς μνήμης ταύτης, παύον ἄλλως μέσην ὁδὸν, προέτεινε
νὰ δοῖται ἀπὸ τοῦ νέου φυτὸν Βικτωρίας Βα-
σιλικῆς.

Ἄλλος πάλιν, Σχολάρχης τὴν κλήσιν, ἐπέμεινε νὰ ἀνοικισθῇ
Βικτωρίας Ἀμαζονίας.

Ἢ ῥῆσις ἀρ' ἐγένετο τρομερὰ, πόλεμος ἦναψε στυγερὸς,
καὶ πολλὰς φιλίας ἐφύλαξε μέλανος διδὸν προέταξε.

Καὶ ὅμως, ἐν τῷ σπασμῷ καὶ θυμωδῶς συμπλοκῇ
συνοχεύεται κατὰ τὴν βυρίωπιν, τὸ ἀμαζόνιον φυτὸν μέ-
λις εἶχε γενεὴ γνωστὴν δι' ἀπλῆς εὐνοικίας παραστάσεως, ὡς
καὶ παρ' ἡμῶν σήμερον διότι πολλοὶ πολλὰς καὶ σφόδρως
καὶ ῥίαν τοῦ περιμυχέτου τοῦτου φυτοῦ εἶχον σταλεῖ εἰς
τὴν βυρίωπιν, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν ἔχον εὐδοκίμησαι. Μόλις
τὸ 1849. δύο ἱεροὶ, βαλόντες σφόδρως ἐντὸς φιλίας κα-
θαρῶς ὑδατος, ἔστειλαν αὐτοὺς εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου καλλιερ-
γηθέντες ἀνεψύχθη καὶ ἐξήλυσαν. Ἐκείθεν δὲ μεταφέρθη καὶ
εἰς ἕνα κήπον τῆς Βελγικῆς.

Ὁλόκληρος τόμος συνετάχθη περιέχων τοὺς τρήπους τῆς
καλλιέργειας καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς Βασιλικῆς Βι-
κτωρίας ὅ δὲ γράψας τὰς ὁλίας ταύτας λείπει δὲν ἡ-
θελε διατάξει νὰ τὸν μετασφράσῃ, ἐάν οἱ φιλόκαποι καὶ φιλι-
οῦσι τῆς Ἑλλάδος εἶχον τὰ πλοῦτα τῶν θαυμάτων Δεσποῦ καὶ
Νορθμυδερλάνδ, οὗτοι μὲν μεταξὺ τῶν τῶσιν Κροῖ-
σων τῆς Μεγαλῆς Βρετανίας ὥρισαν δι' αὐτοὺς τοὺς πα-
ράδεισους τῶν.

Καὶ πρὸς τί τὰ τόσα πλοῦτα; Ὀλεῖ βεβαίως ἐρωτήσει ὁ
ἀναγνώστης.

Πρὸς τί;

Πρὸς κατασκευὴν οὐκίματος ὑποσχεσέως.

Πρὸς κατασκευὴν δεξιμένης εὐρυχωρίας, ἐν ᾗ νὰ ἐξαπλοῦ-
ται τὸ φυτὸν.

Πρὸς ἀδίκον οὐ θέρμανσιν τοῦ ὑδατος αὐτῆς, ἥτις
πρέπει νὰ ἀναδύηται μέχρι 20 καὶ 32 βαθμῶν τοῦ ἑκατομ-
εσίου θερμομέτρου.

Πρὸς ἀδίκον οὐ θέρμανσιν αὐτοῦ τοῦ ὑδατος οἱ
κλήματα.

Καὶ πρὸς πολλὰ ἄλλα θαυμαστάτα.

Ἄλλ' ἐν τῇ πεντατάτῃ Ἑλλάδι εἰς ἕνα τοιαῦτα πλοῦτα,
ἢ ἢν τὰ εἶχε καὶ ἀπεφάσκει νὰ καλλιερῇ τὴν πολυώνυ-
μον Βικτωρίας, πόσοι ἤθελον ἀναφωνήσαι, καὶ δικαίως,
ὡς ἄλλοτε οἱ Ἀπόστολοι, ἐδύνατο τὸ φυτὸν τοῦ
το πρᾶθῃναι καὶ δοθῇναι πτωχοῖς!

Ο ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Τοῦ 1852.

Οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν γνωρίζουσιν, ὅτι ὁ ἐν Τρογέ-
στη φιλόμουσος ὁμογενὴς Ἀμβρόσιος Στεφ. Π. Ῥά-
λλη, φιλοτιμούμενος νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πνευμα-
τικὴν τῆς πατρίδος ἐπίδοσιν, ἔθηκεν ἀπὸ τοῦ 1851
ἐτήσιον ποιητικὸν ἀγῶνα, ὁρίσας μὲν ἡμέραν τῆς κρί-
σεως τοῦτου τὴν κέ. Μαρτίου, καθ' ἣν πανηγυρίζεται
καὶ ἡ μνήμη τῆς ἐνάρξεως τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶ-
νος, ἐπιτρέψας δὲ τὴν κρίσιν εἰς τὸν πρύτανιν τοῦ Πα-
νεπιστημίου, καὶ τοὺς Καθηγητὰς τοὺς ὁποίους ἡ σύγ-
κλητος κατ' ἔτος ἤθελεν ἐπὶ τούτῳ ὁρίσει. Οἱ προχειρι-
θέντες κατὰ τὸ ἐνεστώδες ἔτος κρίται, ἐκτὸς τοῦ πρυτάνε-
ως Κ. Σπυρίδωνος Πήλληκα, ἦσαν οἱ καθηγηταὶ Κύριοι
Φίλιππος Ἰωάννου, Ἀλέξανδρος Ρ. Ραγκαβῆς, Στέ-
φανος Α. Κουμανούδης καὶ Κωνσταντῖνος Παπαδό-
πουλος· περὶ δὲ τὴν μεσημβρίαν τῆς ὁρισμένης

ἡμέρας, ἅμα μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς τε-
λετῆς, συνελθόντων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν ὑπου-
ργῶν τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων ἐντέλει, ἐπὶ δὲ
τοῦ τῶν καθηγητῶν συλλόγου καὶ πολυαριθμῶν φοι-
τητῶν καὶ ἀκροατῶν, ὁ Κ. Φίλιππος Ἰωάννου ἀνέ-
γνωσε τὴν περὶ τῶν ὑποβληθέντων ποιημάτων γενο-
μένην κρίσιν, τὴν ὁποίαν εὐχαρίστας, ἐλπίζομεν, ὁί-
λουςιν ἀναγνώσει, ὅσοι δὲν ἤκουσαν, καὶ τούτου ἕ-
νεκα καταχωρίζομεν ἐνταῦθα διακόπτοντες, τὴν ἐξα-
κολούθησιν τοῦ ἀρθροῦ οἱ τελευταῖοι εἰκοσιμόνιοι.

Ἀντὶ τῆς ἐορτῆς, ἡ μὲν ὁρθροσυνελευσίς, ἡ δὲ πολιτικὴ
λαμπρὸναι τὴν σήμερον ἡμέραν καὶ καλεῖ ἀπανταχοῦ
τῆς Ἑλλάδος τὸν χριστιανικὸν λαὸν εἰς τοὺς ἱεροὺς
νόκους τοῦ ὕψιστου πρὸς δοξολογίαν τοῦ παναγίου καὶ
παναγίου αὐτοῦ ὀνόματος. Ἐνθ' ὡς χριστιανοὶ ἐορ-
τάζομεν σήμερον τὸν προοίμιον τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου
γένους ἀπὸ τῆς πλάνης ἀπαλλαγῆς καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ
κράτους τοῦ πονηροῦ πνεύματος σωτηρίας, τελοῦμεν
ὡς Ἕλληνες τὴν ἐπέτειον μνήμην τῆς ἐνάρξεως τοῦ
μεγάλου ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας ἀγῶνος
καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀπανταχοῦ θανάτων. Ἀλλ' ἦτο
ἄρα τοῦ ῥηθέντος ἀγῶνος μόνος ἡ κυριώτατος σκοπὸς
ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία; Ὅσον πολὺν καὶ ἂν ἦναι
αὕτη, ὡς προαπαιτούμενη εἰς τὴν πνευματικὴν παν-
τὸς ἔθνους καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ εἰς τὴν
εὐθυμερίαν αὐτοῦ καὶ δόξαν, δὲν περιλαμβάμεν ὅμως
ἐν ἐκτῇ πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς κοινωνικῆς τῶν ἀνθρώ-
πων ζωῆς, δὲν εἶναι αὐτάρκης πρὸς εὐθυμερίαν τῶν
ἐθνῶν, δὲν καθιστᾷ αὐτὰ μόνη ἐνδοξία παρ' ἄλλοις
καὶ σεβαστά. Καὶ τί λέγω τούτο; Οὐδ' αὕτη ἀπαξ
ἀποκτηθεῖσα διατηρεῖται καὶ ἀσφαλίζεται χωρὶς προ-
σφόδρου παιδείας καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν, αἰτίνας, καὶ
ἂν ἐνισχυοῦ φαίνονται αὐτοφύεις, οὐδαμοῦ ὅμως καὶ
οὐδέποτε πολλαπλασιάζονται ἀσπαρτί, οὔτε ἀνέ-
κτους καὶ καρποφοροῦσιν ἀνθρώποι. Ἢ πολιτικὴ ἄρα
ἐλευθερία δὲν εἶναι σκοπὸς τῶν ἐθνῶν τελειώματος,
ἀλλὰ μέσον πρὸς τὸν τοιοῦτον σκοπὸν· ὅθεν καὶ τὸ
πῆρξ τοῦ ὑπὲρ ταύτης ἡμῶν ἀγῶνος, (ἂν καὶ οὗτος
πρῶτον νὰ θεωρηθῇ πεπερατωμένος) κρίνεται εὐλόγως
ἀρχὴ ἄλλου ἀγῶνος ὕψιλλοτερου, τοῦ πνευματικοῦ,
ὅστις, ἐπισημαζόμενος ἐκείνου, ἀσφαλίζει τὸ πολὺτιμον
αὐτοῦ ἐπαθλὸν διὰ τῆς προσηκούσης τῶν πνευμάτων
καλλιέργειας, διὰ τῆς διαπλάσεως τῶν ἡθῶν, διὰ τῆς
φυσεῖς τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν καὶ ἀρετίας. Ἀλλὰ
τί δύναται νὰ συντελέσῃ δραστηριότερα εἰς τὴν πα-
ραγωγὴν τῶν ἀγαθῶν τούτων καὶ δικτήρησιν παρὰ
τὴν ποίησιν, τὸ θεῖον τοῦτο πρὸς τὸν ἀνθρώπον δώρη-
μα; Αὕτη ἐξάγει τὴν ἀνθρωπὸν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὰ
αἰθέρια ὕψη, ὅπου καθαρωτέρως δέχεται τοῦ θεοῦ φω-
τὸς τὰς ἀκτίνας· αὕτη διὰ τῶν ζωῶν τῆς φαντα-
σίας εἰκόνων καὶ διὰ τῆς ἀρμονίας τῆς στιχογραφίας
θέλγει τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ ἀνοίγει αὐτὴν εὐ-
κολότερα εἰς ὑποδοχὴν τῶν μεγάλων πρακτικῶν ἀ-
ληθειῶν, πρὸς ἃς ἄλλως δεικνύεται ἀπροσδιόριστοι-
τα καὶ ψυχροτέρη. Αὕτη ἀναφλέγει τὸν ἔρωτα τῆς
ἀρετῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης, ἀναθερμαίνει τὴν
ψυχρυνθείσαν φιλογένειαν, ἀναζωπυρεῖ τὴν σθεναρί-
σαν φιλοπατρίαν, κατὰτέλλει τὰ ἀγαθὰ πάντα, κα-

τασιγάζει τὴν δύσχεον φιλατινὴν καὶ κινεῖ τὸν ἀν-
θρώπον εἰς πράξεις κοινωφελείς καὶ ἡρωϊκὰς, δι' ἃς
καὶ ζῶν τιμάζεται ἐπὶ γῆς καὶ θαυμάζεται, καὶ θανὼν
ὑμνεῖται καὶ μακαρίζεται.

Ἡ τὴν θαυμασίαν ταύτην τῆς ποιήσεως δύναμιν γι-
νώσκων καλῶς ὁ ἐντιμὸς ἡμῶν ὁμογενὴς Ἀμβρόσιος
Στεφάνου Π. Ῥάλλη, καὶ ὡς γνήσιον τῆς Ἑλλάδος
τέκνον ἐπιθυμῶν νὰ συνεισφέρῃ τὸν ἑαυτοῦ εἰς
τὴν πνευματικὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος, ἀπε-
φάσας γενναίως νὰ ἐμφυλίσῃ τοὺς νέους ἡμῶν
ποιητὰς διὰ προσφόρου κατ' ἔτος ἀλλοθασίας, τῆς ὁ-
ποίας τὴν κρίσιν ἀνέθεσεν εἰς τοὺς Καθηγητὰς τοῦ
Πανεπιστημίου, τοὺς ὁποίους ἡ Σύγκλητος κατ' ἔτος
ἤθελεν ἐπὶ τούτῳ ὁρίσῃ. Καλῶς δὲ ποιεῖν ὁ φιλόκα-
λος οὗτος ἀγωνοθέτης ὥρσεν ἡμέραν τοῦ ποιητικοῦ
ἀγῶνος καὶ τῆς κρίσεως τούτου τὴν κέ. Μαρτίου, καὶ
ἦν ἐορτάζεται ἡ ἐνάρξις τοῦ πολιτικοῦ τῶν Ἑλλήνων
ἀγῶνος· καὶ οἱ ἐν αὐτῷ ἀβλήσαντες μνημονεύονται
ἐμφανίως βέβαια διὰ τῆς διατάξεως ταύτης, ὅτι ὁ
πολιτικὸς οὗτος ἀγὼν συνεχεται οὔτε φευκῶς μετὰ
τοῦ πνευματικοῦ, ὥστε τὸ πᾶν ἐκεῖν ὃ γίνεται τού-
του ἀρχή, καὶ μετὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύ-
ματος καὶ τῆς διαπλάσεως τῆς καρδίας, τὴν ὁποίαν
οὗτος καλῶς τελοῦμενος ὑποσχεῖται.

Ἡ τοῦ ἀγῶνος τούτου, δυνάμειον ἦδη τιθεμένου, ὁρί-
σθημεν κρίται ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, συμφώνως πρὸς
τὴν διατάξιν τοῦ ἀγωνοθέτου. Ἐπέμφθησαν δὲ εἰς
τὴν Πρυτανεῖαν ἐντὸς τῆς πρὸς τοῦτο ὁρισθείσης
ὑπὸ τῆς Συγκλήτου προθεσμίας καὶ ἐδόθησαν εἰς ἡμᾶς,
πρὸς εξέτασιν ἐξ ἑξήκονα ποιήματα, τὰ ἐξ ἑ. α. τὸ
Μέλλον τῆς Ἑλλάδος. β. ἡ Γρηγοριάς. γ. ἡ Τε-
μνός τῇ ἐλευθερωθείᾳ Ἑλλάδι. δ. αἱ Θερμο-
πύλαι. ε. ἡ Εὐφροσύνη καὶ στ. τὸ στίμιον τῆς
Πρεβίτης. Μετὰ δὲ τὴν προθεσίαν ἐστάλησαν καὶ
ἄλλα τρία ποιήματα· τὴ μὲν, τῇ τῆς τραγωδίας, φέ-
ρον ἐπιγραφὴν α. ὅτι κατέειπε φοβεῖται, ἡ ἐκ ψυχῆς
ἐπιθυμεί, αὐτὸ καὶ ἐνθυμεῖται· τὸ δὲ, ἐπιγεγραμμέ-
νον τὸ ἀνατολικὸν πνεῦμα, τὸ δὲ, τὸ τελευταῖον
κακοῦργημα. Ἀν καὶ τὰ τρία ταῦτα ὡς ἐκπρόθεσμα
δὲν ἔπρεπε νὰ ληθῶσιν ὑπ' ὅψιν, ἐνομιζομεν καλὸν
ὅμως νὰ ῥήσωμεν ἐν βλέμμα καὶ εἰς αὐτὰ, διὰ νὰ
ἴδωμεν, ἂν ἡ ἀξία αὐτῶν ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἐδύνάτο
νὰ δικαιώσῃ ἐξαιρῆσιν τινὰ κατὰ τὴν περίπτωσιν,
καθ' ἣν πάντα τὰ ἐμπροθέσμως πεμφθέντα ποιήματα
ἤθελεν κριθῇ βραβεῖον ἀνάξια καὶ ἐπομένως ἐμείλλαν
ὁ ἀγὼν νὰ μείνῃ ἀβραβεύτος. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς ἐπι-
πολαίου ταύτης θεωρήσεως ἐπαύθημεν, ὅτι τὰ ῥη-
θέντα τρία ποιήματα ἦσαν κατώτερα πολλῶν τῶν
ἐμπροθέσμως πεμφθέντων, ἐκρίναμεν αὐτὰ παραλει-
πτέα κατ' ἀμοιβεῖς τοὺς λόγους, καὶ περιωρίσθη-
μεν εἰς τὴν τῶν λοιπῶν εξέτασιν.

Ἡ τούτων μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπισταλτικῆς ἐξέτα-
σθέντων, τὸ μὲν ἐπιγεγραμμένον τὸ μέλλον τῆς
Ἑλλάδος ἐκρίθη παντὸς λόγου ἀνάξιον, διὰ τοῦτο
δὲ μόνον ἱσως παρέργον, ὅτι ἐστιχογραφηθὲν ὑπὸ τινος
Τηνίου στιχοποιοῦ, ἀκοιμήσαντος παιδείας καὶ δι-
δασκαλίας καὶ ὅμως δεικνύοντος, ὅτι μικρὸν περὶ τὸ

πλέκειν στίχους εὐχάριστον. Οὗτος ἐρανέμενος αὐθοι-
μήτως εἰς ἡμᾶς ἐκινετὸν ὡς συντάκτην τοῦ ῥηθέντος
στιχογράφου. Τρία ἄλλα ποιήματα· ἡ Γρηγοριάς
ὁ ὕμνος τῇ ἐλευθερωθείᾳ Ἑλλάδι καὶ αἱ Θερμοπύ-
λαι, καίτοι μὴ στερομένα πάσης ἀξίας, ἔχουσιν ὁ-
μῶς πλημμελήματα τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα, καὶ ἀ-
πολείπονται τῶν λοιπῶν δύο τοσούτων, ὥστε οὐδὲν
αὐτῶν οὐδεμίαν πρὸς βράβειον δύναται νὰ ἔχη ὁ-
ξίωσιν. διὰ τοῦτο οὕτως ἠθέλομεν μακροχρόνη ἐνταῦ-
θα περὶ αὐτῶν, ἐὰν δὲν ἐπιβόμβη ἐκ τῆς ἀναγνώ-
σεως, ὅτι εἰς τοὺς ποιητὰς αὐτῶν, καὶ μάλιστα εἰς
τὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐνυπάρχουσι ποιητικὰς σπέρ-
ματα, ἀτινα προσηκόντως θαλάμωμεν καὶ καλλιερ-
γοῦμεν δύναται βραβεῖον νὰ ἐξελεχθῶσι, καὶ εἰς
τὴν ἐξέλεξιν τῶν ὁποίων ὀφείλομεν διὰ τινος διη-
γίας νὰ συντελέσωμεν. Καλὸν λοιπὸν ἐνομιζομεν καὶ
πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ἀγωνοθέτου συνελεστικώτερον
νὰ μὴ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν λεπτομερεστέραν
ἐξέτασιν καὶ κρίσιν τῶν προτερουμένων ποιημάτων,
ἀλλὰ καὶ τῶν υποδεστέρων νὰ ὑποδείξωμεν τὰ παχυ-
λώτερα ἀμαρτήματα, διὰ νὰ καταστήσωμεν τοὺς
ποιητὰς αὐτῶν προσεκτικωτέρους εἰς ἀποφυγὴν αὐτῶν
ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἡ Γρηγοριάς εἶναι ποιήμα ἐπὶ κέ. ὃν,
ἐκ πολλῶν ἀσμάτων συνιστάμενον, τῶν ὁποίων ὁ-
μῶς μόνον τὰ δύο πρῶτα ἐπέμψθησαν εἰς ἡμᾶς. Ὁ
ποιητὴς προτίθεται ἐν αὐτῷ νὰ ψάλλῃ τὸν ἑλληνικὸν
ἀγῶνα καὶ ἐξέλεξεν ὡς πρωτεύον αὐτοῦ πρόσωπον
τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, μὲ τὸν ὁποῖον πιστεύει,
ὡς λέγει ἐν τῷ προλόγῳ, ὅτι συνάπτονται φυσικῶς
καὶ ἀδιάσπαστοι διόχοροι σκηναὶ τοῦ ῥηθέντος ἀγῶ-
νος. Ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ὑπ' ὅψιν τὸ ὅλον ποίημα,
δὲν γνωρίζομεν, πῶς ὁ ποιητὴς πραγματοποιεῖ τὴν
παράδοξον ταύτην ἰδέαν του. Πιστεύομεν ὅμως, ὅτι
τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· ἐκτὸς ἂν ὁ ποιητὴς, μετὰ τὴν
θάνατον τοῦ αἰοδίου ἐκείνου Ἱεράρχου, πλάσῃ τὸ
φάντασμα αὐτοῦ πανταχοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα ἐμφανιζόμενον,
ἐμφυλίσῃ τοὺς Ἕλληνας, κατευνοήσῃ τὰ πάντα, λύον
τὰς διχονομίας καὶ ἐν εἰδὲ ξιφηφόρου ἀγγέλου ἐκρο-
δοῦντος τοὺς πολεμικοὺς καὶ τρέποντος· ἀλλ' οὕτως
ἐποδᾷται ὁ ἥρωες τοῦ ποιήματος τὰ συστατικά τοῦ
ἡρωϊσμοῦ καὶ μετὰ τούτων πᾶν ὅ,τι διεγείρει τὸν
πρὸς αὐτὸν θαυμασμόν τῶν ἀνθρώπων, ὅστις ὁμολο-
γεῖται ὅτι εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἐποποιίας. Ὁ ἡρωϊσμός
δὲν ὑπάρχει ἀνευ πολεμίας τινὸς δυνάμεως, πρὸς ἣν
ὁ ἀνθρώπος διαμαχόμενος καὶ κινδυνεύων, νικᾷ· ἀλλὰ
τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀπαλλαγθὲν μετὰ θάνατον τῆς
σάρκος καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀσθενειῶν καὶ παθῶν, συνα-
πλάσσεται καὶ τοῦ πρὸς ταῦτα πολέμου καὶ καθί-
σταται ἐκτὸς τῶν κινδύνων, ὡς πνεῦμα καθαρὸν, ἡ-
ρωϊσμοῦ ἀνεπίδεκτον. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ δὲ ἀνδρεία ἡ
κατὰ τὸν ἀγῶνα δειχθεῖσα, τὴν ὁποίαν προτίθεται ὁ
ποιητὴς νὰ ὑμνήσῃ, ἤθελεν ἀποδᾷται ἐν τῇ βεβαιό-
τητι τοιαύτης ἐπικούρειας τὸ πλεῖστον τῆς ἀξίας τῆς
μέρους. Ἐν γένει τὸ πραγματικὸν τοῦ ποιήματος, ἡ-
τοί ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὑπόθεσεως αὐτοῦ καὶ οἰκονομία
ἔχει πολλὰ τὰ ἀδόκιμα καὶ ψεκτέα· διότι εἰς δύο
ὅλα ἔργα δὲν περιεστέλλεται ὁ ποιητὴς, εἰμὴ τὴν λυ-

αὐτὴ παραφορὰ τοῦ Σουλτάνου, ἀκούσαντος τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὰ ἄγρια κατ' αὐτῶν βουλεύματα· καὶ ταῦτα δὲ χωρὶς φυσικότητος καὶ ἐν ἐκτάσει λίαν κοπωτικῇ τῆς διανοίας τοῦ ἀναγνώστου. Τῶν δὲ προσωπογραφῶν καὶ τοπογραφῶν, τῶν ὁποίων ἡ εὐκαιρία καὶ μετὰ φειδούς χρῆσις κοσμεῖ τὰ ποιήματα, γίνεται εἰς τὰ ῥηθέντα δύο ἄσματα τοσαύτη κατάχρησις, ὥστε μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν αὐτῶν καὶ τῶν παραβολῶν, μὲ τὰς ὁποίας πλατύνονται, ἐλάχιστον ὑπολείπεται τὸ πραγματικόν. Πολλὰ προσέτι ἐν τῷ ποιήματι τὰ ἀπίθανα, πολλὰ τοῦ συνάπτονται ἐν αὐτῷ ἀσυμβίβαστοι ἐννοιοὶ ἢ συγκεχυμένοι καὶ ἄστοχοι, εἰς τὰς ἑποίας ἀρμόζει τὸ τοῦ Ὁρατίου: *Velut aegri somnia vanae finguntur species*. Ἐξετάζοντες δὲ τὸ εἶδος, ἐν ᾧ τὰ πράγματα παριστάνονται, εὐρίσκουμεν, ὅτι αἱ παραβολαὶ καὶ εἰκόνες οὐχὶ μόνον συσσωρεύονται οὕτως, ὥστε πολλὰ τοῦ αὐτοῦ πράγματος παριστάνεται διὰ δύο ἢ τριῶν συνεχῶν εἰκόνων, καὶ τούτων ἐνίοτε ἀσυμβίβαστων, ἀλλὰ καὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λίαν συγκεχυμένοι καὶ ἀόριστοι, ὅμοιοι μὲ τὰ ἄστατα ἐκείνα σχήματα, τὰ ὁποία τὰ ὅπ' ἀνέμου κινούμενα καὶ ἀπαίστως μετασχηματίζμενα νέφη λαμβάνουσιν, ἢ φαίνονται μᾶλλον ὅτι λαμβάνονται, καὶ τὰ ὁποία, προτοῦ νὰ συντελεσθῶσι, διαλύονται, ἢ μεταμορφοῦνται ἐξαίφνης καὶ παραδόξως εἰς ἕτερα πάντα ἀνόμοιοι. Ὁ ποιητὴς τῆς Γρηγοριάδος ἀφίνει τὴν φαντασίαν τοῦ πολλὰ τοῦ νὰ τρέχῃ ἀχάλινος, ἀποπτόμενος τὸν εὐθυτήριον τῆς κρίσεως χαλινόν. Πιστεύει δ' ἴσως ὅτι τὸ ἀψύχμον, τὸ γλαφυρόν, τὸ κομψόν, τὸ χαρίεν δὲν εἶναι τῆς ποιήσεως ἀρεταί, διότι πανταχοῦ τὸ ὑψηλὸν καὶ παθητικόν, ἀλλ' ἐκπύεται συχνὰ εἰς τὸ τιρατώδες, ἢ φουσηματώδες καὶ ὑπόκρινον, καὶ εἰς τὸ ψυχρὸν ἢ παρὲνθρον, συγγένον πολλὰ τοῦ μὲ τὸν Ἑλικῶνα τὸν Κιθαίρωνα φαίνεται δὲ νομίζον, ὅτι τὸ ὕψος δὲν συνίσταται, εἰμὴ εἰς τὴν ἀμέτρητον ἔκτασιν τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων καὶ εἰς τὰς τεραστίους ἐνεργείας τῶν φυσικῶν δυνάμεων διὰ τοῦτο συχνότατα παριστάνονται ἐν τῷ ποιήματι ὄρη, βάραιρα, ὠκεανοί, ἄβυσσοι, σεισμοί, θύελλαι, ἀστραταί, βρονταί, πύργοι καὶ τὰ ὅμοια, ὅφ' ὧν κατακοπούμενος, κατακλονούμενος καὶ καταβροντώμενος ὁ ἀναγνώστης εἰς μάτην ζητεῖ μικρὰν διαναπαύσιν. Τὸ δὲ πνευματικὸν ὕψος τὸ εἰς τὰς καταπληκτικὰς ἐνεργείας τῆς πνευματικῆς δυνάμεως συνιστάμενον, καὶ μάλιστα τὸ ἡθικόν, ὅπερ ἐμφαίνεται εἰς τὴν ἀδάμαστον βούλησιν τὴν πρὸς πᾶν ἐμπόδιον ἀνεκδοτῶς ἀντιπαλαίουσαν καὶ παντὸς κινδύνου καταφρονούσαν, ἢ ἀγνοεῖται ἢ παρὰ τὸ προσῆκον ὀλιγοῦται. Καὶ ὅμως τί ὑψηλότερον παρὰ τοὺς λόγους ἐκείνους τοῦ Ἐκτοροῦ, ἐνστίχοις 371-372 τῆς Ἰλιάδος, δι' ὧν ἐξαγγέλλεται τὸ ἀτρόμητον τοῦ τρωῆς ἥρωος ἦθος; Τοῦδ' ἐγὼ ἀντίος εἰμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικεν, εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, μένος δ' αἰῶνι σιδήρῳ. Τί ὑψηλότερον παρὰ τοὺς πρὸς τὸν Ἑρμῆν λόγους τοῦ Προμηθέως ἐν τῇ ἐπινομίᾳ αὐτοῦ τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου, ἢ τοὺς πρὸς τὸν τύραννον Κρέοντα λόγους τῆς Ἀντιγόνης ἐν τῇ ἐπινομίᾳ αὐτῆς τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους, δι' ὧν ἐκφάνεται τὸ ἀδάμαστον φρόνημα τοῦ Τιτάνος καὶ ἡ καρτερὰ καὶ ἀπτόητος τῆς ἡρώιδος εὐσέβεια; Προσέτι ἡ λέξις τῆς Γρηγοριάδος ἐξοιδραίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀποδίδει ληκυδαιότατον δὲ στιχοιουργία εἶναι λυρική καὶ διὰ τὴν τοιαύτην τῆς ἀνάρμοστος εἰς ἐπικὸν ποίημα, ὅτι καὶ ἂν λέγῃ ὁ ποιητὴς ὑπεραπολογούμενος αὐτῆς εἰς τὸν πρόλογόν του· καὶ στίχοι δὲ τινες χωλαίνουν, δι' ἑλλειψιν συλλαβῆς ἢ περισσείαν ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ ποίημα γέμει λεκτικῶν ἀμαρτημάτων, ἐξ ὧν δεικνύεται, ὅτι ὁ ποιητὴς δὲν ἐμελέτησεν ἱκανῶς τῆς γλώσσης τοῦ τῆς Γραμματικῆς, οὔτε ἐπεμελήθη νὰ γνωρίσῃ τὴν δύναμιν τῶν λέξεων, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται (α).

Ὁ δὲ ὕμνος τῇ ἐλευθερωθείσῃ Ἑλλάδι, ἐκ στίχων διμέτρων τροχαϊκῶν ἀνομοιοκαταληκτικῶν συγχευμένων, εἶναι, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιγραφῆς δηλοῦται, ποίημα λυρικόν· ἀλλ' ἡχημα λυρὰς χαλαρὰ καὶ ἀτόνου. Περιέχει μὲν πολλὰς ἐννοίας καὶ εἰκόνων καλὰς καὶ ἐμφαίνει ἀνάγνωσιν ἱκανὴν καὶ κρίσιν· ἀλλὰ στερεῖται ὕψους ποιητικοῦ καὶ δυνάμεως, ὥστε ἐὰν λυθῇ τὸ μέτρον καὶ τηρηθῶσι αἱ λέξεις καὶ φράσεις, δὲν μένει τι σχεδόν, χαρακτηρίζον τὸ σύνθεμα ὡς ποίημα, καὶ ποίημα λυρικόν· ἐπὶ τούτοις ἱκανοὶ στίχοι χωλαίνουν καὶ ἐνταῦθα. Εἶναι δὲ ὁ ὕμνος οὗτος, θεωρούμενος κατὰ τὴν ὀρθολοξίαν, πολὺ ἀνώτερος τῆς Γρηγοριάδος, δὲν καθαρεύει ὅμως οὐδ' οὗτος ἀμαρτημάτων γραμματικῶν.

Αἱ δὲ Θερμοπύλαι εἶναι διήγησις ἐπική, ἱστορικὴ ὑπόθεσιν ἔχουσα, τὴν πολυθρύλλητον ἐν Θερμοπύλαι μάχην τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν. Τὸ ποίημα τοῦτο εἶναι βεβαίως πολὺ τῆς Γρηγοριάδος καὶ τοῦ ῥηθέντος ὕμνου ἐπιτυχέστερον· ἡ στιχοιουργία αὐτοῦ εἶναι ἀκριβὴς, τὸ λεκτικὸν καθαρὸν καὶ ἐνταῦθα. Εἶναι δὲ ὁ ὕμνος οὗτος, θεωρούμενος κατὰ τὴν ὀρθολοξίαν, πολὺ ἀνώτερος τῆς Γρηγοριάδος, δὲν καθαρεύει ὅμως οὐδ' οὗτος ἀμαρτημάτων γραμματικῶν.

α) Παράδειγμα ἐκ τοῦ ποιήματος εἰς κύριον τῶν λεγόμενων δὲν φέρομεν ἐνταῦθα διότι εἶναι πολλότατα.

β) Π. χ. Τῆς ὑστάτου (τοῦ νότου), κολοσσαίου (κολοσσαίου), προῶντιον ὁ τυχεύς Δημόφιλος γλαυκώπης (γλαυκώπης, σκομίνον, ὁ Μαλλίας, ἢ Ἀλφεινῆ, ἢ Ἀλφεινῆς ἢ Ἀνθελος) (Ἀνθελῆ) ἐμέτει (ἐμέει) ἐρυθροῦν (ἐρυθρὸν) καταβράκτιν στίβῃ (στιβῆς) νεκρῶν.

γ) Π. χ. Κελαδῶν κρότος· οὐκ ἐπὶ τὸ σῶμα γιγαντώδης ἢ Μυρτώ προβαίνει μὲ ὀλίγημα αἰφνιδίαν· κραυγὴ μίαν δρῶντος ἀνδρείου ἢ καὶ γαλλοστατος ἐντὸς τοῦ οὐρανοῦ· ἀγῶν δεινῆς μελέτης· ὁ Ζεὺς ἐπιβλέπει τὴν μάχην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. σ. 371-372.

δ) Ἐνθ' ἕκαστος Ἕλλην πολεμεῖ μίαν ὀλόκληρον ἐκ τῶν φυλῶν τῆς Ἀσίας, ἀγέλη (Ἑλλήνων) σπαράττει ἀγέλην (Πάρων) | σ. 366-368.

ε) Τὸ περικλεῖον τὸν κεραυνὸν σύννεφον, σιγῇ καὶ ὅμως ῥίπτει ὀλόγηρα κροτούντα νέφη, σ. 43-46.

ς) Ἐνθ' ὁ Βρασιδᾶς ὀνομάζεται τὸ ὕψος τοῦ ἄδου, ῥηγνύει ὡς πᾶρ δαλὶς τῶν μύθων τὰς ἀγέλας. σ.

ζ) Οἱ πυρρῶροι μυκτῆρες τῶν ἡφαιστειῶν ἐκσπῶνται ἔρη· καλέουσι σπινθήρας.

η) Ὁ Μυρτώ ἐτρυγέ τὸν Βρασιδᾶν τοῦ ἀγέθους τῆς ἐντέλει

ναι συγκεχυμένοι καὶ ἐρμηνεύσιμι στροβιλλοῦνται φυσικότητος· (α) κατὰ χροῖαν τῶν εἰκόνων καὶ παραβολῶν, ὥστε μὴ εἶδοντο ὁ ποιητὴς νὰ παραστήσῃ τι καλῶς ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ μορφῇ. Ἐνθ' δὲ αἱ εἰκόνες σκοπόν ἔχουσι νὰ παραστήσωσιν εἰς τὴν φαντασίαν τὰ πράγματα ζωηρότερα, ὁ ποιητὴς τῶν Θερμοπυλῶν μεταχειρίζεται ἐνίοτε εἰκόνες δι' ὧν αὐτὰ παριστάνονται γνωφωδέστερα καὶ θαλώτερα παρὰ κατὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν ὄψιν (β). Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ εἶδους· περὶ δὲ τῆς ὕλης ἥτοι τῆς ὑποθέσεως τοῦ ποιήματος καὶ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς σημειοῦμεν, ὅτι τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη δὲν ἔχουσι τὴν φυσικὴν ἐκείνην συνάφειαν καὶ ἀλληλουχίαν, ἥτις ἀπαιτεῖται εἰς σύστασιν ὁργανικοῦ τινος ὅλου· διότι τινὰ αὐτῶν φαίνονται ἀσυντελή πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ὅλου παραμυρήματα. Προσέτι μένει ἀμφίβολον, ἂν τὸ πρωτεύον ἐν τῷ ποιήματι πρόσωπον ᾖ ἡ Λεωνίδα, ἢ ὁ ἀντιφύς τούτου Βρασιδᾶς. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος συχνότερα καὶ ἐνεργέστερος ἐμφανίζεται, πιθανὸν ὅτι αὐτὸς εἶναι καὶ πρωτεύον τοῦ ποιήματος πρόσωπον. Καὶ ὅμως ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ μένει λίαν ἀόριστος, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν οὔτε ἐπ' ἐκείνῳ· αἱ δὲ θέσεις εἰς τὰς ὁποίας καὶ ὁ Βρασιδᾶς καὶ τὰ λοιπὰ πρόσωπα παριστάνονται οὔτε ἐπιτήδειαι εἶναι νὰ δείξωσιν εἰς ἡμᾶς τὸν ἰδιόζοντα ἐκαστοῦ αὐτῶν χαρακτήρα, οὔτε ἔχουσι τι διεισδυτικὸν τῆς προσοχῆς τοῦ ἀναγνώστου καὶ προσδιαλεκτικὸν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ὁ ποιητὴς, μισοῦμενος ἴσως τοὺς μυθιστοριογράφους, ἔκρινε καλὸν νὰ εἰσαγάγῃ καὶ τὸν ἥρωα ὡς ἐλαττήριον τοῦ ἥρωος του. Τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀπίθανον· διότι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱεροδότη οἱ παρακολούθησαντες τὴν μάχην εἰς τὰς Θερμοπύλας τριακόσιοι Σπαρτιάται ἦσαν πάντες παίδων πατέρες. Ὁ Λεωνίδας τότε ἦτο ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστῶτας τριηκόλους, καὶ τοὺς ἐτόχηνον.

α) Ὁ Βρασιδᾶς ἀνελήθη ἄρματος ὡς πυρὶν γλώσση. Τὸ πᾶν ὑπόκειται εἰς βῆμα μόνον ἐν σ. 186. Οἱ ἄλλοι φέρονται τοὺς ὁλοκλήρους τῶν πολεμιστῶν σ. 291-292, (οἱ ὀλοκλήμοι τῶν σπαρτιῶν σπλάγγων εἶναι οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν πολεμιστῶν.)

β) Ὁ ἄναξ Ὁρατῆς τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Δωρῆος εἰς τὴν Θέτιαν, ἐξήκει ἄλλο μᾶτην.

γ) Κῦμα χρυσοῦ καταγαγὼν ἐπὶ τὸν ἄκρον αὐτοῦ.

δ) Διὰ τῆς φλῆς Κῦπριδος τὸν τρωά στρατὸν ἔλκεται.

ε) Ὁ στρατὸς τῶν Σπαρτιῶν κινεῖται ἐνδοῦς διψῶν τὴν μάχην, καὶ ὅμως, ἐνθ' κινεῖται, παραβάλλεται μὲ δάσος τῶν βουνῶν ἀνὰ πτόν, φλέγον, πυρπολοῦν· τὸ δάσος δὲν κινεῖται, δὲν φλέγει οὔτε πυρπολεῖ, ἀλλὰ φλέγεται, πυρπολεῖται. Πῶς μὲ δάσος φλεγόμενον δύναται νὰ παραβληθῇ ὁ κινούμενος στρατὸς καὶ στρατὸς ἀρχαῖος, μὴ ἔχων πυρρολόα ὅπλα;

ς) Μὴ φρενιλάτις αἵματος δσμὴ τυραννὴ τοῦ θυνοῦς.

ζ) Τὴν ζωηρὰν π. χ. εἰκὼν τοῦ πέριξ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου ὑφομένου κύκλου τῶν βασανιστῶν ὁρῶν θαλῶναι ὁ ποιητὴς διὰ τῆς προσθεμένης ἐξῆς παραβολῆς.

η) Ἐξ ἀλείου πλοῦτον μαγικὸν βουνὸν φαντασιώδης.

θ) Καὶ μέγαν εἰ, αἰῶνιον σιγὴν μυστικῶς.

παρὰ δόρτες. (Πολύμνια. 205). Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ποίησις εἶναι ἐλευθέρα θιγάτηρ τοῦ πνεύματος καὶ ἀπὸ τῆς ἱστορίας ἀνεξάρτητος ὡς δὲ ποιήματα δὲν πρέπει νὰ φέρονται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς ἱστορίας διὰ νὰ διδῇ λόγον περὶ παντὸς ἔργου ἐαυτῆς, ἂν ἠθέλομεν νομίσθαι κατακρίναι τὴν ῥηθείαν πρὸς τὴν ἱστορίαν ἀντίρρουν τοῦ ἐν τῷ ποιήματι ἔρωτος τοῦ Βρασιδᾶ, ἂν τὸ πρᾶγμα εἶχε τοῦλάχιστον τὴν ἐσωτερικὴν πιθανότητα, τὴν ὁποίαν ὀφείλει ὁ ποιητὴς νὰ τηρῇ, καὶ ὅταν πλάτῃ τι πρὸς τὴν ἱστορίαν ἀλλοθίαν ἐναντίον. Ἀλλὰ τίς πιθανότης ὑπάρχει, ὅτι παρθένος Λάκαινα καὶ παρθένος ἀγνή, ὁποῖαν καὶ ὁ ποιητὴς (στ. 270) παριστᾷ καὶ αἱ ἐν τοῖς ποικητοῖς πλάσμασιν αἱ τηρηταὶ κανόνες τοῦ πρέποντος ἀπαγορεύουσι νὰ θεωρῶμεν τὴν τοῦ Βρασιδᾶ ἐρωμένην Μυρτώ, ἥθελε καταλείπει μετρημεισμένη καὶ ἐνοπλος τὴν πατρικὴν οἰκίαν μετὰ τὴν πρὸς τὰς Θερμοπύλας ἐκστράτευσιν τῶν τριακοσίων, ἥθελε παρακολούθησιν μακρόθεν τὸν εἰς μάχην καὶ εἰς τὸν θάνατον βαδίζοντα στρατὸν, διὰ νὰ παραμονεύῃ εἰς τὰ παρὰ τὸν ὄδον δάση τῆς Οἴτης, νὰ κλέπτῃ ἐνίοτε βραχίονα τινα μετὰ τοῦ ἐραστοῦ ὁμιλίαν καὶ δι' ἀκαίρων ἐρωτικῶν συνεντεύξεων, διὰ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἰδίου τῆς ἥρωος εἰς τὸν ἥρωα τῆς πατρίδος, νὰ καθιστᾷ τὸν ἥρωα ἀθυρότερον εἰς τὴν πλήρη ἐκτέλεισιν τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος; Τοῦτο βέβαιον δὲν συναρτᾷ μὲ τὸν πειστικὸν χαρακτήρα τῶν Λακωνίων, τῆς καρδίας τῶν ὁποίων ἀπόλυτος ἀρχὴν ἦτο τῆς πατρίδος ὁ ἥρωας, καὶ αἵτινες ἐνεαδύρουν μᾶλλον τοὺς ἀγαπητοὺς τῶν εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς Πατρίδος κινδύνους καὶ ἐλογίζοντο ἀνάξιοι τῆς ἀγάπης τῶν τῶν αἰσθημάτων ἢ βραδύνει περὶ τὴν πλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος. Ἐπειτα τί σημαίνει τὸ πρόσωπον τοῦ ἱερέως, ὅπερ εἰσάγεται ἀφνιδίως χωρὶς τινος προπαρσκευῆς; καὶ τί συντελεῖ ἡ ἐμφάνισις αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὅλου μύθου;

Εἰς τὰς συντόμους ταύτας παρατηρήσεις ἡμῶν ἐπὶ τῶν ῥηθέντων τριῶν ποιημάτων, τῆς Γρηγοριάδος, τοῦ ὕμνου τῇ ἐλευθερωθείσῃ Ἑλλάδι καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, νομίζομεν σκόπιμον νὰ προσθέσωμεν παραίνεσιν τινα πρὸς τοὺς ποιητὰς αὐτῶν. Ἐπειδὴ τὰ ῥηθέντα ποιήματα, καὶ μάλιστα αἱ Θερμοπύλαι, καὶ τοὶ ἔχοντες ἐλεήματα οὐκ ὀλίγα, ἐμφανίζουν ὅμως εὐφυῆς τινὰ καὶ ἱκανὴν φαντασίαν, ἀλλὰ χρῆζουσιν ὁδηγίας καὶ ρυθμίσεως, προτρέπομεν αὐτοὺς νὰ ζητήσωσι τοιαύτην ὁδηγίαν καὶ ρύθμισιν εἰς τὴν μελέτην τεχνολογικῶν περὶ ποιήσεως συγγραμμάτων καὶ εἰς τὴν ἐνδελεχῆ ἀνάγνωσιν τῶν ἀριστοῦργημάτων τῶν γνησίων τῶν Μουσῶν θεραπόντων, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ δαιμόνιον πνεῦμα δημιουργεῖ ἀφ' ἐαυτοῦ ἐξ ἐμφύτου τινὸς ὁρμῆς καὶ ὑπ' αὐτῆς καὶ μόνης ὁδηγεῖται εἰς τὴν δημιουργίαν του· τὰ δὲ δημιουργήματα αὐτοῦ, καὶ τοὶ μὴ κατὰ τοὺς μέγρι τοῦδε γνωστὸς καὶ παραδεδομένους κανόνας γενόμενα, τηροῦσιν ὅμως τὸν γενικὸν καὶ διὰ λέξεων ἀνεξήγητον κανόνα τῆς φύσεως, ὅστις εἰς οὐδὲν τεχνολογικὸν σύγγραμμα περιέχεται, ἀλλ' ὑπόκειται βάσις τε-

χολογικής θεωρίας. Τίς διδάσκει τὴν ἀλήθεια τὰ ἀρμονικὰ καὶ ἡδὲα ἐκείνα μέλη, τὰ ὅποια ὑπὸ τῆς ἐαρινῆς αὐρᾶς μεθυσκομένη ἐκφέρει ἀπὸ τῆς πυκνῆς τῶν σκιερῶν θάμων φυλλάδος; Ἡ αὐτὴ ἐσωτερικὴ καὶ μυστηριώδης δύναμις ὁδηγεῖ καὶ τὸν δαιμόνιον ποιητὴν εἰς τὴν ποίησιν. Ὁ Αἰσχύλος, ὁ ἀθάνατος ἐκείνος τῆς τραγωδίας πατήρ, ἐποίει ἀριστά, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατί οὕτως ἐποίει καὶ χωρὶς νὰ δύνῃται νὰ δώσῃ εἰς ἄλλον λόγον τῆς ποιητικῆς· τοῦ διό καὶ ὁ Σοφοκλῆς, κατὰ τὸν Ἀθήναιον (Βιβλ. α. § 39), ὡς εἰδείκεν αὐτῷ, ὅτι εἰ καὶ τὰ ὁδοῦντα ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ εἰδώς γε. Ταῦτα εἶναι ἀληθῆ καὶ ἀντιφρόνησις ἀνεπίδεκτα· ἀλλὰ τὰ δαιμόνια πνεύματα εἶναι σπάνια· ἐκτρέπονται δὲ καὶ ταῦτα ἐνίοτε τοῦ ὁρθοῦ, ὥστε ἡ γνώσις τῶν κανόνων, τοὺς ὁποίους οἱ τεχνολόγοι διὰ μακροῦ καὶ ἀκριβοῦς ἐρεῦνης ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων ἐξήγαγον, καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐξαιρετικῶν ἐκείνων ποιημάτων, τὰ ὅποια ἡ σύμφωνος τῶν αἰώνων κρίσις ἐπεδοκίμασε καὶ τὸ καλλιτεχνικὸν τῶν ἀνθρώπων πνεῦμα ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ ἐθαύμασεν, εἶναι ἀναγκαῖα εἰς πάντα νέον ὁρῶντα πρὸς τὴν ποίησιν καὶ ὁρεγόμενον τοῦ ἀμαράντου αὐτῆς στεφάνου.

Ἀπομένει ἤδη εἰς ἡμᾶς νὰ λαλήσωμεν περὶ τῶν δύο ὑπολοίπων ποιημάτων τῆς Εὐφροσύνης δηλονότι καὶ τοῦ Στοιχείου τῆς Πρεβέλης, ἅτινα ἐκρίθησαν προτιμότερα τῶν μέχρι τοῦδε ἐξετασθέντων.

Ἡ μὲν Εὐφροσύνη εἶναι ποίημα μυθιστορικόν, ἀνῆκον ὡς τοιοῦτο εἰς τὸ γένος τῆς διηγηματικῆς ποιήσεως. Πρὸ πάντων παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ διάλεκτος τοῦ ποιήματος δὲν εἶναι οὔτε ἡ δημοδῆς, οὔτε ἡ ὑψηλότερα ἐκείνη καὶ καθαρότερα, τὴν ὁποίαν ἤδη οἱ λόγοι τοῦ ἔθνους μεταχειρίζονται, ἀλλὰ μίγμα ἐξ ἀμφοτέρων. Οἱ δὲ στίχοι ὑφίστανται κατὰ τὸν κανόνα οὐχὶ τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τῆς Ἰταλικῆς στιχογραφίας, καθ' ὃν πανταχοῦ σχεδὸν, ὅπου συνέρχονται δύο συλλαβαί, τῶν ὁποίων ἡ ἡγουμένη λήγει εἰς φωνήεν, ἡ δ' ἐπομένη ὁρᾶται ἀπὸ φωνήεντος, συνεκφωνοῦνται αἱ δύο ὡς μία (α). Ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῆς χορήγους λέξεων ἰδιαζουσῶν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ἀδελφῆς Ἑπτανήσου συμπεραίνεται, ὅτι ὁ ποιητὴς εἶναι Ἑπτανήσιος. Ὁ μῦθος τῆς Εὐφροσύνης εἶναι πεπλαιμένος, ἀλλὰ φυσικὸς, περιστάνων πιστῶς τὸν χρόνον εἰς ὃν ὑποτίθεται, ἥτοι πὸν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Καὶ τοῦτο τὸ ποίημα ἐπέμφθη κατὰ δυστυχίαν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀτελής· διότι δύο μόνον ἐκ τῶν συνιστάντων αὐτὸ ἁσμάτων διεβιβάσθησαν εἰς ἡμᾶς, καὶ τούτων τὸ δευτέρον ἔχει

α) Τοῦτο δὲν παραδέχεται ἡ Ἑλληνικὴ στιχογραφία, εἰμὴ εἰς ὁρισμένους πύκτους φθόγγους συνερχομένους ἐν τῇ αὐτῇ λέξει ἥτοι εἰς τὰ ια, ιε, ιθ, ια, ιου, εα, εθ, σου, καὶ τὰ ὁμοεισθηγογὰ ἀλλὰ καὶ τούτων ἡ συνεκφώνησις ὑπὸκειται εἰς ἐξαιρέσεις, καὶ εἴναι ἰδίως ἀπαράδεκτος εἰς λέξεις μὴ συνήθεις εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ· οἷα εἶναι αἰ ὦ ν ε ς, ἰ δ ε α' διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις δ ο υ λ ε ι α, ἃν μὲν ἔχῃ τὴν συνήθη εἰς τὸν λαὸν σημασίαν τῆς δ ο υ λ ε ι α ς, πᾶσιν συνεκφώνησιν, ἃν δὲ σημασίαν σ κ λ ε ι α ν, οὐχί· διότι ἡ σημασία αὕτη εἶναι ἀσυνήθης εἰς τὸν λαόν.

μέγα.τι ἐν τῷ μέσῳ χάσμα. Ὅθεν δὲν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν κρίσιν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ὅλου, περὶ τῆς πλοκῆς αὐτοῦ καὶ λύσεως. Κρίνοντες ὅμως ἐκ τοῦ προτεθέντος ἡμῖν τοῦ ποιήματος μέρους, πιστεύομεν, ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ δὲν θέλουσιν εἶσθαι πρὸς τούτο ἀσύμφορα καὶ κατώτερα. Ἡ Εὐφροσύνη, ὡραία νεῖς Χία (ἴδε στρ. 166), τῆς ὁποίας οὔτε τὸ γένος, οὔτε τὰ λοιπὰ τοῦ βίου περιστατικὰ δηλοῦνται εἰς τὰ προκαείμενα δύο ἄσματα, εἶναι τὸ πρωτεύον πρόσωπον, ἡ ψυχὴ, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ποιήματος. Ἐλατήρια τῶν πράξεων τῆς εἶναι ὁ ἔρως καὶ ἡ θρησκεία, ἅτινα ταλαντεύουσι τὴν καρδίαν τῆς· ὑπερνικᾷ ὅμως ἐν αὐτῇ πάντοτε τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, ὅπερ πολλάκις ὀλισθαίνουσαν κρατεῖ τὴν νεάνίδα, πεσοῦσαν τὴν ἀνεγείρει. Αἱ ἐρωτικαὶ ἀγνοῖ συνδέεται αὕτη μὲ τὸν Εὐνομον, νέον Χίον, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζομεν ἄλλο ἐκ τῶν προκαείμενων ἁσμάτων, εἰμὴ ὅτι ἡτο εὐγενὲς τὴν ψυχὴν, φιλότιμος πνέων μίσος κατὰ τῶν τυράννων τῆς πατρίδος τοῦ καὶ ἀνυπόμονος νὰ δράμῃ εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας αὐτῆς προσδοκώμενον ἀγῶνα. Ἡ Εὐφροσύνη ὅμως ἀναρπάζεται ὑπὸ τινος θηλυμανοῦς Σατράπου καὶ μεταφέρεται εἰς φορούδιον τι τοῦ Ἑλλητισπύτου, ὅπου τρία ἔτη ζῇ εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ βαρβάρου κατὰ κλειστός, ἀνδισταμένη ἐπιμόνος καὶ καρτερικῶς εἰς πάσας τὰς ἐρωτικὰς αὐτοῦ προτάσεις. Τὴν ἐπιμόνον ταύτην ἀντίστασιν τῆς μόνος ἐπὶ τέλους ἰσχυρὸς νὰ νικήσῃ ἀσφοδρὸς πρὸς τὸν αἰχμαλωτισθέντα Εὐνομον ἔρωσις τοῦ ὁποίου τὴν ζῶν ἀπειλουμένην εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Σατράπου διὰ τούτου μόνου τοῦ μέσου νὰ σώσῃ ἐδύνατο. Ἀλλ' ἅμα ἡσθάνθη τὸν μολυσμὸν τῆς ἀπειράσεως νὰ ἀποπλύνῃ αὐτὸν εἰς τὸ αἷμα τοῦ τυράννου τῆς κοιμημένης. Τοῦτο δὲ καρτερικῶς ἐκτελέσασα, φεύγει τὴν ἰδίαν νύκτα πρὸς τὸ παράλιον, ὅπου εἰρούσα παραδεδεμένον ἀκάτιον ἀνθρώπων ἔρημον, εἰρηδᾷ εἰς αὐτὸ καὶ λύσασα τὰ ἀπύγιστον παραδίδεται εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς ἀνέμους, ὡς ὃν φέρεται εὐτυχῶς εἰς ἔρημόν τινα παραλίαν τῆς Χίου, κατεστραμμένης ἤδη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐκὶ πλησίον ἐκέρουσι συγχρόνως τὰ κύματα, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ἀκόμη τοῦτο ἡ Εὐφροσύνη, καὶ τὸ νεκρὸ σῶμα τοῦ ἐραστοῦ τῆς, τοῦ ὁποίου αἱ τύχαι καὶ ὁ θάνατος, ἄγνωστα εἰς ἡμᾶς μέχρι τοῦδε, δηλοῦνται βεβαίως εἰς τὰ ἀκόλουθα τοῦ ποιήματος ἄσματα. Ἐκὶ ἀπὸ βάσας ἡ νεῖς τὴν νύκτα, καὶ περικυκλωμένη ὑπὸ ἐρημίας ἀλάλου, μελαγχολικῶς φωτιζομένης ὑπὸ τοῦ ὀχροῦ φωτός τῆς Σελήνης, κυριεύεται ὑπ' ἀπαισιᾶς καὶ ὁρμῆς νὰ πέσῃ καθ' ὑψηλὸν τινα κρημνὸν διὰ νὰ δώσῃ πέρας εἰς τὴν ὁδυνηρὰν καὶ βρασανομένην ζῶν τῆς. Ἀλλ' αἰφνης ἡ πραιντικὴ τῆς θρησκείας φωνὴ ἐνηγγίσασα εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τῆς τὴν καλύπτει ἀπὸ τοιαύτης θεοστυγίας πράξεως καὶ ἡ ἐμπνέει ὑπομονήν. Ἐρχοις λοιπὸν νὰ καταβαίῃ κρημνὸν ἐκεῖνον, ὀλισθαίνουσα κατὰ πᾶν βῆμα κινδυνεύουσα νὰ κρημισθῇ εἰς τὸ βράθρον, ὅτε παρουσιάζεται αἰφνιδίως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἡ σελήμη μορφὴ γέροντος ἐρημίτου, ὅστις μετὰ τὴν καθ' ὁδοὺν, ὡς φαίνεται, τῆς πατρίδος τοῦ καὶ π

ἀπώλειαν τῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων φονευθέντων τέκνων τοῦ κατέφυγεν εἰς τὴν σπήλαιον, εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἀβάτου ἐκεῖνον κρημνὸν ἀνοιγόμενον, ἐξήρχετο δὲ τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα λαμπάδα διὰ νὰ προσευχθῇ καὶ καθύψιον θυμίαμα ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν τέκνων τοῦ. Τὸ φῶς τῆς λαμπάδος καὶ ἡ θέα τοῦ γέροντος ἀνακαλοῦσι τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν ἀπηλπισμένην καρδίαν τῆς Εὐφροσύνης. Εἰς τὴν γοερὰν φωνὴν τῆς νεάνιδος ζητούσης βοήθειαν τρέχει ὁ γέρον, τὴν χειραγωγεῖ εἰς τὴν κατάβασιν τοῦ κρημνοῦ καὶ τὴν δέχεται εἰς τὸ σπήλαιόν του. Ἐκεῖ ἡ Εὐφροσύνη διηγείται εἰς τὸν ἐρημίτην τὰ παραλθόντα δεινά της καὶ εὐρίσκει παρηγορίαν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς λόγους τοῦ πραιντοῦ γέροντος, τὸν ὅποιον τὰ ἴδια δυστυχήματα κατέστησαν συμπαθητικὸν εἰς τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων. Ἐνταῦθα περατοῦνται τὰ προτεθέντα ἡμῖν δύο τοῦ ποιήματος ἄσματα· τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τοῦ μῦθου, ἀποταμιευθέντα εἰς τὰ λοιπὰ ἄσματα, μένουσιν εἰς ἐπὶ ἄγνωστα. Τὰ ῥηθέντα δύο ἄσματα δεικνύουσιν ἱκανῶς, ὅτι τὸ ποίημα εἶναι πρὸν φαντασίας ζωηρᾶς ἐνταῦθα καὶ κανονισμένης, ὑπερτοῦσης εἰς καρδίαν εὐαίσθητον ὅτι ὁ ποιητὴς γινώσκει τῆς ποιήσεως τοὺς κανόνες καὶ ἀνέγνωσεν ἱκανά. Πάντα τὰ πρόσωπα, ὅσα ἐν τῷ ποιήματι παριστάνει, ἔχουσι χαρακτῆρα ὁρισμένον καὶ φυσικόν, συνδέονται προσηκόντως μὲ τὸ πρωτεῖον πρόσωπον, καὶ ἡ πρὸς τοῦτο σχέσις αὐτὰν εἶναι φυσικὴ καὶ ἀβίαστος. Πᾶσαι αἱ πράξεις συμπλέκονται φυσικῶς μετ' ἀλλήλων· ἔχουσι δὲ τοιαύτην πρὸς τὸν ὅλον μῦθον σχέσιν, καὶ συντελοῦσιν οὕτως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ καὶ ἐξέλιξιν, ὥστε οὐδεμία φαίνεται περιττὸν παραιώρημα. Αἱ θέσεις, εἰς ἃς τὰ διάφορα πρόσωπα τίθενται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, εἶναι ἐπιτηδεύει εἰς χαρακτηρισμὸν ἐκάστου αὐτῶν, διαγερτικαὶ τῆς προσοχῆς τοῦ ἀναγνώστου καὶ προσδιαθετικαὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ. Αἱ μεταφοραί, αἱ εἰκόνες καὶ αἱ παραβολαί, ὀλίγων ἐξαίρουμένων, εἶναι ἐπιτυχεῖς, καλαὶ καὶ τινες αὐτῶν καινοφανεῖς καὶ πρωτότυποι. Ἀς εἰρωμεν ἐνταῦθα δείγματά τινα τῶν καλλωνῶν τοῦ ποιήματος.

Ἡ Εὐφροσύνη εἰς τὴν καρδίαν τῆς ὁποίας τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἐνεφύλευε, διηγείται πρὸς τὸν ἐρημίτην μίαν ἐαυτῆς συνέντευξιν μετὰ τοῦ ἐραστοῦ τῆς, τὸν ὅποιον ὡς φαίνεται ἡ θέα τῶν ἀσεβῶν καὶ βαρβάρων καταπιεζόντων τοὺς ὁμογενεῖς τοῦ καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τούτων, τέσσαρας αἰῶνας ἀναβαίνοντες εἰς τὸν οὐρανόν, δὲν εἰσπράττοντο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, εἶχε ῥίψῃ εἰς θρησκευτικὸν δισταγμὸν. Ἦτο νύξ, ἡ σελήνη ἐλαμπεν, ὅτε ἡ Εὐφροσύνη περιέμενε τὸν Εὐνομον εἰς τὸ δάσος· ἀλλ' αἰφνης νέφη σκοτεινὰ ἐκάλυψαν τὸ πρόσωπον τῆς σελήνης καὶ τοῦτο ὡς κακὸς τις οἰωνὸς ἐθορύβησεν τὴν νεάνίδα. Ὁ Εὐνομος τέλος πάντων ἐρχεται· καὶ ἰδοὺ μέρος τι τοῦ μεταξὺ τῶν δύο ἐραστῶν διαλόγου, ὡς διηγείται αὐτὸν πρὸς τὸν ἐρημίτην ἡ Εὐφροσύνη.

Στρ. 134 » Ἐλαμπε ἡ νύκτα κ' ἔχαιρε,
ἡ γῆ κρυφογλαῦσε

» Καὶ μία Σελήνη ὀλόχαρη
τ' ἀστέρια ἐκυνήγουσε
Ἀπὸ τὸν οὐρανόν.
» Πλὴν τώρα κίττα, Εὐνομε,
ὁ κόσμος σκοταίνιζει,
» Καὶ τὴν σελήνη συννεφο
τρομακτικὸν σκεπάζει.
Τὶ λέγεις εἶναι αὐτό;
136 » Κ' ἐκεῖνος μ' ἀπεκαίθηκε·
ὦ! ἂν πιστεύῃς, σφέλλεις,
» Πῶς τὰ οὐράνια κτίσματα
ς' τὸν ἔρωτα ποὺ κάλλει
Συμπάλλουσι στιγμῇ.
» Ἀφοῦ τὸν κόσμον ἐπλάσεν,
ὡς καὶ ὁ θεὸς κ' ἐκείνος,
» Φέλλῃ, τὸν ἐλπιόμηναι!
Δὲν αὐτὸ τοῦ σκλάβου ὁ θρῆνος
Δὲν τὸν παρενοχλεῖ.
» Καὶ μὴν στιγμὴν οἱ λόγοι τοῦ
οἱ τόσο ἀπελπισμένοι
» Σαλεύουσι τὴν πίστην μου,
καὶ ἀμφίβωλῃ μοῦ μένει
Ἰδέεσσι περὶ Θεοῦ.
» Ὡς ἀπομένει ἀμφίβωλῃ καὶ μω-
ρισσονταιμένη
» Βέκον καμμία εἰς ὕδατα,
ποῦ ἐτάραξε ῥιμμένη
Πέτρα μετὰ θυμοῦ.

Καλλίστη παραβολή! Ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ, ἥτις φύσει ἐναποτυπῶται εἰς τὸ καθαρὸν καὶ γαλήνιον τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα, ταράττεται μίαν στιγμὴν καὶ συντρίβεται ὑπὸ τοῦ ἀπερισκέπτου λόγου, τοῦ ἐκφυγόντος τὰ χεῖλη τοῦ Εὐνομου ἐν τῇ ἀπελπίσῃ αὐτοῦ, ὡς ταράττεται καὶ συντρίβεται τὸ εἰς τὰ καθαρά καὶ ἡσυχὰ ὕδατα σχηματιζόμενον ἰνδαλμα τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων ὑπὸ λίθου ῥιπτομένου μετὰ θυμοῦ.
Ἡ αὐτὴ Εὐφροσύνη, ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σατράπου κατέβη τὴν νύκτα εἰς τὸ παράλιον καὶ ἐξέβη εἰς τὸ ἐκεῖ εὐρεθὲν ἀκάτιον, ἰδοὺ τί λέγει πρὸς τὴν προσωποποιουμένην θαλάσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν παραδίδεται.

Στρ. 191 » Στὴν ἀγκυλιά σου, θάλασσα,
ποῦ πέρω, πάναςέ με.
Μὲ τὸ μικρόν μου ἀκάτιον
ς' τὴν Χίον πέρασέ με,
Στὴν ποδητῇ μου γῆ.
Καὶ στρώσέ μου στὴν πλάτη σου
τὴν ἀργὴν γαλήνη,
Κρύψε βαθὰ τὰ κύματα
καὶ φέρε τὴν Εὐφροσύνη
Στοῦ Εὐνομου τὴν γῆ.
Εἶναι πλατὺ τὸ πέλαγο,
καὶ ὅπου γυρίσω δρόμοι!
Τ' ἀστέρων ἀλφάβητο
δὲν ἐμαθα, καὶ ἀκόμη
Δὲν ἐπίασα κουκί.

Τίς δὲν αἰσθάνεται τὴν καλλομένην τῆς ἐπιτυχούς μεταφορᾶς; ἢ ἀστέριον ἡλιόδητο; »

« Ἐνῶς ἐπιγινώσκουμεν τὰς ἀρετὰς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ποιήματος, εὐρίσκουμεν ὁμῶς εἰς αὐτὸ καὶ ἱκανὰ ἐλλείμματα. »

« Α. Ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι ὁμαλὴ, ἀλλὰ κράμα τι, ὡς προείπομεν, τῆς χυδαίας διαλέκτου καὶ τῆς γλῶσσης τῶν λογίων. τοῦ τοιοῦτου κράματος προτιμητέα ἔσως εἶναι ἡ καθαρῶς χυδαῖος διαλέκτος, εἰς ἣν συνετέθησαν τὰ ἡρωικά ἐκείνα τοῦ λαοῦ ἄσματα, ἅτινα ἤρσαν τόσῳτον, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας προσέχρων Γούθιος δὲν ἀπηξίωσε νὰ μεταφράσῃ τινὰ ἐξ αὐτῶν. »

« Β. Ἡ στιχογραφία εἶναι ἱκανὰ ἐλαττώματα. οὐχὶ μόνον διότι ἀκολουθεῖ, ὡς προείπομεν, τὸν κανὼνα ξένης στιχογραφίας, τῆς Ἰταλικῆς, ὅστις εἶναι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ποίησιν ἀπαράδεκτος, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ὁμοιοκαταληξία πολλὰχὺ δὲν εἶναι ἀκριβὴς (α). »

« Γ. Παρεκτός γραμματικῶν τινῶν ἁμαρτημάτων (β) καὶ τινῶν ξηνολογιῶν (γ) περιέχει τὸ ποίημα καὶ ἐννοίας τινὰς πολυέκτους (δ). »

« Προσθετέον εἰς ταῦτα, ὅτι ἀτελοῦς ὄντος τοῦ ποιήματος, εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀδύνατον νὰ ἐπιφέρωμεν κρίσιν ἀσφαλὴ περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ὅλου μυθιστορηματός. »

Τὸ δὲ Στόμιον τῆς Πρεβέζης, περὶ τοῦ ὁποῦ ἡδὴ ὑπολείπεται νὰ καλῆται, ἐπιγράφεται Διθύραμβος· ἀλλ' ἡ ἐπιγραφή δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸ πρῶμα. Διθύραμβοι ὠνομάσθησαν κατ' ἀρχὰς λυρικοὶ τινες ὕμνοι εἰς τὸν Διόνυσον· κατόπιν δ' ἐξετάθη ἡ λέξις καὶ εἰς ὕμνους ἄλλων θεῶν ἔκλινε καὶ ληφθῆ ἡ λέξις εἰς σημασίαν ἑπὶ εὐρυτέραν, μένει ὁμοῦ πλὴν τότε ὁ Διθύραμβος ποίημα λυρικόν καὶ ποίημα ἐμφανὸν τὸν ποιητὴν ὑπὸ τηλικούτου ἐνθουσιασμοῦ κἀποχρον, ὥστε παρεκτρέπεται ἐντεῦθεν ἀταξία τις ἰδεῶν ἐν αὐτῷ καὶ τις ἀπὸ ἰδεῶν ἐκ τῶν αἰρινιδίαν καὶ παράτολμος μετεμπίδησις. Ἀλλὰ τὸ Στόμιον τῆς Πρεβέζης, καίτοι ὅλον εἰς μέτρον λυρικὸν ἐντεινόμενον, εἶναι ὁμοῦ κατὰ τὴν οὐσίαν διηγηματικὸν ποίημα, ἔχον ὅσας ἱστορικὰς τῆς κατὰ τὸ 1828 ἔτος ἐπιτυχῶς τολημεισάν εἰς τὸν ἀνδραγαδικὸν κόλπον εἰσβολῆν πέντε κανονοφόρων Ἑλληνικῶν. Τὸ πολυμελὲς τοῦτο κατόρθωμα δὲν εἶναι μάχη πολύνεκρος· ἀλλὰ δὲν εἶναι διὰ τοῦτο μικρὸν, ὡς ἐκ πρώτης ὁψευς φαίνεται διότι ἔσχε μεγάλα ἀποτελέσματα, συντελέσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν πτώσιν τοῦ Ἀκτίου καὶ τὴν ἐ-

λευθέρωσιν ὁλοκλήρου τῆς Ἀκαρναντίας καὶ Αἰτωλίας. Δεικνύει δὲ τὴν ἀτρόμητον τῶν Ἑλλήνων ναυτῶν ἀνδρείαν οὐχὶ ὀλιγώτερον παρὰ τὰς πολυναυτιδίας καὶ πολυκρότους ναυμαχίας, ἐν αἷς οἱ γενναῖοι ἡμῶν ναυτικοὶ ἀνεκαίνισαν τὰ ἀρχαῖα τρόπαια τῆς Σαλαμίνος καὶ τῆς Μυκάλης. Ὁ φιλόπατρις ποιητὴς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ποιήματος ἠθέλησε δι' αὐτοῦ νὰ ὑμνήσῃ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἀποστόλων ἡμῶν ναυτῶν, καὶ κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν, καθ' ἣν ἐορτάζομεν τὴν ἐναρξιν τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγώνος καὶ μνημονεύομεν τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τοὺς θαλασσίους τῆς ἐλευθερίας ἀθλητάς, τοὺς κατ' ἐκείνην τὴν εἰσβολὴν δοξαζόμενους, καὶ νὰ εἰπῇ ἐπὶ τοὺς λησιμονημένους τέκους τῶν ἐκεῖ εὐκλεῶς τότε πεσόντων ὀλίγα ἄνθη τοῦ Παρινασοῦ. Εὐσεβὴς καὶ ἀξιοπῆαινος πρόθεσις! »

« Δ. καὶ τὸ Στόμιον τῆς Πρεβέζης ἔχει διήγησις ἱστορικῶν γεγονότων, δὲν εἶναι ὁμοῦ ψιλὸν ἀπὸ τοῦ θησαυροφυλακίου τῆς μνήμης ἐκφόρημα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐρευνητικὴ τοῦ ποιητοῦ δύναμις συνεργάσθη μὲ τὴν μνήμην καὶ συνετέλεσεν οὐχ ἥττον ταύτης εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς ὅλης ἱστορικῆς εἰκόνας καὶ διακόσμησιν· ὅστις δὲ τὸ ἀπλοῦν ἐκεῖνο καὶ στιχματῶν, ὡς εἰπεῖν, ἱστορικὴν γεγονότος, ἐδυνάθη νὰ πλατύνῃ καὶ κοσμήσῃ οὕτως, ὥστε νὰ πλάσῃ ἐκ τῆς ὀλίγης ταύτης ὅλης καλὸν ποίημα ἐκ 512 στίχων, χωρὶς νὰ πέσῃ εἰς τὸ ἀνεμμένον καὶ χαλαρὸν, οὗτος δὲν δεικνύει βέβαια μικρὴν εὐρετικὴν δύναμιν. Τὸ ποίημα τοῦτο ἔχει ἀναντιρρήτως πολλὰς ἀρετὰς, ἀλλ' οὐχὶ ἀμεινῶς ἐλλειμμάτων. Τὸ λεκτικὸν εἶναι καθαρὸν χυδαῖσμων, ἐκλεπτὴν καὶ ἐντόνον, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν δὲν καθαρῶς ἀμαρτημάτων (α). Αἱ ἐννοιαὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φυσικαὶ καὶ ζωηραὶ, ἀλλὰ παρεκτρέπονται μεταξὺ καὶ πλημμελεῖς οὐκ ὀλίγαι, περιέχουσιν στοιχεῖα ἀσυμμετρίαν, ἢ ἀ-

α) Π. χ. στρ. 2, κόλπος βαθὺς (ἀπὸ) τῆς γῆς τῶν Κουρήτων τὴν γῆν τῆς Ἰπείρου εἰσέχων (ἐχέοντα). στρ. 4, ἐκ ὀνήκοντα (θανόντα). στρ. 19, λαίλαψ φρικτὸς (φρικτὴ). στρ. 29, σπεῖσον περὶ τὰς εἰς (μὲ) αὐτὰς πτερά. στρ. 49, ἡ σὰς τοῦ Βελεστινίου (Βελεστινίου δηλ. τοῦ Ῥήγα), στρ. 51, ἄλλων (ἄλλων) στέφεται. στρ. 52, Ὅποτε (ἀπόθεν) χωρὶς κλονήσῃ τῶν ἄλλων μητέρων τὴν φρένα. στρ. 96, καὶ βὲ ἡ ὀλέα (ἡ ὀλέα δὲν βέει, ἀλλὰ τρέχει). Οὗτοι εἶναι ἐντεῶς ἀποδείξαι ἡ ἀποστροφή τῆς ληγουμένης ὀλέας, ναῦς καὶ κανονοφόρος λαμβάνονται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὡς ταυτόσημα. στρ. 121, ἀπὸμασσον (ἀπόμαζον).

β) στρ. 21, Ἡγέθην ψυχρὸς ἀπὸ φόβου τὰς τρεῖς ἀρ-
θρῶν. (Ὁ φοβούμενος δὲν ὀρθοῖ τὰς τρεῖς, ἀλλ' αἰσθάνεται ὀρθοῦναι χωρὶς τῆς θελήσεώς του.)

στρ. 37, Καὶ χύνει μὲν ὁ φῶς οὐδὲν οὐδὲν βροντῆς
Μονόμαχος κἀκλῶφ ἀγρίων παῖδων.
(ὁ βόμβος ἐνδὲς κανονίου παρὰ τὴν αὐτὴν οὐδὲν καὶ ὡς φωνή, καὶ ἐν ταύτῃ ὡς δούπος καὶ ὡς βροντὴ καὶ ὡς παιδῶν· ὁ λαλῶν serpentes an-
bus gementur, tigribus agni κατὰ τὴν Ὁράτιον.)

στρ. 40, Ἀμπερε πᾶσα εἰς ὁμοῖον μνημα
ἢ Ἀγαρ ταρῆ!
(Δὲν δύναται νὰ εἰπωμεν ἢ Ἀγαρ, ἀπὸ ἡ
ἀγαρήνῃ φωνῆς.)

α) Π. χ. ἡ λέξις βροῦν ἀντίκειται ὡς ὁμοιοκαταληκτικῇ τῇ κλειστέᾳ, ἡ ζῶν τῇ βαθύν, ἡ δαίξῃ τῇ κρύψῃ (στρ. 79), ἡ γλαῦκα τῇ πλάκα, ἡ τὰ βόνη τῇ ἐσυνάχῃ καὶ τὸ χειρότερον ἡ γῆ τῇ γῇ (στρ. 194, 192).

β) Π. χ. κτυπᾷ σάταις (στρ. 16) σάματα αἰ (παθητικὴν ἀντὶ οὐδέτερου. στρ. 91), τοῦ βράχου τὸ ἀχνέει τοῦ βόθου (στρ. 93), τοῦ τυράννου τὸν λογισμὸν τοῦ (στρ. 159), τὰ βόγκοντα κύματα (στρ. 89).

γ) Π. χ. Σὺ πᾶσιμα ὅλου τοῦ χρόνου (στρ. 10).

δ) Π. χ. ὁ ἥλιος ἀνέτειλε δαφνοσεφής (στρ. 7), τοῦ κἀλλους τὴν ὀρμὴν (στρ. 17) τὸ ἀγαρὶν σπαθὶ εἶχε θάψῃ τῶν υἱῶν τοῦ κακὰ καλῶ (στρ. 92), τρέμω καὶ ὠχρίσκα (στρ. 133), πῶς εἶδεν ἢ βόρυσσόνην ἐν νυκτὶ τὴν ὠχρίσκα τῆς, εὐρίσκα ἀκτίον μὲ μτυρισμένην κἀλλῃ. (στρ. 185.)

λιος ἀπροσφύει; (ε). Εὐρίσκονται δ' ἐν αὐτῇ καὶ τινες μεταφορᾶι λίαν βεβηκαμέναι (γ), καταχρήσεις λέξεων ὀδαικοῦ καὶ σευκτέαι, οἷα εἶναι ἡ παράστασις τῶν κανονίων διὰ τῶν λέξεων τὰ λυσσώδη τοῦ καλίου θηρία, ἢ τὰ γέλινα κῆτη. Μαμπτὴ ἔτι εἶναι ἡ συσπρεσις τῶν εἰκόνων, καὶ ἡ δι' ἄλλων λέξεων δις καὶ τρίς κατὰ σειράν ἐπαναλήψις τῶν ἐννοιῶν (δ). »

« Τὸν καλὸν χωρίον τοῦ ποιήματος φέρομεν ἐν ταύ-
θι τὰ ἐξῆς δείγματα. »

« Ο ποιητὴς περιγράφει τὴν εἰσπλυν τῶν τεσσάρων
πρώτων κανονοφόρων εἰς τὸν ἀνδραγαδικὸν κόλπον κατὰ
τὸν ἐξῆς τρόπον.

Στρ. 41. Ἐνὶ πρὸς τὸν κόλπον ἡ θάλασσα φεύγει
Σαλεύοντα μέχρι μυχοῦ, κ' ἐλαφρὸς
Εἰς τάγρια νῶτα τῆς παίζει ἀφῶς,
Ταυτόδρομα φεύγουν νεῶν δύο ζεύγη.

42 Ἐν εἶδει σταυρῶν τὰ λευκά των πτερὰ
Εἰς οὐρῶν πνεύμα ζεφύρου ἀπλόουν.
Πετοῦν καὶ μὲ ῥύγχος; οὐδὲν αὐλαλόνων,
Ὅργιλα νερά.

43 Λυσσώδεις τὸ μάκρος τοῦ τείχους ἀστράπτει
Καὶ καίει καὶ στρόβιλον χύνει σφαιρῶν.
Μανία δαιμόνων ἐκεῖ στυγερῶν
Κροτεῖ τὸν αἰθέρα, τὴν θάλασσαν σκάπτει.

47 Ὡς χέμικ σιγῶν καὶ θρασεῖς ἀρμενίζου
Ἐν μέσῳ βροντῶν καὶ κρηνοῦ καὶ πυρός.
Ὁ ζεφυρὸς ἐξωθεν πνέει ἤχηρό;
Αἱ πύρραι σπινθάρουν, τὰ κύματα ἀφρίζουν.

48 Σιγῶν· ἀλλ' ὅποτε περὶ τὸ βραχὺ
Ἰνέμεσ' Ἀκτίου καὶ πόλεως χάσμα

β. στρ. 87. Τίς ὄγκος ἀπέναντι λάμπων κινεῖται
Καὶ θόρυβον χύνει καὶ δοῦπον κλαγγῆς;
(ὁ θόρυπος δὲν δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς
κλαγγῆς, οὕτε νὰ ἀναχθῇ εἰς αὐτὸν ὡς αἴτιον
ἢ ἀποτέλεσμα)

στρ. 91. Ἀλλ' ἔλκει τὸ ἔλκος ὁ Ἕλληνας στρατός. (ὁ στρα-
τός εἶναι εἰς λόγος στρατιωτῶν πρὸς στ. 38)

στρ. 93. Ἀνδρεῖς Σπαρχῆ,
Καὶ σοῦ νεανίου τὸ τέρμα βραχὺ. (τὸ τέρ-
μα δὲν εἶναι οὕτε βραχὺ οὕτε μακρὸν, ἀλλὰ τὸ
τερματιζόμενον, ἦτοι ὁ βίος.)

στρ. 95. Αἱ νῆες ἀκράτητοι σποῦν τὴν γραμμὴν
Λυσσώδη θανάτου ἐκχύνουσαι ζάλην,
Κ' ἐρείθῃ τὸ κύμα ὥσαν τὴν μεγάλην
Θαυμάζον ὀρμὴν.

(ἐνῶ αἱ νῆες ἐκχύνουν λυσσώδη ζάλην θανάτου,
τὸ κύμα ἐρείθῃ φυσικὰ ἐκ τῆς ζάλης τὰ ὁ-
τῆς, οὐχὶ δὲ ὡς ἂν θαυμάζον τὴν με-
γάλην ὀρμὴν.)

στρ. 111. Ὅξυς τὸν αἰθέρα κλαυθμὸς διαβαίνει
Γυνὴ κλαυθμὸς ῥίξει (πῶς ὁ κλαυθμὸς
οὐδὲν γίνεται ὅξυς κλαυθμὸς διαβαίνει τὸν αἰ-
θέρα?)

στρ. 94. Ἡ ναῦς εὐδαίνει ὀφθαλμοὺς ἀλὰ ζῶνα αὐ-
ρὸν. (τὸ ἐπιθετικὸν ἀλὰ ζῶνα σημαίνει κενὴν
ὑπερηφανίαν καὶ ἐπιδείξιν, οὐδὲν ἄρμόζει εἰς
τὸν σταυρὸν, ἀλλ' εἰς τὴν ἡμισέληνον.)

γ. π. χ. Σφαιρῶν ἐκατόμβας ὁ θάνατος καίει στρ. 46.
δ. ἴδε στρ. 43-40.

Εκ στόματος ὄλων πρὸ θούριον ἄσμα
τοῦ Ῥήγ' ἀντηχεῖ.

« Ὡραία εἶναι ἀκόμη ἡ περιγραφή τῆς οὐλομένης καὶ
γενναϊότητος τοῦ κυδερνίτου τῆς πέμπτης κανονοφό-
ρου, ὅστις, ἀπὸν καθ' ἣν ὥραν αἱ ρηθείσαι τέσσαρες κα-
νονοφόροι διατάχθησαν ὑπὸ τοῦ Ναυάρχου νὰ εἰσπλεύ-
σωσιν εἰς τὸν κόλπον καὶ κατόπιν ἐλθῶν, ἀνακατεῖ
ὅτι ὑπελείφθη αὐτὸς καὶ τρέχει ἐνθουσιώδης νὰ συμμε-
ρισθῇ τὴν δόξαν τῶν ὁμοσπόλων τοῦ ἐκχρῶνται ταιαυτά.

Στρ. 78. Κ' ἐγὼ τῆς θάλασσης υἱός; ὁδηγῶ,
Κ' ἐγὼ εἰς κινδύνους θανάτου τὴν φέμην.
Ποῦ εἶνε οἱ ἄλλοι; ... προδότες! δὲν ἤμην
ὁ πέμπτος ἐγώ;

79. Ὅργονον τὸν κόλπον οἱ σύγκληροι φίλοι,
Κ' ἐγὼ φθόνου θυμῶ, ναυτῶν ἐμπαιγμός...
Ἀλλ' ὄχι! Ὡς ἴδῃ ποῦ φέρεται θυμῶς;
Ὡς ἴδῃ, ποῦ φθάνει καρδίαν ὀργίλη.

80. Κ' ἐμβαίνει εἰς τὴν λέμβον, κ' ἐκείνην θεῇ
Κ' ἐκείνη πετῶσα τὸ κύμα διχάζει.
Αὐτὸς τὴν ὀλέαν ἀναβαίνει κραυγάζει
Βαρεῖα φωνή.

81. Τὴν ἀγκυρὰν ἄρατε, ναῦται ἀνδρείοι!
Ἡ κύπτουσα πύρρα κτυπᾷ τὸ νερόν.
Ἡ ἄλυσος τρέχει μὲ θροῦν ἤχηρόν.
Ἡ ναῦς τὰ πτερὰ δεξιόθεν τανύει.

82. Ὅπισθεν τῆς φεύγουν καὶ πλοῖα καὶ γῆ,
Κ' ἐνῶ ἀρμενίζει πλεονέχων κλιμένη,
Κατὰ θάλασσαν ἔτι τὸ πλῆρωμα μένει
ἐν ἀρχῇ σιγῇ.

83. Σταυρώματα, πάλιν βοᾷ, τὰ ἱστία,
Τὸν δρόμον στρέφει εὐθὺς χαλινόν.
Καὶ στρέφεται ἄμα ἡ ναῦς ὡς πεπνυγν,
Καὶ αὐτὰ τῆς πλῆττει τὴν πρὸ μνην οὐρα.

84. Ἀκούει ἐκ πρώτης φωνῇ σιγῆς
Φωνὴ νεανίου « ποῦ τρέχει; δὲν βλέπει;
Διπλὴ! ἀπικντὰ ὁ πρυμνοῦχος, δὲν πρέπει
Γυνὴ νὰ λαλῇ.

85. Σιγῇ τὸν τραχὺν διαδέχεται φλόγγον,
Ἐγγίζουσι αἱ δύο ἀνταὶ βαθυμήδον,
Τὸ τείχος Πρεβέζης ἐγγίζει σκαδόν,
Μακρὸν ἐντελείτουν τὸν μέγαν τοῦ δαγλιν.

86. Ἐκείθεν θερμὰ ἐκ τῆς πρώτης ὀρμῆς
Ἀστράπτουν ἐκ νέου τὰ γέλινα κῆτη
Κ' ἐγγὺς τῆς ὀλέας τὸ κύμα ὀρτυτὶ
Σφαιρῶν καταίγει.

Ὁ ἐπιπληχθεὶς νεανίας εἶναι ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυ-
δερνήτου σιγῇ μετὰ τὴν ἐπίπληξιν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον
ἀνδραγαθεῖ κατὰ τὴν συμπλοκὴν τῆς κανονοφόρου μὲ
τὸν κωλύοντα τὸν εἰσπλυν τομακικὸν στολίανον, φε-
νύει τὸν ἀνδρείον γαμβρὸν τοῦ Φρουράρχου Σελῶν
προσβαλόντα τὴν κανονοφόρον ἐπὶ λέμβου πλήρους
Ἀλδωνῶν, ἀποσπᾷσας ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ τὴν ἀρπάγην.
Ἰδοὺ δὲ τότε πῶς ἀποκρίνεται εἰς τὴν ρηθείσαν ἐπι-
πληξιν.

Στρ. 107. 'Εμπεδός τοῦ πυρηνόχου καλὸς νεανία,
'Ανδρόπαις, ὡς εἴκοσι μόλις ἔτων,
Προβάλλει καὶ λέγει ἀράγην κρατῶν.
Τὸ λάφυρον εἶναι χειρὸς γυναικείας;

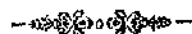
101. Κ' ἐκείνος σέ εἶδεν δὲν εἶσαι γυνή.
'Αγὼν πλὴν εἰς Πρέβεζαν ἄλλος θά γείνη.
'Ο θέλων καθόλου τὸν ῥύπον νά πλύνῃ
'Εκεῖ θά φανῇ.

« Ἀπὸ ἐξτάσασμεν ἀμφοτέρω τὰ τελευταῖα δύο ποιήματα, τὴν *Εὐφροσύνην* καὶ τὸ *Στόμιον τῆς Πρεβέζης*, καὶ ἐσημειώσαμεν ἐκατέρω τὰ τε πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα, συνεκρίναμεν αὐτὰ πρὸς ἀλλήλα, διὰ τὴν ἀποφανθῆναι περὶ τῆς σχετικῆς αὐτῶν ἀξίας. Ὅθεν, ἐξαιρουμένου ἑνὸς μόνου τῶν κριτῶν, κοιναντος προτιμητέον καὶ βραβευτέον τὸ *Στόμιον τῆς Πρεβέζης*, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων, ἡ μὲν *Εὐφροσύνη* ἐκρίθη ὑπεριτέρα τοῦ *Στοιμίου* τῆς Πρεβέζης κατὰ τὴν ποιητικὴν εὐρεσίαν, τὴν αἰσθηματικότητα, καὶ τὴν καλλονὴν καὶ κινεσθένειαν τῶν εἰκόνων τοῦτο δ' ἀνώτερον ἐκείνης κατὰ τὸ λεκτικὸν καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς στιχομετρίας. Ἡθέλωμεν λοιπὸν διατάξῃ, πότερον τῶν δύο ἦτο ἐκ προτιμήσεως βραβευτέον, ἐὰν τὰ ἐν ἑκατέρῳ ἐλλείμματα ἦσαν ὀλιγώτερα ἢ ἐλαφρότερα. Ἀλλ' ὡρίμως σκεθεντες δὲν ἐκρίναμεν πρίπον νὰ ἀπονεμηθῇ τὸ βραβεῖον εἰς ποιήματα, πολλὰ μὲν ἔχοντα τὰ καλὰ καὶ εἰς τοὺς ποιητὰς αὐτῶν τιμὴν οὐκ ὀλίγην περιποιούντα, ἀλλ' ἀπολειπόμενα τοῦ βαθμοῦ ἐκείνου τῆς δοκιμότητος, ἥτις ἔθελε καταστήσῃ αὐτὰ ἀληθῶς βραβεύσεως ἀξία. »

Ἐν τούτοις νομίζομεν δικαίον νὰ ἐπαινώσωμεν ἀμφοτέρους τοὺς ποιητὰς καὶ νὰ ἐμψυχώσωμεν αὐτοὺς εἰς τὸ στάδιον τῆς ποιήσεως, πρὸς ἣν ἔχουσιν ὀλογοθυμῆναι οὐκ ὀλίγην εὐφρίαν καὶ διεξίωτητα. Πισποθεμεν δὲ, δι' ἐκτενεστέρας προσοχῆς καὶ μελέτης θέλωσιν ἀναπτύξῃ καὶ ρυθμίσῃ τὴν εὐτυχῶς ἐκσπαιρθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως ποιητικῆς δύναμιν, καὶ διὰ τῆς παραγωγῆς τελειωτέρων τοῦ πνεύματος αὐτῶν προϊόντων οὐχὶ μόνον θέλωσιν ἀξιοῦν τοῦ βραβείου, τὸ ὁποῖον ὁ φιλογενὴς ἀθλοθέτης ὥρην εἰς τὸν ἐν τῇ ποιητικῇ τούτῳ ἀγῶνι ἀναδεικνύμενον νικητὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν θέλωσιν ἀσπῆν μετὰ τὴν ἐξάν δάφνην τοῦ Παρθασσοῦ, ἥτις πολλοὺς αἰῶνας ἀπομαρυνθεῖσα ὑπὸ τῶν δριμύτερον ἐξ ἀνατολῶν προσπνευσάντων χειμερίων ἀνέμων, ἤρχισαι ἤδη πάλιν νὰ ἀναθάλλῃ εἰς τὰς ζωοποιὺς τῆς εὐσεβείας ἀκτίνης καὶ ὑπὸ τὴν πατρικὴν Κυβέρνησιν τοῦ φιλομοῦσου καὶ φιλαγάθου ἡμῶν Ἀνακτοῦ. »

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου τὸ ἀκροατήριον ἀντήχησεν ὑπὸ ζωρῶν χειροκροτήσεων, δι' ὧν τὸ πεφωτισμένον ἐκεῖνο κοινὸν ἅμα μὲν ἐπεδοκιμαζέ τὸν ἀγορεύσαντα, ἅμα δὲ ἐξέσφαζε τὴν ὑφειλομένην εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν ἀγωνιστήν, τοῦ ὁποίου ἡ εὐτυχὴς ἰδέα ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοσοῦτον σπουδαῖα μελετήματα, ὅρ' ὄν χειροαγωγοῦμενοι οἱ ἰδοὶ ἡμῶν ποιηταὶ θέλωσιν βεβαίως ἀναδειχθῇ ἐν τῇ μέλλοντι ἐτι μᾶλλον ἀξιοὶ τῶν προσδοκίων τοῦ ἔθνους.

Ἐπειδὴ τὸ βραβεῖον δὲν ἐδόθη ἐφέτος, τὰ χρήματα, κατὰ τὴν ἀρχικὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀθλοθέτου, ἐν ταύτῃ περιπτώσει, θέλωσι χρησιμεύσει εἰς ἀγορὰν βιβλίων χρησίμων εἰς τὸ φιλογενὴς τῆς φιλοσοφικῆς τοῦ Πανεπιστημίου σχολῆς τμήμα.

Ο ΑΠΤΕΡΥΓΟΣ.

Ὅταν λέγῃ τις πτηνὸν ἐννοεῖ τὸ δίπουν ἐκεῖνὸ ζῶον τὸ ὁποῖον, εἴτε νηχόμενον εἰς τοὺς ἀέρας, εἴτε διαιτώμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἔχει πτέρυγας, ἔστω καὶ ἀνευ πτερῶν ἀλλὰ πτηνὸν, στερούμενον ἐξ ὁλοκλήρου πτερύγων εἶναι, ὁμολογητέον, ἐκ τῶν περιεργότερων αἰσθημάτων τῆς φύσεως.

Τοιοῦτον εὐρίσκεται ἐν τῇ Νέᾳ Ζελανδίᾳ, κατὰ τὴν Ὀκεανίαν, κίουι-κίουι ὀνομαζόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἔχον μέγεθος μὲν μικρὰς ἰνδικῆς μελεαγρίδος (γάλλου) πτερὰ δὲ ξανθόμαυρα καὶ τραχεῖα, καὶ ῥάμνος ἐπίρριπτος καὶ εὐθύ, δι' οὗ ἀνάπτων τὴν γῆν τρέφεται διὰ τῶν σκυλῶν τῶν λεπιδοπτερίων καὶ κο-

Ἀπτερυγος.

λεοπτερίων. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ εἶναι μικροί, ἐπικαλυπτόμενοι ὑπὸ μεμβράνης εἰς ἄκρον ἐλαστικῆς, καὶ ἡ κεφαλὴ σμικροτάτη συγκρινομένη πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος· περὶ δὲ τοὺς μυκτῆρας ἔχει μακρὰς τρίχας τραχείας ὡς τὰς τοῦ μύστακος τῆς γαλῆς. Οἱ πόδες τοῦ εἶναι βραχεῖς, εὐσταχοί, καὶ μεγάλοι, ὁμοιάζοντες πολλὰ τοῖς τῶν ὀρνέων τῆς ἀλεκτοροειδοῦς τάξεως· δὲν ἔχει

δὲ οὔτε οὐρὴν, οὔτε ἔχνος πτερύγων· καὶ ἰδοὺ διὰ τί ὀνομασθῇ ἀπτερυγος. Ἡ φωνὴ τοῦ εἶναι γλυκεῖα καὶ μελαγχολικὴ· ἀσπάζεται δὲ τὸν ἐρημικὸν βίον, συζῶν, ὡς αἱ περιστέραι, κατὰ ζεύγος, κρυπτόμενος ἐν μέσῳ τῶν θασῶν τὴν ἡμέραν, καὶ ἐξερχόμενος τὴν νύκτα τῆς φωνῆς τοῦ.

Ἡ σὰρξ τοῦ εἶναι μαύρη, σκληρὰ καὶ ἀγῆς, τὴν ἥποιον δὲν τρώγουσι πλεονεῖς οἱ ἰθαγενεῖς μετὰ τὴν εἰς Νέαν Ζελανδίαν εἰσαγωγὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔξων.

Ἐνίοτε καταδιώκουσιν αὐτοὺς οἱ κύνεις· ἀλλ' αὐτὸς ἀντιμάχεται διὰ λακτισμῶν ῥωμαλεωτάτων.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ μακαρίτου Ἀχιλλέως, Ἑλληνοῦ ἱατροῦ, τῇ πρὸς τὴν Γέφυραν τοῦ Μελέτης ἐν Σμύρνῃ, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή ἐπὶ τεμαχίου μαρμάρου.

ΓΗΚΩ ΑΠΟΘΑΝΩΝΙΟ ΕΙΝΟΥΔΕΙΩΣ

Τὸ ὄνομα Γυκὼ εἶναι ἀναμφιβόλως κύριον θηλικόν, καὶ, καθ' ὅσον γινώσκωμεν, μοναδικόν. Τὸ δεύτερον ὄνομα σημαίνει τὸν πατέρα τῆς κόρης Γυκοῦς, κείμενον ἀνευ τῆς ὕψιλον τῆς γενικῆς κατὰ συνήθειαν ἀρχαιοτάτην ἢ κατ' ἑλλειψιν τοῦ λιθοῦδου. Τὸ δὲ τρίτον, ὄνομα ἔθνικόν Εἰνουδέως, σημαίνει προδήλως τὴν γενεθλίαν πόλιν τῆς κόρης, ἦτον ἀγνωστον μέχρι τοῦ νῦν, ὡς μὴ ἀνφερόμενον οὔτε ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, οὔτε ὑπ' ἄλλου τινὸς παλαιῦ συγγραφέως, καθ' ὅσον γινώσκωμεν. Παράγεται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀνατιφρόντως ἐκ τῆς προσθέσεως εἰν καὶ τῆς λέξεως οὐδὸς κατὰ σχῆμα Ἰωνικόν, διότι πιθανῶς ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο ἐν μεγάλῃ τινὶ ὁδῷ, ὥς ἐκ τῶν κυριωτέρων τῆς Σμύρνης πρὸς τὰ ἐνδοτέρω.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος ἱατροῦ ἀγνοοῦσι πόθεν μετεκομίσθη τὸ μάρμαρον τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς, νομίζουσιν ὅμως ἐπὶ ἐκ τῶν περιχώρων τῆς Σμύρνης καὶ ἐξ ἀποστάσεως 2-3 ὥρων.

Ἐκ τῶν μικρῶν τούτων δεδομένων λοιπὸν ἐσυμπεράνα μόνον, ὅτι κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς Σμύρνης ὑπάρχει καὶ πόλις, ἢ πόλιν, ἢ κώμη ἀρχαιοτάτη Εἰνουδάς, ἢ, ἢ Εἰνουδά τὰ, ἄχρι τοῦδε ἀγνωστοῦ ἡμῖν, καὶ πιθανῶς κειμένη ἐπὶ τινος τῶν μεγάλων τῆς Σμύρνης ὁδῶν πρὸς τὰς περὶ αὐτὴν ἀξιολογώτερας πόλεις ὡς προείπομεν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι μεταξὺ τῶν ὀνομάτων τῆς πάλαις γεωγραφίας δὲν ἀπαντῶμεν τοιαύτης συνθέσεως τοπικὰ ὀνόματα, ἐκ τῆς ἐν προσθέσει ὁπλαδὴ καὶ ὁδός. Ἀλλ' ἐνθυμήθη τὰς Ἐννεα Ὀδοὺς, τόπον τῆς Μακεδονίας, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ἔπειτα ἡ Ἀμφίπολις καθ' Ἡρόδοτον, καὶ τὴν Ὀδὴν αὐτὴν Ὀδησσόπολιν (Θήραν) τῆς Θράκης, κτίσμα Μηλισταίων, καὶ τὴν νῦν κωμόπολιν τῆς Κύπρου Ὀμοδον, καὶ τὸ ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ χωρίον Μεσοροῦγι, μεταξὺ Φανεοῦ καὶ Καλαβρύτων, ταυτοσημὸν τοῦ Εἰνουδος, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Φρονῶν δὲ, ὅτι ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν πολλὰ ἐπὶ τῶν ἀπολεσθέντων ὀνομάτων τῶν πόλεων

καὶ πολιτείων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐλυπήθη, ἐπὶ δὲν ἐμαθα συγγενῶς καὶ πόθεν μετεκομίσθη τὸ μικρὸν ἐκεῖνο μάρμαρον, τὸ φέρει τὴν ἀνωθι ἐπιγραφὴν διὰ τὰς περαιτέρω ἀναγκαίας ἐρεῖνας, ἵνα βεβαιωθῶμεν ἐξ εἰκασίας, ἂν ἐκεῖ ἦτον ἡ κατὰ τῆς κόρης Γυκοῦς, ἢ ἀλλοθι τοῦ τῆς Ἰωνίας, προσδιορίζοντες θετικώτερον τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως.

Περὶ τὴν Σμύρνην ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας πρὸς ἀνατολὰς, κατὰ τὴν μεγάλην ὁδὸν τὴν ἀγούσαν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης εἰς Μαγνησίαν τὴν ὑπὸ Σιπύλου, ὑπάρχει χωρίον παλαιὸν χριστιανικὴν περιέχον σήμερον μόλις 100 οἰκιστοὺς χριστιανῶν καὶ 15 Τούρκων. Ἐκ τῶν αὐτῶν ὑπαρχόντων καὶ ἀνασκαπτομένων κατὰ καιροὺς ἀρχαίων εἰκάζεται, ὅτι ἡ θέσις αὕτη ἔκατο· καὶ τοῦ καλῶς καὶ πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστόν. Ἐπισκεπτόμενος λοιπὸν μίαν τῶν ἡμερῶν τὸ Τυρκικὸν κοινοταφεῖον τοῦ χωρίου τούτου, κείμενον κατὰ τὸν ὁδὸν τὴν πρὸς τὰ Περίκλυστα (Βουνάρβασοι), πλησιοχώρον καὶ ὁμοίως παλαιὰν κωμόπολιν πρὸς νότον τοῦ Χαζιχαρίου, εὐρήκα στήλην πάγειαν ἐκ λίθου μαρμαρίου σκληροῦ, χωσμένην πλαγίως ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐπ' αὐτῆς γράμματα ἡλλοιωμένα ἐκ πολυχρονίου τριβῆς καὶ μόλις ἐν μέρει διακρινόμενα τινὰ ἐξ αὐτῶν, καὶ τοῦτο μετὰ τασαύτης δυσκολίας, ὥστε ὁ πάντῃ πρωτόπειρος περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν παλαιῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν δύναται ἴσως νὰ θεωρήσῃ αὐτὰ, ἢ ὡς μὴ ὄντα πραγματικῶς γράμματα, ἢ μᾶλλον ὡς ἐξηλαίμμενα ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ μὴ ἀναγινωσκόμενα πλέον. Ὁ δὲ σχηματισμὸς τῶν γραμμάτων τούτων εἶναι περίπου τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, οἷα ἡ τῆς προσημειωθεῖσας ἐπιγραφῆς τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἱατροῦ Ἀχιλλέως. Ἀνέγνωσα δὲ σαφῶς, ἂν καὶ μετὰ τινος ἐπιστάσεως καὶ δυσκολίας ἐνισχυοί, πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰς ἀκολουθοῦσας λέξεις μετ' ἄλλων τινῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἔχω προχειροῦς.

Η ΠΟΛΙΣ ΕΙΝΟΥΔΕΙΩΝ.

Τῷ ὅντι τὸ Χαζιχαρίον, (ὀνομασθῆν, ὡς νομίζεται κοινῶς, ἀπὸ τῶν ὀθωμανιστῶν λεγομένων χαζιχίων, τευ·τέστι προσκυνητῶν μουσουλμάνων, οἵτινες ἐρχόμενοι διὰ τῆς μικρᾶς Ἀσίας εἰς Μίκεαν, ἢ τὸ ἀνάπαιον, κατέλυον αὐτοῦ μίαν ἐσπέραν), κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς μεταξὺ τῶν ὁρέων Σιπύλου καὶ Μισσοῦς, τῶν περικλεισθέντων πρὸς ἀνατολὰς τὴν Σμυρναϊκὴν πεδιάδα καὶ κατὰ τὴν ὑπώρειαν αὐτῶν, ὁδοῦ σημειωθῆς, ὡς κυριωτέρας, δι' ἣς ἀναμφιβόλως ἐγίνετο καὶ τὸ πάλαι ἡ συγκοινωνία τῆς Σμύρνης μετὰ τῆς Μαγνησίας καὶ τῶν Σάρδεων καὶ Θιατείρων καὶ Φιλαδεφείας καὶ ἄλλων πόλεων τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἡ θέσις εἶναι ὁμαλὴ, τερπνὴ, εὐάερος, ἔχουσα καὶ ὕδωρ καὶ τὴν θέαν τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ κόλπου τῆς Σμύρνης. Εἶναι γνωστὸν καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἢ παρὰ τὰς ὁδοὺς δι' ὧν συγκοινωνοῦσιν αἱ πόλεις, σχηματίζονται κατ' ὀλίγον φυσικῶ τῷ λόγῳ, μάλιστα δὲ κατὰ τὰς ὑπώρειας ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ὁρέων αὐτῶν, πρῶτον πανδοχεῖα καὶ ἀκολούθως κώμαι καὶ πόλεις, ὅταν μάλιστα ὁ τόπος εἶναι ὑγιεινός. Ἐπειτὰ ἡ σωζομένη ἐνταῦθα παλαιὰ ὁδὸς, καὶ ἐπὶ

μάλιστα ἐν τῷ οὐρανῷ κοινοῦται, καὶ αὐτὴ ἡ προμνημονεύουσα στήλη, ἡ φέρουσα τὴν δευτέραν ἡμῶν ἐπιγραφὴν, ὡς μεγάλη καὶ πρόστυχος εἶναι, δὲν ἔχει πῶς, ὅτι μετεκαταβὰ μακρόθεν, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἦτον ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται σήμερον, ἡ πολὺ πλησίον. Ὑπάρχει δὲ καὶ παρὶδός ἐπιτόπιος, ὅτι τὸ Χαζήλαρον κατοικεῖται ἐκπαλαι, καὶ ἡ πληροφορία, ὅτι κατὰ καιροὺς ἐκ βαθείων ἀνασκαφῶν εὐρέθησαν λυχνάρια, κεράμια καὶ ἄλλα τεκμήρια παλαιᾶς οἰκήσεως. Ἐκ πασῶν λοιπῶν τῶν παρατηρήσεων καὶ πληροφοριῶν καὶ εἰκασιῶν τούτων πιστεύω σήμερον ἀδυστάκτως, ὅτι ἡ παλαιὰ πόλις ἡ πολίχνη τῆς Ἰωνίας, ἡ κατέχουσα τὴν θέσιν τοῦ νῦν χωρίου Χαζήλαρου περὶ Σμύρνης, ἐλέγετο ἢ θηλυκῶς ἢ Εἰνογῶς, ἢ οὐδέτερος καὶ πληθυντικῶς ΤΑ Εἰνογῶς, ὡς καὶ τὰ πλησίον Περίκλειστα καὶ ἄλλα τῆς Μιαιᾶς Ἀσίας τοπικᾶ ὀνόματα. Τοῦτο δὲ πιστεύω καὶ βεβαιῶν μὲχρι οὐ ἄλλαι πληροφορίες καὶ ἀνακαλύψεις μᾶς δείξωσιν ἄλλο τι βεβαιότερον, ὑπερ κατ' ἐμὲ σπιθάνον.

Πεὶ μὲν ἦδη ἐκατονταετηρίδος, οἱ εὐπατριῶται τῶν Σμυρναίων διῆγον τὸ θέρος εἰς τὸ Χαζήλαρον, ἴσως ἐκ παλαιότητας συνθείας, καὶ τοὶ ὑπαρχόντων περὶ τὴν Σμύρνην ἄλλων πλησιαιτέρων χωρίων. Βίκαται δὲ ἡ ὥρα καὶ ὑγιεινὴ θέσις αὐτῶν τῶν Εἰνογῶν νὰ συνοικισθῇ αὐτὴς ἐπὶ πλεον ὑπὸ τῶν Σμυρναίων, κοινοῦσα μετὰ τῆς Σμύρνης καὶ Μυνησίας δι' ὁδοῦ ἀμαξωτοῦ, καὶ τρέφουσα τοὺς ἐνοικοῦντας διὰ τῆς γεωπονίας, ἐπειδὴ ὁ περὶ τόπος φαίνεται ἐπιτήδειος εἰς ἐλαιουργίας καὶ ἀμπελοφυτείας.

Διατριβὴ Ι. Γ. Δάτρη.

(Ἐκ τῆς ἐφημερ. τῆς Σμύρνης.)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Τῆς ἐτσίτου γενικῆς συνεδριάσεως
τῆς ἐν Κοπενάγῃ
Βασιλικῆς Ἑταιρείας
τῶν Ἀρχαιολόγων τῆς Ἀρκτου.

— 6 —

Κατὰ τὴν 25 τοῦ ἡδὴ λήξαντος Φεβρουαρίου ἡ ἐν Κοπενάγῃ Βασ. Ἑταιρεία τῶν Ἀρχαιολόγων τῆς Ἀρκτου συνήλθεν ἐν τῇ μεγάρῳ τοῦ Χριστιανοσβούργου εἰς γενικὴν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας Φρειδερίκου Ζ'. Ἐν τῇ συνεδρίᾳ δὲ ταύτῃ ὁ ἀνάμεικτος Κ. Κάρολος Κ. Ράφνος (Rafn), Σύμβουλος τῆς ἐπικρατείας καὶ γραμματεὺς τῆς μνηστείας Ἑταιρείας, ἀνέγνω γενικὴν ἐκθεσὶν τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐργασιῶν τῆς ῥηθείσης Ἑταιρείας. Ἀκολούθως ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἐγκρίσιν αὐτῆς συνοπτικὴν τινὰ ἐκθεσὶν ἀφορώσαν τὰ ἐκδοθέντα ἀφῶρα καὶ διατριβὰς ἐν τοῖς προσαχθεῖσι φυλλαδίοις τῶν περιοδικῶν τῆς Ἑταιρείας συγγραμμάτων. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἐξάγεται ὅτι ἡ ἐκδοσις τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ μεγάλου συγγραμματος τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ῥηθέντος Κ. Ράφνου ἐκδομένου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν α Ἀρχαιολο-

λογικὰ Ῥωσίας καὶ Ἀνατολῆς κατὰ τὰ παλαιὰ ἱστορικὰ μνημεῖα τῶν Ἰσλανδῶν καὶ ἀρχαίων Σκανδιναυῶν ὁ ἔβησε σχεδὸν εἰς πέρας, ὡς καὶ αἱ προετθεσόμεναι εἰς τὸ πῶμα τοῦτο εἰκονογραφίαι, ἐξ ὧν ἐπαρουσίασε τέσσαρας παλαιστανούσας Ἰσλανδικὰς τινὰ ἡμισφαίρια καὶ ἐπιπεδοσφαίρια σχεδιασθέντα κατὰ τὸν 15. καὶ 17. αἰῶνα. Ἀνέγνω ἀκολουθῶς διατριβὴν τινὰ πραγματευομένην περὶ τῶν κοσμογραφικῶν καὶ γεωγραφικῶν γνώσεων τῶν ἀρχαίων Σκανδιναυῶν καὶ τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων τῶν γενομένων ὑπ' αὐτῶν τούτων ἐν τοῖς ἀγίοις τόποις καὶ ἐν τοῖς διαφοροῖς μέρεσι τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπληροφόρησε πρὸς δὲ τὴν ἐταιρείαν περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς τῆς καταγινομένης ἐκ τῶν ἐκδοσῶν τῆς περιφύμου ἀρχαίας τοῦ Σκόρρη ἱστορίας καὶ τινος παλαιᾶς Ἰσλανδικῆς διπλωματίας.

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς καὶ Πρόεδρος ἔδωκε νὰ δείγματα τοῦ ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς ἀρχαιολογίας διακαοῦς ζήλου τοῦ περιγράφας ὁ ἴδιος ἐν συνόψει τὰς ὑπὸ τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ διεύθυνσιν γενομένας ἀνασκαφῆς ἐν τοῖς ἐρεσείοις τῶν ἀρχαίων φρουρίων Σοδούργου καὶ Ἀδπερβου κειμένων κατὰ τὸ ἀρκτικὸν τῆς Σελανδίας μέρος. Τῶν ἀνασκαφῶν τούτων παρουσίασεν ὥραλας σχεδιογραφίας αἱ ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Κ. Οὐγενέρος (Wegener) ἐξήγησε καὶ ἐσχολίασε μετ' ἐμβριθῶν ἱστορικῶν παρατηρήσεων.

Ἀκολουθῶς ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς παρουσίασεν εἰς τὴν συνέλευσιν κώπην τινὰ ἐκ δρυὸς ἀνευρεθείσαν δι' ἀνασκαφῆς εἰς τὰ περὶχωρα τῆς πόλεως Σάδου, κειμένης κατὰ τὰς ἀρκτικὰς χώρας τῆς Γουτλανδίας. Ἡ κώπη αὕτη ἔχει μεγίστην ὁμοιότητα μετὰ τῶν μέχρι τοῦδε ἐν χρῆσει παρὰ τοῖς κατοικοῦσι λαοῖς ἐν ταῖς πολικαῖς χώραις τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐπὶ τέλους ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς παρουσίασεν εἰς τὴν ἐταιρείαν ἀξιολογὸν τινὰ συλλογὴν 164 περίπου ἀρχαίων ἀντικειμένων ἀνευρεθέντων ἐσχάτως δι' ἀνασκαφῆς ἐν τοῖς περὶχωροῖς τοῦ χωρίου Σορρομύβρου ἐν Σελανδίᾳ. Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα, ὡς φαίνεται, ἀπατέλουν μέρος ἐργοστασίου τινὸς σκευῶν ἱεραγέλου, καὶ, ὡς σαφέστατα ἀποδεικνύεται, εἶναι ἐπιτοπίως κατασκευασμένα. Δὲν ἐλείπε δὲ ἡ Α. Μ. νὰ προσέσῃ καὶ τινὰς εὐστόχους ἐπὶ τοῦ προκειμένου παρατηρήσεις.

Τελευταῖον ἡ ἐπὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἐπιτροπὴ τῆς Ἑταιρείας ὑπέβαλε διάφορα ἀρχαία ἀντικείμενα ἀνευρεθέντα ἐν τῇ νήσῳ Ἀγγόλτῃ κειμένη ἐν μέσῳ τοῦ Καττεγάτου. Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα ἀπατέλουν συσκευὴν τινὰ ἐργοστασίου λίθων κατατεργασμένων, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ Κ. Θωμάς (Thomsen) εἰσαγγητὴς τῆς μνηστείας ἐπιτροπῆς.

Ἐκ δὲ τῆς γενικῆς ἐκθέσεως ἐξάγεται ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἡδὴ λήξαντος 1851 ἔτους τὸ μόνον τῶν τῆς Ἀρκτου Ἀρχαιολόγων ἐπλουτίσθη ἐξ 148 περίπου ὧρων καὶ ἀγορῶν ἐμπεριεχόντων 761 νῆα ἀξιοπεριεργὰ ἀντικείμενα.

Πρὶν δὲ ἡ διαλυθῇ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος γενικὴ ἐτήσιος αὕτη συνεδρίασις, ἐξελέχθησαν μέλη τῆς Ἑται-

ρείας ταύτης ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Σαρδηνίας καὶ ὁ Πρίγκιψ Ἀλβέρτος σύζυγος τῆς Βασιλισσῆς Βικτωρίας.

Ι. ΔΕΚΙΓΑΛΛΑΣ.

ΠΑΡΟΡΑ.

ΥΔΩΡ ΓΑΥΚΥ ΑΝΑΒΡΥΘΝ ΕΚ ΤΩΝ ΜΥΚΩΝ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ. Πλησίον δύο νήσων κειμένων παρὰ τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ Περικοῦ κόλπου, καὶ ὀνομαζομένων Βαχρὸν καὶ Ἀρῆδ, ὑπάρχουσι πηγαὶ ὕδατος ἀναβλύζοντος ἐκ τῶν μυκῶν τῆς θαλάσσης, βαθείας οὗτης ἐκεῖ δύο ἢ καὶ τρεῖς ὄρυγες. Καὶ ἄλλαι μὲν κείνται παρὰ τὸν αἰγιάδον, ἄλλαι δὲ μακρὰν αὐτοῦ. Ὅσας αἱ ἀλλεῖς ἔχουσιν ἀνάγκην ὕδατος, φέρουσι τὴν ἀλλεῖδα πλησίον αὐτῶν, καὶ τικ ἐκ τῶν τοῦ πληρώματος, πίπτων ἐντὸς τῆς θαλάσσης, βάλλει τὸ σιμίον ἀσκοῦ ἄνωθεν τῆς πηγῆς τσακῆ δὲ ἡ δύναμις τοῦ ἀναβρύοντος ὕδατος, ὥστε ὁ ἀσὸς πληροῦται ἐν ἀκρεῖ. Ὁ δὲ τῆς ἀναβρύουσης, γίνεαι τὸ ὕδωρ ἐντὸς ἄλλου ἀγγείου, καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν πρώτην ἐργασίαν ὁσάκις θέλει.

Λέγουσιν ὅτι αἱ πηγαὶ αὗται εἶναι περίπου τριάκοντα.

ΕΜΠΟΡΙΑ ΦΩΛΕΩΝ. Κατὰ τὸ Ἰνδικὸν ἀρχιπέλαγος, γίνεαι ἀξία λόγου ἐμπορία τῶν φωλεῶν τῶν σαλαγγαῶν ἢ θαλασσίων χελιδόνων, (Hirundo osculenta), διότι τὰς φωλεὰς ταύτας τρώγουσιν ἀπλήστως οἱ κάτοικοι τῆς Κίνας, ὡς ἐχούσας σπανίαν ἰδιότητα πεπτικὴν. Πολλὰ καὶ διάφορα εἶναι αἱ γνώμαι τῶν φυσιολόγων περὶ τῆς ὕλης ἧς χρῆσιμαί εἰς κατασκευὴν αὐτῶν οἱ μὲν φρονοῦσιν ὅτι σύγκεινται ἐκ τῶν ἰσχυρῶν οὐσιῶν αἷτινες πλέουσιν ἐντὸς ἐπὶ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς θαλάσσης, οἱ δὲ ὅτι συναπαρτίζονται ἐκ διαφόρων εἰδῶν κόμματος μεμιγμένων μετὰ λεπτῶν συντριμματῶν ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν βράχων, καὶ ἄλλοι, ἀνατερόντες, τὰ πτηνὰ ταῦτα, ὑποθέτουσιν ὅτι ἡ κυριώτερα ὕλη τῶν φωλεῶν τούτων προέρχεται ἀπὸ ἐκκρίσιν τινὰ τῶν παρωτίδων ἰδιάζουσαν εἰς τὰς χελιδόνας ταύτας. Ἄλλοι βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ ὕλη δι' ἧς συμπηγνύονται, ὁμοιάζει τὸ λεύκωμα τῶν ὠν, ἢ τὴν πηκτὴν ἐκείνην ὕλην ἧς ἐνυπάρχει ἐν τῷ σώματι τῶν ζώων. (gelatine). Καίονται δὲ μετὰ πολλῆς δυσκολίας, καὶ μεταξὺ τῆς τέφρας αὐτῶν εὐρίσκεται καὶ ἄλλας ἀρμυωνικῶν.

Αἱ γλυκύτεραι καὶ ἐπομένως αἱ μᾶλλον ἐπιζήτητοι τῶν φωλεῶν τούτων εἶναι αἱ συναγόμεναι ἐντὸς σπηλαίων ὕψων, καὶ μάλιστα πρὸ τῆς ἐκπορεύσεως ἢ τιμῶν εἶναι τότε ὑπερόγκος. Κατώτεραι δὲ θεωροῦνται ἐκείναι ἐντὸς τῶν ὁποίων οἱ νεῶσσοι ἀπώκτωι πτερά.

Ἡ συγκομιδὴ τῶν φωλεῶν τούτων γίνεαι δις τοῦ ἔτους. Πολλὰ τῶν σπηλαίων εἶναι δυσπρόσιτα οἱ δὲ εἰσέρχόμενοι εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ φέρωσι λαμπάδας

ἀντημέλεις, καὶ νὰ εἶναι πρὸ πάντων ἐξοικημένοι εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐκ νεότητος.

Ἀφ' οὗ ἐξαχθῶσιν ἀπὸ τὰ σπήλαια αἱ φωλεαὶ ἐκτίθενται ὑπὸ τῶν ἡλίων, καθαρίζονται, διχμερίζονται κατὰ τὴν ποιότητα αὐτῶν, καὶ τιθόμεναι ἐντὸς ἀγγείων, στέλλονται εἰς Καντόνιν.

Αἱ τῆς πρώτης ποιότητος πωλοῦνται 450' δρ. τὴν ὀνίαν, αἱ τῆς δευτέρας 300 καὶ αἱ τῆς τρίτης 150.

Τὰ σπήλαια τοῦ Ἰνδικοῦ ἀρχιπελάγους ὅπου συγκομίζονται αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος φωλεαὶ, ἀνέχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν ἢ εἰς τὸν ἡγεμόνα ἢ εἰς τὸ δημόσιον διότι οἱ ἰδιῶται δὲν ἔχουσιν ἀρκετὰς δυνάμεις διὰ νὰ τὰ ὑπερκασιπῶσι κατὰ τῶν κλεπτῶν καὶ πειρατῶν. Καὶ ἡ μὲν δαπάνη τῆς συγκομιδῆς εἶναι μικρὰ, τὰ δὲ ἔσοδα σχεδὸν ἀπίστευτα. Τὰ σπήλαια, π. γ. τοῦ Καρμπέλδιν προάγουσι κατ' ἔτος 1500 ἕως 1600. ὁκάδας φωλεῶν, αἷτινες ἀπεφύρουν εἰσόδου καβαρὸν ἐπτακοσίων χελιδόνων δραχμῶν τὸ ὑπερόγκον τῆς τιμῆς εὐκόλως ἐξηγεῖται ἐν ἐνθυμηθῶμεν, πρῶτον διὰ τὸν τρόπον τῆς αὐξήσεως τοῦ προϊόντος δὲν ὑπάρχει, καὶ δεύτερον διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν φωλεοφάγων κατοίκων τῆς Κίνας εἶναι πολὺ ἀνώτερος τοῦ τῶν φωλεῶν.

ΙΠΠΙΟΣ ΚΥΚΛΩΝ. Παράδοξα τινὰ συμβαίνουσιν εἰς τὴν φύσιν. Ἐσχάτως εἰς τὴν περὶχωρον Σμύρνης, φορβὰς (φορὰδα) ἔτεκε πῶλον ἀναστῆματος πολὺ ἀνεπτυγμένου τὸ μήκος του ἦτο ἐνὸς μέτρου καὶ 10 ἐκατοστομέτρων, καὶ τὸ ὕψος 87 ἐκατοστομέτρων. Αἱ τρίχες τοῦ ἦσαν μεγάλαι καὶ ἡ οὐρά τοῦ πολὺ ῥιζοῦ. ἔφερε δὲ εἰς τὸ μέτρον τοῦ μὲν ὅπου μὲγαν τρίγωνον ὀφθαλμῶν καὶ οἱ ῥαβδῶνις τοῦ ἦσαν πολὺ ἀνωρθωμένοι. Οἱ μυκηθμὶ τῆς φορβᾶς καὶ αἱ φωναὶ τοῦ πάλου καὶ ἡ τερατώδης μορφή του κατατάραξαν τὸν κύριον αὐτῶν τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑπάγῃ ν' ἀπολύσῃ τὴν μητέρα, ἧτις τέλος πάντων ἐρόνευσεν τὸ νεογεννηθέν. Τὸ τέρας τοῦτο ἀγορασθὲν ἐδωλεσάμην, καὶ μέλλει νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὴν περιέργειαν τοῦ κοινῶν. Ὁ κάτοχος αὐτοῦ ἀνεχώρησε διὰ Κωνσταντινουπόλεως.

(Ἐκ τῆς Ἀμαλθείας.)

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΑΣΙΑΤΙΚΗ. Ὡραία τις νεῆς, παρατηρουμένη ἀτενῶς ἀπὸ Ἀραβῶν, ἠρυσίασεν. Ὁ δὲ Ἀραβὺ εἶπε πρὸς αὐτήν.

— Τὰ βλέμματά μου ἐνέσπειραν ῥόδα εἰς τὰς παρειὰς σου, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὁ σπείρων ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ νὰ θερίῃ τοὺς καρπούς τῶν σπέρων σου. Ἐπεταί ἀρα ὅτι καὶ ἐγὼ πρέπει νὰ θερίω, ὅτι ἐσπείρα.

ΕἴΣΤΟΧΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ. Καλὴς τις κνηγὼν ἐστράτη τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Μετὰ δὲ μακρὰν περιπλάνησιν εὐθὺς πλησίον πηγῆς τινος ὅπου τρεῖς θυγατέρες Βεδουϊνῶν, ἀντλούσαι ἀπὸ φρέατος, ἐπλήρουν τὰς ὕδρις αὐτῶν. Πρῶτος καὶ οἱ τρεῖς προσέφερον ὕδωρ πρὸς αὐτὸν ζητήσαντα νὰ πίῃ. Αὐτὸς δὲ, θέλων ν' ἀνταμείψῃ τὴν εὐεργεσίαν, καὶ μὴ ἔχων μεθ' αὐτοῦ χόρματα, συνέλασε πολλὰ τῶν χρυσῶν βελῶν του καὶ ἐδώκεν αὐτῇς τὰ τεμάχια.

Καὶ ἡ μὲν πρώτη εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Τὰ βέλη σου εἶναι χρυσά, διότι θέλεις νὰ φαίνεσαι γενναῖος καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς σου. Διὰ τοῦτο δίδεις χρυσὸν, πρὸς μὲν τοὺς φονευθέντας διὰ τὸ ἀγοράσαι τὰ τῆς κηδείας των, πρὸς δὲ τοὺς τραυματίας, διὰ νὰ θεραπευθῶσιν.

Ἢ δὲ δευτέρα εἶπεν

— Βίς τὰς μάχας ἡ ἐλευθέριος χεὶρ σου, ἐπιδαψιλεύει δῶρα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς σου. Τὰ βέλη σου εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ πολυτίμου μετάλλου, διὰ νὰ δείξῃς ὅτι καὶ ὁ πόλεμος δὲν σ' ἐμποδίζει τοῦ νὰ φιλοδοξῇς.

Καὶ ἡ τρίτη προσέθηκεν ἀμέσως

— Βίς τὰς ἡμέρας τῆς μάχης ῥίπτεις βέλη πάγ-χρυσά, διὰ νὰ μὴ μένωσιν οἱ πληγωθέντες ἐγκαταλειμμένοι. καὶ διὰ νὰ ἔχωσιν οἱ νεκροὶ πῶς ν' ἀγοράσωσι τὰς νεκρικὰς συνδύνας των.

ΠΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΑΡΑΧΝΗΣ. Ἢ ἀνάπτυξις τῶν ἀραχνῶν γίνεται μὲν βραδέως, ἀλλ' εἶναι βέλαιον ὅτι γεννῶνται τέλειαι, καὶ δὲν ὑπόκεινται εἰς οὐδεμίαν μεταμόρφωσιν. Ἐνίσταται τὰ ἀράχνια γεννῶνται ἔχοντα ἕξ πόδας, οἱ δὲ ἄλλοι δύο ἀναφύονται ὅταν πρωταλλάξωσι τὸ δέρμα των. Ἀλλ' ἡ περίστασις αὕτη δὲν εἶναι κοινὴ εἰς ὅλα τὰ εἶδη διότι ἄλλων ἀναφύονται ἐνῶ διακινῶνται εἰς τὸν τοῦ βομβυκίου, καὶ ἄλλων ἐνῶ κἀκκῶνται ἐπὶ τῆς ῥάχης τῆς μητρὸς περιμένοντες τὴν ἀναβλάστησιν αὐτῆν. Τοιαύτη δὲ καὶ τοσαύτη εἶναι ἡ ἀδδραγία των ὥστε ἀποφεύγουσι νὰ συζῶσι διὰ νὰ μὴ τρώγωνται μεταξὺ των.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὸ Βέλγι ἀκριτέρῳ εὐρίσκεται εἶδος ἀράχνης μελανῆς, ἐχούσης τὰ μέλη πλατέα καὶ τριγυρὰ, ἥτις κυνηγεῖ τοὺς νεοσσούς τῶν πτηνῶν, καὶ δάκνει ἐπικινδύνως πολλὰς καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Εἰς τὰ δάση τῆς Αὐστραλίας ὑπάρχει ἄλλο εἶδος πολὺ δεινότερον. Ἐχουσιν ἑνὲα δακτύλων μήκος, ὅκτω πόδας καὶ ἕξ ὀφθαλμοὺς, καὶ ὁμοιάζουν μεγάλας καρβίδας. Καὶ τὸ μὲν σῶμα των εἶναι φαῖν στίγματα ἔχον λευκά καὶ κόκκινα, ἡ δὲ κοιλία ὑπόξανθος. Ἐπιχωρίζουσι δὲ ἰδίως εἰς τοὺς ὑγροὺς καὶ τελματώδεις τόπους, καὶ ἀποσυρόμεναι εἰς γηραιούς κορμούς, σκάπτουσι ὅπην συριγγῶδη ἐξ δακτύλων διάμετρον ἔχουσαν, καὶ περιβάλλουσιν ἐσωθεν αὐτὴν μὲ ἐπίχρισμα πλαστικὸν καὶ χνοῶδες ὁμοιάζον τὴν ὕψαν.

Εἶναι δὲ καὶ ἀμφίβιοι. Καταβαίνουσαι ἀπὸ τὰ δένδρα εἰσέρχονται προσεκτικῶς εἰς τὰ ἔλν, καὶ καταδύουσαι μέχρι τῶν μυχῶν, ἀνέρχονται μετὰ ἡμίσειαν πολλὰς ὥραν, φέρουσαι μετ' ἑαυτῶν μικροὺς ἰχθύας ἢ καὶ σικώληκας. Ἀποτρόπαιος εἶναι ἡ ὄψις των. Ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τῆς κεφαλῆς ἔχουσιν ἀνὰ τρεῖς ὀφθαλμοὺς ἐξ ἐκάστης πλευρᾶς μαύρους, καὶ κοκκίνοὺς ὡς αἷμα περὶ τὰς ἄκρας, πρὸς δὲ τὸ κάτω μέρος δύο γνάθους ἰσχυροτάτας, δι' ὧν συντρίβουσι σχοῖνους, ἐκρίζουσι χόρτα, καὶ κόπτουσι λεπτὰ κλωνάρια δένδρων.

ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΝΘΟΔΕΣΜΗΣ.

Ἰδοὺ Πανδ. Φυλ. Γ. Μ.

Ἄριθ. 6.

ΘΡΙΝΟΣ.

Ἀναχωρῶ, πλανῶ μακρὰν
τὴν ὁπαδὸν μου τὴν πικρὰν.
κ' ὅπου σταθῶ κ' ὅπου γυρῶ,
γεῦ! σ' ἐνθυμῶμαι καὶ θρηνῶ.

—ο—

Περνῶ πελάγη καὶ ἐρηάς,
εἰς πόλιν τρέχω ἡγήρας
κ' εἰς τὰς ἐρήμους τῶν βουνῶν
σὲ κρᾶζω, σὲ ζητῶ θρηνῶν.

—ο—

Εἰς ῥίχας δένδρων ἀκίερων,
καὶ εἰς τὸν γλοῦτον τῶν νερῶν,
ὅπου σὲ εἶδα, ἐκφωνῶ
τὸ ὄνομά σου καὶ θρηνῶ.

—ο—

Ἀπὸ τὸν θόλον τὸν σικτὸν
ἀπὸ τὸ σκότος τῶν ρυττῶν
καὶ τὸν χρυσὸν αὐγερῶν,
μὲ πόθον σὲ ζητῶ θρηνῶν.

—ο—

Κ' ὅταν γλυκεῖ' ἀγατολὴ
εἰς τῶν χέαρ προσκαλῇ,
μ' ἐλπίδα περὶ μου πλανῶ
τὰ βλέμματά μου καὶ θρηνῶ.

—ο—

Φαῦ! οὐτ' ἐδῶ καλοῦτ' ἐκεῖ,
εἰς τὴν ψυχὴν μου κατοικεῖ,
καὶ κατοικεῖ τὸν οὐρανὸν
ἐκείνη ποῦ ζητῶ θρηνῶν.

—ο—

Περίμεινε' μετὰ μικρὴν
παύσιν τὸν δρόμον τὸν μακρὸν,
καὶ πρὸς τὸν ὁδοῦν κινῶ,
ἔπου θὰ παύσω τὰ θρηνῶ.

—ο—

μὴ λησμονεῖς ποῖας ὑπέστημεν ὕβρεις κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ταπεινότητος καὶ αἰχμαλωσίας μας.

Τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἐκίνησεν ὁ Ἀλῆς πρὸς τὸ Γαρόδι, μέλων καθ' ὅσον νὰ μείνῃ εἰς Αἰθιοπία, νὰ ἰδῇ τὴν Χαϊνίτσαν. Πρὶν δὲ τῆς ἀναχωρήσεώς του ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας, ὁ γνωστός γεωγράφος Κ. Πουκεβίλ, ἔχων νὰ ἀμειλίχῃ πρὸς τὸν Ἀλῆν, ἐπροσέθη πρὸς τὸ σαράγιον, ὅπου μεγάλη ὑπῆρχε κίνησις, διότι ἀπὸ πρῶτας παρήλαττον τὰ στρατεύματα, ἀπῆρχοντο τὰ φορητὰ, καὶ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ἀλῆ, ὅλοι ἐνοπλοὶ, τὴν διαταγὴν τοῦ περιέμενον ὅπως ἰσπεύσωσιν.

Ὅταν δ' ἔφθασεν εἰς τὰς ἐνδοτέρας τοῦ σαράγιου αἰθούσας, ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐμήνυσεν εἰς τὸν σατράπην ὅτι θέλει νὰ τὸν ἐπισκερθεῖ, καὶ ὅταν ἡ νεώγη τῆς θύρας τὸ χρυσόστικτον παραπέτασμα, εἰσελθὼν εὗρε τὸν Ἀλῆν καθήμενον σίνουν. Οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦ προσώπου του ἦσαν πάντοτε μεγαλοπρεπέστατοι, τὸ λευκὸν γένειόν του ἐκυμάτει βαθύ ἐπὶ τοῦ στήθους του, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔφερε πῖλον πορφυροῦν χρυσοπάρου, ἡ μνηστή του ἦτον ἀλουργή καὶ τὰ ὑποδήματά του ἐξ ἐρυθροῦ κατυφέ. Ἡπλωμένος δ' εἰς τὰ παχέα του προτοκεφάλια, τὴν μακρὰν κερασίην του κρατῶν καπνιστοῦργα, ἔνευσεν πρὸς τὸν πρόξενον νὰ προσέλθῃ, καὶ πρὸς τοῦς

ἑταίρους διὰ τὰς λέξεις ταύτας τὰς τῶσαν ξένας εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἀλῆ, ὁ πρόξενος δὲν ἐτόλμα νὰ τὸν πιστεύῃ, καὶ ἡ φυσιογνωμία του ἐπρόδωκεν ἀνιχνιστὸς τὸν διαταγὴν του, διότι ὁ Σατράπης ἐξηκολούθησεν ὡς καταβεβλημένος ὑπὸ τῆς θλίψεως, καὶ ὡς εἰς δεινὴν συνειδήτος ἐνδίδων τύψιν.

— Φεῦ, υἱέ μου! Τὸ παρελθὸν δὲν εἶναι πλέον εἰς τὴν ἐξουσίαν μου! ἔχυσά τὸν πότον αἷμα, ὥστε τὸ κῶμά του ἐγείρεται νὰ με πνίξῃ, καὶ δὲν τολμῶ νὰ στραφῶ νὰ ἰδῶ ὀπίσω μου.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας, αἰτίνες τῷ ἀναπόλησαν πάντα τὰ κακουρήματα τοῦ Ἀλῆ, ὁ πρόξενος ὑπ' ἀκου-

σίαν φρίκας κυριευθεῖς, ἠθέλησε ν' ἀποσύρῃ τὴν χεῖρά του ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Ἀλῆ, ἀλλ' αὐτὸς τὸν ἤτένισε μετὰ βλέμματος τοσοῦτον θλίψιν καὶ ἀπελπισίαν ἐκφράζοντος, ὥστε ὁ Γάλλος δὲν ἀπέκρουσε τοῦ σατράπου τὴν χεῖρα.

— Πίστευσε με, υἱέ μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἀλῆς μετὰ φωνῆς τρεμουσίης ἀπὸ συγκίνησιν ἐπεθύμησα δῶρα τῆς τύχης, καὶ τὰ ἀπέλαυσα κατὰ κόρον. Ἐπεθύμησα σαράγιζ καὶ βασιλικὴν θεραπεῖαν, πολυτέλειαν καὶ δύναμιν, καὶ πάντα τὰ ἔλαβα. Παραβᾶλλον τὴν τρυπὴν ὅπου κατάρκει ὁ πατήρ μου πρὸς τοὺς ἡγεμονικοὺς τοῦτους αἰχμούς, δλου; καταστίλθοντας χρυσοῦ, λαμπρῶν ὀπλῶν καὶ ταπῆτων πολυτελῶν, ἔπραπε νὰ νομίζω ἑμαυ-

Ὁ Ἀλῆ Πασῆς.

αὐλικούς του νὰ μακρυνθῶσι καὶ ὅταν ὁ πρόξενος κατὰ τὴν ἐθιμοταξίαν ἐκάθησεν εἰς τὰ δεξιὰ του, ὁ σατράπης ἐράνῃ ὡς ἀπὸ μακροῦ ἀνενεῶν ὀνείρου, ἔλαβε φιλικῶς εἰς τὰς χεῖράς του τὴν χεῖρα τοῦ Γάλλου, καὶ ὑγρὸν βλέμμα ἀνιχνίσων πρὸς οὐρανόν, εἶπε μετὰ φωνῆς ἐκφραζούσης βαθεῖαν συγκίνησιν.

— Ἀλλὰς, υἱέ μου, γινώμην περὶ ἐμοῦ, δὲν σὲ λέγω πλέον νὰ μ' ἀγαπᾷς, θὰ σὲ βιάσω νὰ γίνῃς φίλος μου, παραδεχόμενος σῶσθμα ἐντελῶς ἐναντίον τοῦ μέγιστοῦ τοῦδε. Τὸ στάδιόν μου ἐτελείωσεν καὶ θέλω εἰς τὸ τέμα τῆς ζωῆς μου νὰ δείξω, ὅτι δι' ἡμῶν ἄλλοτε αὐτῆρός καὶ ἐπίφοβος, ἤξεύρω ὅμως νὰ σέβωμαι καὶ τὴν δυστυχίαν, καὶ νὰ εἶμαι φιλόφρωνος.

τὸν τὸν εὐδαιμονέστερον τῶν ἀνθρώπων, ὡς οἱ πολλοὶ με νομίζουσιν. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ Ἀλβανοὶ, οἱ τριμύνητες ὑπὸ τοὺς πόδας μου, με φθοῦσι διὰ τὴν εὐδαιμονίαν μου. Ἄν ὅμως ἔξωρον πόσον ἀκριβῶς ἀγοράζονται αὐτοὶ οἱ ματιότῃτες, θὰ τοὺς ἐκίνουν εἰς οἶκτον! . . . Ἐβούλησα τὸ πᾶν εἰς τὴν φιλοδοξίαν μου. Ὅλων αὐτῶν ὅσοι με περιστοιχίζουν, ἐθανήσωσάν τοὺς συγγενεῖς. . . Ἀλλ' ἄς μακρύνω τὰς πικρὰς αὐτὰς ἀνιχνήσεις. Οἱ ἐχθροὶ μου εἶναι τώρα εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, καὶ θέλω νὰ τοὺς προσηλώσω εἰς ἐμαυτὸν δι' εὐεργετημάτων. Θέλω τὸ Γαρόδι νὰ γίνῃ τὸ αἶμα τῆς Ἀλβανίας, καὶ ἐκτὶ σκοπὸν ἔχω νὰ διέλθω τὸ ἐπίλοιπον τῶν ἡμερῶν μου. Ἰδοὺ τὰ τελευτά μου.

σχέδια. . . Δεν σοι προτείνω, αγαπητέ μου υιέ, να με συνοδεύσης εις τὴν ὁδοπορίαν μου· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ επιστρέψω, καὶ τότε θὰ καταβῶμεν εἰς Πρίδαν, νὰ συνευθυμώσασιν τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἔαρος. Γράψε, σὲ παρακαλῶ, ὅσα σοι εἶπα, πρὸς τὸν πρέσβυν σου, διότι οἱ ἔχθροί μου με συκοφαντοῦσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ καλὸν εἶναι νὰ παραλάβῃ ἢ ἀλήθειαν τὰς διαβολὰς των.

Μετὰ τὴν συνέντευξιν δὲ ταύτην, ὁ σατράπης ἀπεχαιρέτησε τὴν πρίδον, ἀνέβη εἰς τὴν ἀμαξίαν του, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἐφθασεν εἰς Λιβύδον, τὴν κατοικίαν τῆς Χαϊνίτζας, ἧς ἦτον πάντοτε παραδεχόμενη εἰς ἀθυρίαν σκοτεινὴν καὶ ἀγρίαν. Ἐλθὼν δὲ, ὁ Ἄλῃς ἔμεινε πολλὴν ὥρην κατὰκλειστος μετ' αὐτῆς· καὶ τῆς συνδιαλέξας τὴν μὲν οὐδὲν ἐγένετο γνωστὸν, ἀλλ' ἡ παρὰφορος θλίψις τῆς Χαϊνίτζας ἐφάνη αἰφνιδίως κοπιῶσα. Τὰ κοσμήματα τῶν οἰκῶν της ἀποκαταστήσανα πάλιν εἰς τὰς οἰκίας θέσει, ἢ διατάξασα μετὰ σπουδῆς νὰ κατασκευασθῶσιν, ἔδωκε λαμπρὰν ἐντύνην εἰς τὸν ἀδελφόν της, ὅστις τὴν ἐπαύριον τῆς εὐωχίας ἀνεχώρησεν εἰς Γαρδίαι μεθ' ὅλης τῆς συνοδείας του.

Ποτὶ ὁ Ἄλῃς δὲν εἶχε δειχθῇ χαριστερος καὶ φιλόδοτος. Ἦ ὁδὸς ἀπὸ Λιβύδου εἰς Γαρδίαι ἦτον ὠραία κατὰ τὴν ἐκρινὴν ἐκείνην ὥρην τοῦ χρόνου ἐν Ἰπείρῳ, γλῶσσι παχέαι ἐκάλυπτε τὰ πεδία, καὶ πολλοὶ ἀνεμῶναι, ἰκκίνοι καὶ νάρκισσοι τὰ κατεποικίλλον, καὶ ἔχονον εἰς τὸν ἀέρα ἀρώματα θελκτικώτατα. Τῆς βοῆς τὸ λαμπρὸν φύλλον ἤρχιζε τὴν ὄψιν του βλάσταναι, καὶ τὸ δένδρον τῆς Ἰουδαίας ἐκάλυπτετο ἀπὸ ῥοδόρου ἀνθῶ. Οἱ λευκοὶ πελαργοὶ ἐφθάνον μετὰ σπουδῆς, διότι ὁ μάρτιος εἶχεν ἔλθει, οὐχ ὅμως αἱ χαλιδόνες, οὐχ οἱ ἐσποπες, οὐχ αἱ τριγόνες, τῆς θερμότητος φίλαι· ἀλλ' αὗται περιέμενον ὑπὸ τὸν φλόγοντα ἥλιον τῶν τροπικῶν, νὰ φθάσῃ ὁ ἀπρίλλιος πρὶν προκύψωσι. Τινὲς δ' ἀνυπόμονοι ἀλδόνες, εἰς τὸν μυρρινῶν καὶ τῶν σχολίων τὸ παχὺ κρυπτόμεναι φύλλωμα, εἰχον φθάσει πρὸ τοῦ χαριέντος τοῦτου μηνός· καὶ ἡ καθαρὰ φιλένημος των φωνὴ ἐφαίνετο ἀμυλλωμένη πρὸς τὴν τῶν ὁδοπόρων ψαλτῶν, οἵτινες τὴν λύραν εἰς τὰς χεῖρας, περιέρχοντο τὰ χωρὶς τῆς Ἀλβανίας, τραγοῦσιν τὰς χελιδόνας καὶ τῶν κλεπτῶν τοὺς ἔρωτας καὶ τὰ ἔργα. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ Ἄλῃς ἐφθασεν εἰς Χανδρίαν, φρούριον ἀκατοικημένον ἐπὶ βράχῳ, ὀλίγον πέραν τῆς ἀνατολικῆς ὁχθῆς τοῦ ποταμοῦ Κελυδνοῦ, ὅθεν ἀνακαλύπτεται μακροθὲν ἐν λαμπρῷ πανοράματι ἡ κοιλία τῆς ὀρυνοπόλεως, ἡ πόλις τοῦ Γαρδικίου, αἱ σκοτειναὶ καὶ ἀγρίαι Ἀντιμόνιαι φάραγγες, τὰ γιγαντικῶς ἐπιστεφωμέναι ὄρη τῆς Μονασσίνης, καὶ αἱ πλούσιαι καὶ εὐλαρπεῖ Ἀργυριναὶ πεδιάδες.

Ἀμέσως ἀπὸ πρώτης οἱ κίρκες τοῦ Ἄλῃς, ἀλουροῦς ἐνδεδυμένοι μανθῶν, ἀνῆλθον εἰς Γαρδίαι, φέροντες ἐκ μέλους τοῦ ὑπόσχεσιν γενικῆς ὁμνηστείας καὶ συγχώρησις. Συγχρόνως δ' ἐμύνησεν ὁ Ἄλῃς ὄλους τοὺς Γαρδικιώτας, ἀνδρας καὶ παῖδια, ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔτους μέχρι τοῦ ἐσχάτου γήρους, νὰ ἐλθῶσιν εἰς Χανδρίαν ὡς ἀκούσων ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ Βεζύρου τὸ στόμα τὴν εὐτυχίαν των.

Καίτοι ἀγνοῶν τὸ τραγικὸν τέλος τῶν θένδων, ὁ λαὸς ὅμως οὗτος, ὡς πᾶσα ἡ Ἰπείρος, ἠξούρων τὴν θρησκείαν τοῦ Σατράπης καρδίαν, καὶ τὴν ψευδῇ γλυκύτητι ὑφ' ἣν ἐκρυπτε τὴν διάθεσιν του, ἐδέχθη ἐντρομος τὴν τοιαύτην εὐμενὴ πρόσκλησιν, ἀν καὶ χωρὶς νὰ προσέλθῃ ἐντελῶς τοὺς σκοπούς του. Αἱ γυναῖκες, αἵτινες κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἄλῃς ἔμελλον νὰ μείνωσιν εἰς Γαρδίαι, ὠλοφύροντο γοερώς, καὶ οἱ ἄνδρες ἐπρόφερον κατάρτας. Πολλοὶ λαβόντες τοὺς υἱούς των εἰς τὰς ἀγκάλας των, ἐβρίθοντο ἀπὸ τοῦ Γαρδικίου τὰς ἐπάλξεις εἰς τὸν Κελυδνόν. Ἀλλὰ τέλος ἐπρεπε νὰ ὑπακούσωσι, καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι, οἱ ἄνδρες μετὰ τῶν παιδίων, εἰσῆλθον εἰς τὴν πεδιάδα τὴν ἐκτετατομένην ἐμπρὸς τῆς Χανδρίας, ὅπου τοὺς περιέμενον ὁ Ἄλῃς, περιεστοιχημένος ὑπὸ τετρακινητῶν δορυφόρων. Οἱ προῦχοντες τῆς πόλεως ἠδέλησαν νὰ βρῶσιν εἰς τοὺς πόδας του· ἀλλ' αὐτὸς, προλαμβάνων αὐτοὺς, ἐνηγκαλίσθη φιλικώτατα τοὺς γεροντοτέρους, τοὺς ὀνόμασε τοὺς ἀγαπητοὺς τῆς καρδίας του, τοὺς ἀγαθοὺς τοῦ πατρός, τοὺς ὠμίλητε περὶ τοῦ ἀρχαίου καλοῦ καὶ τοῦ Ἰπείρου, περὶ τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς αὐτοὶ ἡμιλλῶντο πρὸς τοὺς ἐπιδεικνόμενους καὶ νεωτέρους τῶν περιόικων τοῦ Τεπελνίου περὶ τοῦ ἄθλου τοῦ δρόμου, τῆς πόλεως καὶ τοῦ τοξείμαχτος, τὸ δὲ ἄθλον τοῦτο ἀπένεμεν ἡ μήτηρ του Χάμικω, κρυπτομένη ὀπισθεν τοῦ παραθύρου. Τοὺς ὠμίλησεν ἀκόμη καὶ περὶ τῶν περιφημοτέρων κλεπτῶν τῶν καιρῶν ἐκείνων, ὃν τὸ ὄνομα διέσπειρε τρόμον εἰς τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων περὶ τῆς μητρὸς ὅμως, περὶ τῆς ἀδελφῆς του, περὶ τῆς ὕβρεως τῆς γενομένης εἰς τὴν οἰκογένειάν του, οὐδὲ λέξιν ἐπρόφερεν.

Οὕτως ὅλας τὰς ἀκαταρχήτους καὶ δολερὰς μεταχειρίσθεις γυναικας του, ὁ Ἄλῃς ἐναθάρρυνε τοὺς δυστυχεῖς τούτους, τοὺς συνεκίνησε, καὶ κατέπαυσε τοὺς φόβους αὐτῶν. Ἐπειτα δὲ τοὺς ἐξέτασε μετὰ συμπαιδείας περὶ τῶν ἀναγκῶν των, περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς πόλεώς των, ἣν, ὡς ἔλεγε, ἤθελε νὰ ἰδῇ ἀνθ' ὧν ὑπερ πάσας τὰς πόλεις τῆς Ἀλβανίας. Διελέχθη δ' εἰσεῖσι καὶ περὶ τῶν ὁδῶν ἃς διανοεῖτο ν' ἀνοίξῃ, καὶ περὶ τῶν ὁρεῶν ὅς ἤθελε νὰ κατασκευάσῃ. Καὶ τοσαῦτα καταφυσάμενος τῶν θυμάτων του, τὰ ἀπέπεμψε, παρακαλέσας αὐτὰ νὰ τὸν περιμένωσιν ἐπ' ὀλίγον εἰς πλησιόχωρον ξενοδοχεῖον, ὅπου ἔμελλον ἐλθόν νὰ συναντηθῇ μετ' αὐτῶν περὶ τῶν μελετωμένων βελτιώσεων τούτων, καὶ περὶ ἐλαττώσεως φέρων.

Τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο ἦτον μέγιστη αὐλὴ τετράγωνος, ἔχουσα μίαν μόνην θύραν. Τὰς τρεῖς πλευρὰς αὐτῆς περιεστοιχίζον τέλῃ ὀγκώδη, τὴν δὲ τετάρτην καταίχεν ἡ κατοικία. Περὶ δεξιὴν λοιπὸν, πρὸ τῶν ἡλίου δυσμῶν, ὅλος ὁ λαὸς τοῦ Γαρδικίου εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν ταύτην, καὶ ἀμέσως ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ ἀνυψώθη.

Τότε κατέβη ὁ Ἄλῃς ἀπὸ τὸν πύργον τῆς Χανδρίας, ἐν λαμπρῷ φορέῳ φερόμενος ὑπὸ Βλάχων ὑπαρχαίων. Φθάς δὲ εἰς τὸν δρόμον τοὺς πρόποδας, ἀνέβη εἰς τὸ πολυτελὲς ὄχημα, οὗ τὰ προσκεφάλαια ἦσαν κοσμημένα καὶ χρυσόστικτα, καὶ ἐπ' αὐτῶν κατακείμενος χαύνας, καὶ ὑπὸ μελανῶν κακκαλυμέ-

νος μνηστῶν, διέταξε τὸν ἡνίοχόν του νὰ περιέλθῃ τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ δταν εἴς αὐτοφίας ἐξεβιασθῇ ὅτι οὐδεὶς Γαρδικιώτης ἐδύνάτο νὰ διαρῶν, ἐστάθη αἰσθηδῶς, ἀνέστη ὁρῶν, κρατῶν εἰς χεῖρας τὸ πυροβόλον, καὶ πρὸς τὰ στρατεύματά του στραφείς,

— Κτυπέτε! ἐρώναζε, δεικνύων διὰ τοῦ ὄπλου τοῦ τὸ ξενοδοχεῖον.

Ἀλλ' οἱ Ἀλβανοὶ ἠρνήθησαν διὰ τῶν ἀρχηγῶν των νὰ μολύνωσι τὰς χεῖρας των εἰς τοιαύτην ἀποτρόπαιον ἀνθρωποκτονίαν. Ὁ Ἄλῃς ἐτράχη ἔπειτα πρὸς τοὺς Χριστιανούς στρατιωτάς του, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἔμεινον σιωπηλοὶ καὶ ἀκίνητοι. Τότε αὐτὸς, ἀπαθὴς πάντοτε, καὶ δις ἢ τρεῖς χασμώμενος, ὅπερ παρ' αὐτῷ ἦν πάντοτε σημεῖον φόβου καὶ συμπεπαισμένου θυμοῦ, ἔνευσε πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν δούλων τοῦ σαρακίου, πανσπερμῆς αἰσχρῶν καὶ ἐλγισμένων ἀνδραγίων, καὶ ἐν τῷ ἄμα προσέειπεν προσηκούντως ὅτι, ἀνέδρασαν εἰς τὰ τέλῃ, καὶ ἤρχισαν ὁ πυροβόλισμός.

Τῶν βδελυρῶν αὐτῶν ὄντων ὁ βδελυρότερος ἀρχηγὸς ὠνομάζετο . . . Ἀθανάσιος Βάις!

Ἦ σφαγὴ διήρκεσε μέχρι τῆς ἑσπέρας, καὶ δταν ὁ ἥλιος ἔδυσε, δὲν ὑπῆρχεν οὐδὲ εἰς Γαρδικιώτῃ· πλέον, ἀνὴρ, παιδίον ἢ γέρον. Τὸ ξίφος συνεπλήρωσε τὸ ἀτελὲς ἔργον τῶν πυροβόλων.

Αἱ δὲ γυναῖκες καὶ αἱ παρθένοι εἶχον μείνει εἰς τὸ Γαρδικίον. Αὗται ἦσαν ἡ μοῖρα ἣν ἐπεφυλάχθη ἡ ἐκδίκησις τῆς Χαϊνίτζας. Ὑπερ τὰς ἐννεακοσίας, περιουσιοθεῖσαι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ὠδηγήθησαν εἰς Λιβύδον, ὅπου ἡ ἀνίλεος θυγάτηρ τῆς Χάμικως διέταξε νὰ κοπῶσιν αἱ κόμαι των, καὶ νὰ πληρωθῇ ἐξ αὐτῶν μέγα στῶμα μεταξωτῶν. Ἐπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ ἀπαισίου καθήμενη τροπαῖον, ἔφρεν ἐμπρὸς τῆς τὰ θυμάτῃ της, καὶ ἀφ' οὗ ἐγονάτισαν ὅλοι, ἐπρόφερε τὸ θέσπισμα τοῦτο, ὃ ἐπανέλαβον οἱ δημόσιοι κήρυκες.

— Οὐκ εἰς τὸν ὅστις δόσῃ ἄστυλιν, ἢ ἄστον ἢ ἐνδυμα εἰς τὰς γυναῖκας, τὰς κόρας καὶ τὰ παῖδια τοῦ Γαρδικίου! Τὰς καταδικάζω νὰ πλανῶνται εἰς τὰ δάση, καὶ, ἀποθανοῦσι τῆς πείνης, νὰ γίνωσι βορὰ τῶν θηρίων!

.

Πρὶν ἀναχωρήσῃ ἀπὸ Γαρδικίου, ὁ Ἄλῃς εἶχε διατάξῃ νὰ γυμνωθῶσιν οἱ νεκροὶ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν, σωρευθέντα εἰς πολλὰς καὶ μαγίστας σχεδίας, νὰ παραδοθῶσιν οὕτως εἰς τὸ βῆμα τοῦ Κελυδνοῦ, ὅπως τὰ πλωτὰ κοιμητήρια ταῦτα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Βοιοῦσαν, καὶ μετ' αὐτῆς διαδύναται σχεδὸν πᾶσαν τὴν Ἀλβανίαν, περιφέροντες ἀπὸ Τεπελνίου μέχρι τοῦ Ἀδρίου τὸ φοβερὸν μήνυμα τῆς ἐκδικήσεως τοῦ Ἄλῃς.

Θέλων δὲ νὰ διαωνίσῃ τὸ τρομερὸν αὐτῆς μνημόσυνον, ὁ Σατράπης ἐστῆσε στήλην μέλανος λίθου ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ξενοδοχείου τῆς Χανδρίας, καὶ ἐπέγραψεν αὐτὴν Ἑλληνιστί, Τουρκιστί καὶ Ἀλβανιστί, περίπου ὡς ἔπεται:

Ο ΚΡΑΤΑΙΟΤΑΤΟΣ ΣΑΤΡΑΠΗΣ ΑΛΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΡΕΙΤΟΝΑΣ ΤΟΥ.
ΕΓΩ Ο ΒΕΖΙΡΗΣ ΑΛΗ ΠΑΣΑΣ
ΟΤΑΝ ΦΕΡΩ ΚΑΤΑ ΝΟΜΝ ΤΗΝ ΣΦΑΓΗΝ ΗΤΗΣ
ΣΥΝΕΒΗ ΒΑΘ, ΑΥΠΟΥΜΑΙ.
ΕΙΣΕ ΤΟΙΑΥΤΗ ΣΥΜΦΟΡΑ
ΝΑ ΜΗ ΣΥΜΒΗ ΠΑΡΟΝ ΑΛΛΟΤΕ!!!
ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΠΡΟΤΡΕΠΩ ΤΟΥΣ ΡΕΙΤΟΝΑΣ ΜΟΥ
ΝΑ ΜΗ ΒΛΑΦΩΣΙ ΠΟΤΕ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΜΟΥ,
ΚΑΙ ΝΑ ΥΠΑΚΟΥΟΥΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΛΗΣΙΝ ΜΟΥ,
ΑΝ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΖΟΥΝ ΕΥΤΥΧΕΙΣ.

ΟΣΟΙ ΥΠΟΤΑΣΣΟΝΤΑΙ
ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΦΩΣΚΟΜΕΝΟΙ ΕΙΣ ΕΜΕ
ΘΑ ΖΩΣΙΝ ΕΝ ΕΙΡΗΝΗ.

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΑΥΤΗ ΤΩΝ ΓΑΡΔΙΚΙΩΤΩΝ
ΣΥΝΕΒΗ ΤΗΝ 15 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1812,
ΗΜΕΡΑΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ,
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ ΟΡΑΝ,
ΠΕΡΙ ΗΑΙΟΥ ΔΥΣΜΑΣ.

ΟΑΗΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΠΑΡΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΑΡΟΥ.

Ἀνέρελος ἦτο ὁ οὐρανὸς καὶ εὐδῖος καὶ εὐώδης ὁ ζέφυρος· ἡ αὐγὴ μόλις εἶχεν ἀρχίσαι νὰ υποφώσκη. Ἐντεῦθεν ἔτερον τὴν ὄψιν μου στάχεις ὑψίκομοι καὶ χλοετοὶ, καὶ ἐκείθεν βράχοι ὀχροὶ μαρμάρου μ' ἐπεδείκνυνον τὰς σοβὰς καὶ ἀποτόρους πλευρὰς των. Ἦ ἡμίονός μου ἐτρίπιδε χαριέντως. Ἐντὸς δὲ δύο ὥρην ἐφθασα ἀπὸ Ναούσης εἰς Παρουσίαν, πρωτεύουσαν τῆς καλλιγύναικος Πάρου, ὅθεν σκαπὸν εἶχον νὰ μεταβῶ εἰς Ἀντίπαρον διὰ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ περίφημον σπήλαιόν της.

Ἦ φιλοξενία εἶναι ἀρετὴ κοινὴ μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Ἀλλὰ λοιπὸν συνεστῆθη σφοδρά, κινδυνεύουσα νὰ μεταβληθῇ καὶ εἰς ἀψιμαχίαν, τίς πρῶτος νὰ δεχθῇ ξένον, οὗτος μάλιστα τὸ ὄνομα δὲν ἦτο τότε ἀγνωστον παρ' αὐτοῖς.

Ὡς κατὰδικος ἱστῆμην ἀναμένων τὴν ἐκῆσιν τοῦ ἀγῶνος· διότι ἡ καρδία μου, εὐγνωμονοῦσα, με ἀπέτρπε τοῦ νὰ προτιμήσω τὰς ἐξ ἱσοῦ εὐμενεῖς καὶ ἐξ ἱσοῦ προθύμους προτάσεις ἐκείνου ἢ τούτου. Ἀλλὰ τέλος ἐνίκησε γέρον ἀριστοκράτης ἐπαλθὼν, εἰς ὃν πάντες ἐνέδιδον.

Περὶ τὸν ἴσον νὰ εἶπω ὅτι ἄριστα κατεβρόχθισαν οἱ εἰκοσιπενταετῆς ὀδόντες μου τὸ πολυτελὲς ἄριστον τοῦ Νέστορος μου. Τίς, νέος, σφριγῶν, ὑπηρετῶν τὴν πατρίδα, ἐπιδοκιμαζόμενος, καὶ λαμπρὸν διορῶν τὸ μέλλον αὐτῆς, περιπλανώμενος εἰσέτι ἐντὸς πελαγούς ἐλπιδῶν, δὲν αἰσθάνεται ὀρεῖν νὰ καταράγῃ καὶ αὐτὸν τὸν ταῦρον Μίλωνος τοῦ Κροτωνιάτου;

Μόλις ἀπεσκευάσθη ἡ τράπεζα, καὶ ὑπῆρξεν εἰσελθούσα εἰς τὸν οἶκον δασπότῃν ὅτι ἡ γοῦρα μήτηρ τοῦ ἐπεθόμει νὰ με γνωρίσῃ.

Οἱ νηπιῶται τοῦ Αἰγαίου καὶ κατ' ἐξοχὴν αἱ νη-

σιώτιδες, ως σπανίως αποδιδόντες, και σπανίως βλέποντες ξένους, (ξένους δὲ ὀνομάζουσι πάντας τοὺς μὴ γεννηθέντας ἐν τῇ νήσῳ αὐτῶν), ἀγαπῶσι τοὺς ξένους ἐργαζόμενους. Βίς πολλὰς μάλιστα τῶν νήσων διακρίνουσιν αὐτοὺς καὶ διὰ κομψοτάτου καὶ ἐμφαντικωτάτου ἐπιθέτου, *ξανογαράγους* (*) ἀποκαλοῦντες.

Ἐκ τοιαύτης ἀρχ. περιεργίας φερμένη καὶ ἡ γραία εἰρήνης νὰ μεῖ ἴδῃ. Μεταβὰς ἀμέσως εἰς τὸν κοιτῶνά της, εἶδον αὐτὴν καθήμενη ἐπὶ ἀνακλίντρον εὐρυχωρόν, προαιωνίαν μὲν ἔχοντος, κατὰ τὸ φαινόμενον, τὴν καταγωγὴν, ὡς ὅλα σχεδὸν τὰ ἐπιπλα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, περιεργωτάτη; ὁμοῦ κατασκευῆς. Τὸ ξύλον τοῦ ἡτο μωῦρον καὶ στιλβόν, ἡ δὲ βάχης καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ λεπτοφυῆ, ἐγκαλαπτά, καὶ πολυποικίλως τετοργυμένα, ἐπιδεικνύοντα πολλαχού μικρὰ τεμάχια κατὰπτρου κεκολλημένα ἐντὸς κοιλωμάτων.

Ἄλλ. οὐδὲν ἦτον περίεργον μ' ἐφάνη καὶ τῆς γραίας τὸ ἐνδυμα. Καυχωμένη ὅτι κατήγετο ἐκ τινος τῶν πρώτων καὶ ἀρχαίων αἰκογενειῶν τῆς γείτονος Νάξου, ὅπου σὺζονται καὶ σήμερον τὰ γνωστότερα τῶν φραγκικῶν ὀνομάτων, ὡς τὸ τοῦ Καστρή, καὶ Συμμαρίπα, καὶ Γριμάδη, καὶ Βαρότση, καὶ πολλὰ ἄλλα, ἐσεμνύνετο φέρουσα καὶ ἀρχαίαν στολήν.

Ἐνδύμα αὐταρσεκείας νεανικῆς ἐχρωμάτισε τὰς ἐφύπνιζόμενας παρειὰς της, καὶ τὸ βλέμμα της διετοξεύθη ζωηρότερον ἀπὸ τοὺς ἀπλανεῖς ὀφθαλμούς της, ὅταν μὲ ἤκουσεν ἐκθειάζοντα τὸ ἐνδυμὰ της, καὶ βεβαιούντα, (ἴσως ὅχι ἐν πεποιθήσει,) ὅτι τὸ ἐπρωτίμων ὅλων τῶν νεωτέρων γυναικείων ἱματισμῶν.

— Ἰδοὺ φρόνιμος ἄνθρωπος, ἀνέκραξεν ἀνασκιρτήσας. Τὸ ἐνδυμὰ μας τότε, κύριε, ἦτον καὶ ὠραῖον καὶ σεμνόν· δὲν ἦτον, ὡς τὰ σημερινὰ, ἀδιάντροπον. Ἐπρεπε νὰ μ' ἐβλεπες, ἐπρόσθεσε κομψευομένη καὶ συστέλλουσα τὰ χεῖλη, ὅταν ἤμην νῆξ· ἤμην τὸ θαῦμα τοῦ κόσμου ὅλου. Νά! ἰδὲ τὴν ἐγγόνην μου, — καὶ ἐδάκτυλοδείκτῃς παρθένον μορφήν ἔχουσαν ἀγγέλου, ἥτις μὲ εἶχεν ἡδὴ μαγεύσει· ὅταν ἐλθόντα μ' ἐπρόσφερε γλύκυσμα καὶ καρὲν. — εἶναι ἀπαράλλακτη. Ἐὰν ἔχῃς ὑπομονήν, κἀθήσε νὰ τὴν εἰπῶ νὰ φορέτῃ μίαν μου ἐνδυμασίαν ἀπὸ τὰς καλῶν φανερὰς, καὶ ὅταν τὴν ἴδῃς, εἰπὲ πῶς εἶδες ἐμὲ τὴν ἰδίαν.

— Ἐὰν ἔχῃς ὑπομονήν! ἔσπευσε ν' ἀπακριθῶ. Ἀναμνηστέ λοιπὸν, κυρία, ὅτι τὸ ὠραῖον ἐνδυμὰ σας

φερόμενον ἀπὸ τὸ ὠκιστότερον τοῦτο πανομοιότυπὸν σὰς, εἶναι ἱκανόν, ὅχι μόνον νὰ ἐμπνεύσῃ ὑπομονήν, ἀλλὰ καὶ νὰ προσηλώσῃ ἐπὶ αἰῶνας εἰς τὸν αὐτὸν τόπον καὶ τὰς πλέον ἀνυπομόνους φύσεις;

Ἡ ἀπάντησίς μου; ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, δὲν ἦτο πολλὰ ὀξύμωρος· καὶ ὁμοῦ, ἡ νῆξ ἐπιχαίρεις ὑπομειδιάσας, ὡς ἀστραπὴ μετέβη εἰς ἄλλον θάλαμον διὰ ν' ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν μάμμην της.

Ὁμολογῶ ὅτι, ἂν κ' ἐβιαζόμην νὰ θαυμάσω τὸ σπῆλαιον τῆς Ἀντιπάρου, ἡ καρδία μου ἐδιόξετο μάλ' ἢ τὰ δύο φυσικῶν ὑποκειμένων, τοῦ ἐνὸς ἀψύχου καὶ ἁφροῦ, καὶ τοῦ ἄλλου ζωηροῦ καὶ λαμπροῦ ὡς ὁ ἥλιος, διασχυμῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξωσιν. Ἀλλ' ὡς ἡ Πάρος εἶναι ἄλλη νήσος τῆς Κίρκης, παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς ὁποίας ἐναυάγηται, ὅχι μόνον ὁ Σούπερ-θως, (*) ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν του αἰσθητικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν διὰ τί ἡ ἰδική μου, ἥτις δὲν ἦτο πώποτε ὁπαδὸς τοῦ Ἀρεως, ἔπρεπε τάχα νὰ φανῇ δυσκαμπτοτέρη ἐκείνων; Καὶ ἐλησμονήσα μὲν αὐτὴν ἔτρεχε δώδεκα ἡ καὶ πελαιοτέρους κόμβους ὡς ἡ τοῦ ἀειμνήστου συγγραφίως τοῦ Κυνηγοῦ ἐπὶ τῇ μακαρίτιδος Ἀμαζόνης, ἐνθυμοῦμαι δὲ μόνον ὅτι ἐπεθύμησα νὰ ἐδυνάμην νὰ προσφέρω θυσίαν, ὡς ἄλλος Μίνως, εἰς τὸν ἐν Πάρῳ βωμὸν τῶν Χαρίτων.

Ἡ ἀγγελομορφοῦς νῆξ δὲν ἐξοφάδυνα νὰ ἐπανέλθῃ φερύσα τὴν πλουσιωτέραν καὶ κομψοτέραν τῶν στολῶν τῆς μάμμης της.

Ἐὰν εἶχον ν' ἀπευθύνω πρὸς μόνον αὐτὴν ἐκφράσεις φιλόφρονας, ἤθελον βεβαίως σπεύσει νὰ εἰπῶ ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ της κατέρπλεγον καὶ τὰ χεῖλη της ἐγόητευον ὑπὸ πᾶν εἶδος καλύπτρας, ὅτι ἀπὸ τὸ ὑγροῦς σῶμα της δεινὴ ἐδίωκε τὰς χάριτας οὐδ' αὐτὴ ἡ ὀρθοστάδιος ἐσθὴς τῶν γυναικῶν τῆς Κίρκης· ἀλλὰ δὲν ἤθελον διατάσει καὶ νὰ προσθέσω ὅτι, ἴσως τὸ ἐνδυμα ἐκεῖνο ἦτο καλὸν διὰ τὰ, μάμμης, διὰ τὰς ἐγγόννας ὁμοῦς ἦτο ἀποτρόπαιον.

Ἄλλ' ἡ γραία ἐφάνετο θηρύνουσα, διὰ τὴν στολήν της τοὐλάχιστον, τὴν λατρεῖάν μου, πολὺ ἐνθεμότερον τῆς νῆξ. Ἠρξισα λοιπὸν τὰ ἐγκώμια τὰ ὅποια ἐδιόξομην νὰ ἐπαναλαμβάνω καθόσον μὲ ὠνόμαζον ἐν ἑκαστῶν τῶν ἀπειρῶν τεμαχίων τὰ ὅποια συνεκρότουσαν τὴν στολήν. Ἀνύψωσα διὰ τοῦ στόματος μέχρι τρίτου οὐρανοῦ καὶ τὸ Μεσογί. Δεκον, καὶ τὸ Στομαχιζόν, καὶ τὸν Αἰνόδοστον, καὶ τὰ Μπουστοβοράσολα, καὶ τὸ Κολόδι, καὶ τὸ Μπουστομάριον, καὶ τὴν Προστοποδιά, καὶ τὴν Μπόλια ἢ Χρυσομάλια καὶ τὸ Φουστάνι, καὶ αὐτὰ τὰ Κοιντοροπάποιτά της, φροντίζων ὅμως ν' ἀνυψῶ διὰ τοῦ νοῦς τὴν φέρουσαν αὐτά. (**)

— Τὸ πλοῖον εἶν' ἑτοιμόν, ἐσάλπισεν αἰφνης φωνή, ἡ φωνὴ τοῦ οἰκοδομητοῦ, ὅστις, διὰ νὰ με ὑποχρεώ-

(*) Le Superbe, δίκροτον Γαλλικὸν ναυαγῆσαν τὸ 1833 παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Πάρου.

(**) Τὸ 1824 ἴδον Νάξιας φερύσας ἐνδυμα ὡς τὸ τῆς ἀνωτέρω εἰκότος, πλὴν ἴσως ἀνεπαίσθητων τινῶν διαφορῶν. Χωρικά τινες μάλιστα προσεκόλλουν ἐπὶ τοῦ στῆθους καὶ μικρὸν κάτωτρον.

σιν, καὶ μάλιστα ἐκείνων, οἵτινες, προγενέστεροι τοῦ Βιτρουβίου, καὶ ἐκ προθέσεως τὰ Περσικά διεξελθόντες, εἰσιν ἐκείνου ἀξιοπιστότεροι.

Ἐκ τῶν σωζομένων πάλιν τῆς τέχνης λειψάνων γίνεσθαι ἐθέλειον, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῶν κινῶν οὐδαμῶς ἀπαντᾷται ἐν πολιτικοῖς, ἀλλ' ἐν ἱεροῖς μόνον καθιδρύμασιν ἐφαρμοζόμενον, ὡς εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανδρόσιον, εἰς τὸν ἐν Καρίᾳ τάφον τοῦ Μουσώλου κτλ. ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι τὰ τοιαῦτα ἀγάλματα δὲν εἶναι πιθανόν νὰ παρίστανον ἀτίμων ἀναμνήσεων πρόσωπα, ὡς τὰς τὴν αἰσχύναν τῶν πατέρων κληρονομιάσας αἰχμαλωτίδας τοῦ Βιτρουβίου, (ὅστις κατὰ τὸν Στουάρτον (Antiq. d. A. h.) ὑπανίσταται μάλιστα τὰς τοῦ Πανδρόσιου Καρυάτιδας), ἀλλ' ἄλλας τίνας Παρθένους, ἀγαθὸν δαίμονος τέκνα, ὡς ἤθελεν ἀρμόζει εἰς ἱερὰ οἰκοδομήματα, τῶν ὁποίων ὁ ἐξωτερικὸς μάλιστα κόσμος προώριστα ν' ἀνυψώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ προσερχομένου εἰς τοὺς πόδας τῆς θεότητος, καὶ νὰ τὴν ἐξοικεῖ μετ' αὐτῆς. Πόσον δὲ ἡ θρησκεία εἶχε ἐπὶ τὴν εἰς τὴν τέχνην, ἡ ἀρχαίότης ἀπασα ὁμολογεῖται, καὶ οὐδὲ αὐτὸς ὁ ἐξοχὸς τῶν τεχνητῶν Φειδίας ἤθελε ποτὲ διὰ τῆς γλυφίδος τοῦ ν' ἀναδειχθῇ θαυματουργός, ἂν τὸ θρησκευμὰ του δὲν παρεδέχετο θεόν τοσοῦτον μεγαλοπρεπῆ, ὡς τὸν Ὀλύμπιον. Ὅτι δὲ οὐχ' ἦτον τοῦ θρησκευματος, καὶ ἡ φιλοσοφία ἐνεψύχων τὴν γλυφίδα τοῦ τεχνίτου εἰς τὰς διαγραφὰς της, τοῦτο εὐκόλως κατανοεῖται, ἀφοῦ ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι τῆς τέχνης σκοπὸς εἶναι ἡ ἀπεικόνισις τῶν λεπτοτέρων τῆς φύξης κινήσεων, τούτεστιν ἡ ἐκφρασις τῶν μυστηριαδικωτέρων ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων. Καὶ ὅπως ἀρῶντες ψυχολογικῇ ἐρευνᾷ δὲν ἀπαιτεῖ τὸ θαυμάσιον τοῦ Ἀσκόκοντος Σόμπλεγμα, ὅπως μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸ ὕψος τῆς τέχνης του; Ἐπ' αὐτοῦ ἐν πολλοῖς διασκεπτέμενος ὁ κλεινὸς Βικελιάνος, ἡναγκάσθη τέλος νὰ διακηρύξῃ, ὅτι ἡ Ἑλλάς· εἶδε πλέον παρὰ μίαν φορὰν τὸν φιλόσοφον καὶ τὸν καλλιτέχνην εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἡνωμένους, ὅτι ἔλαβε πλέον παρὰ ἓνα Μητροδόωρον (α), καὶ ὅτι ἡ φιλοσοφία ἐκείνη τὴν χειρὰ της εἰς τὴν τέχνην, καὶ ἐδίδεν εἰς τὰ σώματα διάπλασιν καὶ ψυχὴν ἀνωτέραν τῶν κοινῶν (Imit. nel. oper. Gr. d. Pif. d. Scult.). Τοιούτων λοιπὸν οὐσῶν τῶν τροφῶν τῆς τέχνης, πῶς ἤθελεν εἰσελθὶ πιθανόν νὰ υποθέσωμεν, ὅτι ποτὲ τῇ ἐπέτρεψαν τὴν συνοίκησιν τῆς αἰσχύνης μετὰ τῆς δόξης, καὶ τῆς ἀτιμίας μετὰ τῆς ἀγιότητος; Καὶ βέβαια τοιοῦτον πνεῦμα ἤθελεν ἀπακαλύψει ἀμέσως ἀπὸ τὰ ὄντα τοῦ Βιτρουβίου, τῶν ὁποίων ἡ παρουσία ἤθελεν ἀναμνηστικὰ ἀμαρτήματα, καὶ ἡ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ διαγωγὴ μᾶλλον. Ἡ ρηθίσια ἐπόμενος τοῦ συγγραφέως τοῦτου ἰδέα περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Καρυάτιδων καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἀνεγειρόμενων αὐτὰς καθ' ὅλας τὰς ὕψεις της θεωρουμένη, ἀποδείκνυται πάντῃ ἀνυ-

πόστατος καὶ μυθώδης· καὶ ἤθελεν ἴσως φανῇ ὁμοιοληθεστέρα, ἂν ἀνεγέρτο εἰς πολιτικὰ καθιδρύματα, ὅπου κῶδυνον νὰ εὕρῃ τὸν λόγον της εἰς τὰ της πολιτείας νόμιμα, ὡς ἡ ἐν Σπάρτῃ Περσικὴ Στολ, στηριζομένη ἐπὶ τῶν ἀνδριάντων τῶν αἰχμαλωτῶν Περσῶν, εἶχε τὸν λόγον της εἰς τὴν διαιώνισιν τῆς πατρίδος δόξης, καὶ τῆς ἡττῆς τῶν βαρβάρων (Vit. I-I-Paus. II. 14.).

Εἶναι λοιπὸν συγγενέστερον μὲ τὸ πνεῦμα τῆς θρησκείας, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ὑπερηλίκας αὐτῶν τέχνης νὰ παραδεχθώμεν, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀνδριαντομορφῶν κινῶν εἰς τὰ ἱερὰ καθιδρύματα, ὑπανίστατο εὐμενὴ πνεύματι, προσφερόμενα, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὴν θεραπείαν τῶν Θεῶν ἢ ἱερῶν, τῶν ὁποίων τοὺς Ναοὺς ἡ τὰ μνημεῖα ἐπὶ κεφαλῇς ἔφερον. Καὶ τοιοῦτοι ἀγαθοδαίμονες δύνανται μετὰ μεγάλῃς πιθανότητος νὰ θεωρηθῶσιν αἰχμαρίσταται τοῦ Παιουσίου Παρθένου, αἵτινες διὰ τῶν χορῶν καὶ ἀσμάτων τῶν, ἐν Καρύκας τῆς Ἀκαωνίας, ἐπρόσφερον ἐτησίως τὸν φόρον τῆς λατρείας τῶν εἰς τὴν Καρυάτιδα Ἀρτέμιον. Καὶ τῶ ὄντι, δι' αὐτῶν ἡ θρησκεία κῶδυνον νὰ ἐπιτάσῃ τὴν θεοσέβειαν, ἡ φιλοσοφία νὰ διδάσκῃ τὴν παρθενικὴν αἰδέαν, καὶ ἡ τέχνη νὰ ἐπιδεικνύῃ τὴν χάριν της καὶ τὰ θέλγητρα. Καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ὅσους ἡμεῖς συνεβουλεύθημεν, ῥυθμίζονται ὁ μὴ παραδεχόμενος τὴν γνώμην ταυτὴν μάλιστα δὲ ὁ Λεσσίνγιος (mélange. d. Antiq.), ὁ Στουάρτος (Antiq. d. Ath.), ὁ Μιλλῆνος (Dict. d. Beaux-Arts.), ὁ Ροβέρτος (Antiq. d. Ath.) μετ' ἐνθουσιασμοῦ κηρύττονται ὑπὲρ αὐτῆς· οἱ δὲ ὀλίγοι ἐκείνοι, οἵς ἐτύχμα ἀποκαρῶντας τὸν Λεσσίνγιον, ὡς πολεμούντα τὴν γνώμην τοῦ Βιτρουβίου, ἄλλο δὲν ἔχουσι ν' ἀντιτάξωσιν, εἰμὴ ὅτι τὸ ὄνομα Καρυάτιδες πολλὰ βεβαιωμένως, λέγουσιν, ἤθελε δύνασθαι τις ν' ἀποδώσῃ εἰς τὰς Παρθένους τοῦ Παιουσίου. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα τῶν τοῦτο, διόλου ἀνίσχυρον, ὑποθέτει καὶ ἀγνοίαν τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου, διότι τὸ Καρυάτιδες ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἐθνικὸν ἢ Πατριωνυμικόν, ὡς τὸ παρὰ Βιτρουβίου, ἀλλ' ἀπλὸν ἐπίθετον, τὸ ὅποσον ἡ φύσις τῆς διαλέκτου, χωρὶς παντάπασιν νὰ παραβιάσῃ τοὺς γραμματικὸς κανόνες της, κῶδυνον μάλιστα ν' ἀποδώσῃ καὶ εἰς τὰς Σπαρτιάτιδας παρθένους, ὡς ταύτας κυρίως συγκροτούσας τὴν ἐν Ἀκαωνικῇ Κώμῃ πανήγυριν τῆς Καρυάτιδος Ἀρτέμιδος.

Τῶν καλλίστων ὁμοῦς τούτων τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς κοσμημάτων, εἶναι, φαίνεται, τοσοῦτον ὀλίγῃ γρηῃς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὥστε δὲν διεσώθη ἡμῖν ἄλλο ἄξιον παραδείγματος λειψάνον, εἰμὴ ἐκεῖνα τοῦ Πανδρόσιου, αἵτινες ἀληθῶς εἰσιν ἀπεικονήματα τῶν ὠραιωτέρων γυναικῶν, ἐπὶ συνεχοῦς στενωπῶν ἱσταμένων, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φερουσῶν ἀνιλόγον κινῶν, συνιστάμενον ἐξ ἀδάκτου καὶ κεκοσμημένου ἐλπίου, ἐπ' οὗ στηρίζεται ὁ ὀρθὸς τῆς προτάσεως.

Περὶ τούτων τινῶν τῶν νεωτέρων, ἐν οἷς καὶ ὁ Μύλλερρος (Archeolog. § 110, 4.) δοξάζουσιν ὅτι δὲν εἶναι Καρυάτιδες, ἀλλὰ Κανηφόροι, εἰλημμένοι ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῶν Παναθηναίων, ἄλλ' ἢ σύγχυσις αὐτῆς τῶν μὲν μετὰ τῶν δὲ, προῆλθεν ἀναμνηστικῶς ἀπὸ τῆς πολλῆς

(α) Φιλόσοφος καὶ ἀριστὸς ζωγράφος (ἡμ. 171. Π. X.) τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι ἠρεσώσαν νὰ ἀποστείλῃσι τῷ Π. Βιλλίω, ὅστις τοῖς ἐξήγησεν ἓνα φιλόσοφον διὰ τὰ τέκνα του, καὶ ἓνα ζωγράφον διὰ τοὺς θιαμφοῦς του. (Plin. 35, 11—καὶ Cic. Orat. 4.)

(*) Ὁ Κοραῖς ("Ἀτακτα, τόμ. Β'. σελ. 382—383) λέγει ὅτι ὀνομάζεται σήμερον ὁ ξανογαράγος πρόσωπον, τὸ ἔχον ἴδιον χαρακτήρα, φυσιογνωμίαν ἴδιαν, ὡς ἔλεγον καὶ οἱ ἀρχαῖοι, χ α ρ α κ τ ῆ ρ π ρ ο σ ῶ π ο υ ο. Ἄλλ' ἡ ἐτυμολογία δὲν εἶναι αὕτη, εἰς τὰς νήσους τοὐλάχιστον τοῦ Αἰγαίου. Οἱ ποιμένες, πρὸς διαστολὴν τῶν ἰδίων προβάτων, αἰγῶν, κτλ. χαράσσουσιν ἑκάστος ἰδίαν τι σημεῖον ὅπισθεν τοῦ ὠτίων αὐτῶν, καὶ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ὀνομάζουσι χ α ρ α γ ῆ ν. Ἐὰν ποτε ποιμένος τινος κτήνη εἰσχωρήσωσιν εἰς ξένην ποιμνίαν, τὰ παρίστατα αὐτὰ ὀνομάζονται ξ α ν ο χ ἄ ρ α γ α, ὡς φέροντα ξένην χαραγὴν, καὶ ἀποπέμπονται. Ἐντεῦθεν τὸ ἐπίθετον ἰδού κατ' ἐπέκτασιν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὰ φανερὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα. Ὅθεν λέγουσι ξ α ν ο χ ἄ ρ α γ ο ν τὸν ἐξελθόντα καὶ καλὴν ἔχοντα τὴν ὄψιν, καθὼς καὶ ξ α ν ο χ ἄ ρ α γ ο ν φανερὸν, τὸ ἐφαρτεῖται τὴν γαστήρ.

αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ὁμιότητος κατὰ τὴν στολὴν καὶ τὴν ἀλλήν διαγραφὴν, ὥστε καὶ ἀπὸ τῆς κακῆς ἐφαρμογῆς, ἣν οὗτοι ἔκαμον τῶν δευτέρων, ὑπολαβόντες, ὅτι ὠρίσθησαν ἀνέκαθεν νὰ ὑποδασιάζωσι θρηγυῖας, ὡς αἱ περὶ αὐτὴν τοιαύτην περὶ τούτων ἰδέαν δὲν φαίνεται ποτὲ νὰ συνελθὼν ὁ ποιητὴς τῶν. Ὁ Κικέρων

Καρναίτις.

(Verg. 4) μᾶς ἀναφέρει τὸν Πολύκλειτον, ποιῶντα δὴν τοιαύτας ἐξ ὀρειῶν αἰτίνες, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἐξηργάσθησαν ὕλιν, μᾶς δίδουσι νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ὠρίσθησαν πρὸς ἀλλήν τινα χρῆσιν, ἢ τὴν ὑποστήριξιν θρηγυῶν. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐν τῇ πόλει Ἀθῆνῃ τῆς Ἀσίας δεικνύνται τέσσαρες κανηφόροι, ἐν χρήσει Καρνατίδων, πρὸς τὴν εἰσοδὸν δύο μικρῶν ἀνδρῶν,

ὥστε ποτὲ, κατὰ Πλίνιον, ἄλλαι ὄναι, ἔργα τοῦ Σκόπκ. ἐκόσμου τὰς οἰκοδομὰς τοῦ Ἀπινίου, ἀλλ' ἄπασι αὐταί, κατὰ Μιλλίνον (Diction. des beaux Arts.), καὶ ἄλλους διασημοὺς ἀρχιτεχνολόγους, δὲν προσεφθασαν ἐκεῖ, εἰμὴ ἰδιοτροπία τῆς νεωτέρας Ἀρχιτεκτονικῆς, ἥτις, κρίνασα αὐτάς καταλλήλους εἰς τοιαύτην ὑπερσίαν, διέστρεψε τὸν πρωτότυπον χαρακτῆρα τῶν.

Περὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν αἱ τοῦ Πανδρῶντος Καρναίτιδες ἀνηγέρθησαν, τίποτε δὲν γνωρίζομεν καὶ ὁ Πανδρῶντος, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἀρκετὰ ἀκριβῶς τὰ ἐν αὐτῇ περιέγραψεν, οὐδ' αὐτὸς μᾶς λέγει τι περὶ τούτων. Ὅπως δὲ καὶ ἀνέχη, ὁ Στουάρτος τὰς αὐτὰς ἀρχαιοτάτας τοῦ Βιτρούβιου (αὐτὸς.) ἰσταίνων καὶ περὶ τῆς ἐκφράσεως τῆς διαθεσῆς τῶν οὐδὲν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἡμῖν παρεδόθη· οἱ δὲ νεώτεροι διαφοροτρόπως περὶ τούτου δοξάζουσι· τινὲς μὲν θέλουσι αὐτὰς ὡς ἐν ἀπλῇ στάσει παριστανόμενας, κατ' αὐθαίρετον τοῦ τεχνίτου ἐκλογὴν, τινὲς δὲ, ἐν οἷς καὶ ὁ Μιλλίνος (αὐτὸς.) ὡς ἐν χορῷ, ὅπως εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Καρνατίδος· καὶ ἡ τελευταία αὕτη δόξα, ἂν καὶ ὁ λίγον τολμηρὰ, εἶναι ὅμως ἡ πιθανωτέρα, διότι, ἐφ' ἣν ἀπαξ παρεδέχθημεν ταύτας ὡς τὰς τοῦ Πανδρῶντος Καρνατίδας, ἐπόμενον εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν καὶ ὅτι αἱ τεχνίται ἐχρεώτουν νὰ ταῖς δώσωσι, καθὼς μὲν φησὶ καὶ κόσμου, οὕτω καὶ διάθεσιν τὴν ἰδιαίτησαν ἐκείνας.

I. Ν. ΔΕΥΚΑΛΙΟΣ.

Σ. Β. Δύο χωρία Καρναίτις ἀναφέρει ὁ Πανδρῶντος, τὸ μὲν, ἐν Βιβλ. Π. Κερ. ΙΔ'. ὡς κεῖμενον πλησίον τοῦ Φενεοῦ, τὸ δὲ ἐν Βιβλ. Γ'. Κερ. Ι'. ὡς γαιτριάζον τῇ Σελασίᾳ, οὐδέτερον δὲ ὡς τοῦ Ὀρχομενοῦ πλησίον χωρὸν. Ἐν τῷ πρὸς τῇ Σελασίᾳ ἔκειτο τὸ ἄγαλμα τῆς Καρνατίδος Ἀρτέμιδος, καὶ ἀγορὸς ἐνταῦθα αἱ Λακεδαιμονίων παρθέναι κατὰ ἔτος ἰστάσι, καὶ ἐπιχώριος αὐταῖς καθέστηκεν ὁργήσις. » Περὶ τούτου καὶ ὁ Λουκιανὸς (π. Ορχ. 10) « Λακεδαιμονίῳ μὲν, ἀριστοὶ Ἑλλήνων εἶναι δοκοῦντες παρὰ Πολυδαίμονα καὶ Καστοροῦ Καρνατίειν μαθόντες (ὁρμήσις ἢ καὶ τοῦτο εἶδος ἐν Καρναίτι τῆς Λακωνικῆς διδασκόμενον). » Ῥητὸς μὲν περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς κατασκευῆς τῶν τοῦ Ἑρεχθίδου Καρνατίδων οὐδὲν ἀναφέρεται ἐν τῶν συγγραφέων, ἀλλ' ἐκ τριῶν ἐπιγραφῶν, τῆς μὲν ἐν Λονδίῳ (Boeckh, C. I. N. 160) καὶ δύο τῶν ἐν Ἀκρόπολει (Kangabé, Antiq. Hell. N. 56 καὶ 57) ἐξήγεται μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ὁ ναὸς τῆς Πολιάδος ἢ τῆς Ἑρεχθίδος ἀνηγέρθη ἐν Ὁλ. 92 καὶ 93, καὶ ἄνευ οὐδὲ μίαν ἀμφιβολίαν σύγχρονος τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν γλυπτικῶν αὐτοῦ κοσμημάτων. Ἰσως μάλιστα καὶ περὶ τοῦ καλλιτέχοντος τοῦ πλάσαντος αὐτὰ δὲν εἶναι ἀδύνατος πᾶσα εἰκασία. Πόλλοι τῶν συγγραφέων ἀναφέρουσι τὸν Ἀθηναῖον γλύπτην Καλλιμάχον, σύγχρονον τοῦ Φειδίου, ἐράμιλλον δὲ τοῦ Καλάμιδος καὶ τοῦ Ἀλκαμένους, τὸν Καστοροῦ ἢ ὁρθότερον Καταγετέχοντα κληθέντα, καθ' ὃ, ἐπὶ τὸ ἀρχαιότερον, τὸ τῆς τέχνης μεγαλοπρεπὲς εἰς τὴν περὶ τὰ καθήκαστα περιέργειαν κατατάσσεται. Αὐτὸς κατὰ Πανδρῶντος (Α'. 19) ἠργάσθη ἐν

στῆ ἐπιμῶλλον, ἐμελλε νὰ με συνοδεύσῃ εἰς Ἀντίπαρον. Ὁ καλὸς οὗτος γέρων δὲν ὑποπτεύετο ὅτι καὶ ἄλλων μ' ἐκρήμνιζεν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὴν νῆσον ἐκείνην τῆς Καλυψίδος.

Τέσσαρες νῆες καὶ εὐρωστοὶ κοπιηλάται, ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν παρέλαβον σχοινία καὶ κλίμακας, καὶ μᾶς ὠδήγησαν εἰς τὸν λιμένα. Ἐκεῖ δὲ, ἐπιβάντες ἐπὶ πλοιοῖσι μικροῖς, ἐφθάσαμεν εἰς Ἀντίπαρον ἀγρυπνῶντες ἐβάδιζον διὰ μέσου ἀκανθῶν καὶ τριβόλων, καὶ καταπεπονημένος πολλὰκις ἐπεθύμωσα νὰ ἐπιστῇμι εἰς τὸ πλοιάριον.

— Μὴν ἀδηνανῆτε, αὐθέντα, γρήγορα θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν χώραν διὰ ν' ἀναπαυθῆτε, μ' ἔλεγον οἱ κοπιηλάται μεγαλυνόμενοι.

Ἐφθάσαμεν τέλος πάντων καὶ εἰς τὴν πόλιν, ἐάν

ταῖνε ν' ἀγοράσω ἀρχαιότητες καὶ σταλακτίδας. Αἱ ἀρχαιότητες τὰς ὁποίας ἐξέλασαν ἀμέσως ἐνώπιόν μου δὲν ἦσαν διόλου περίεργοι καὶ ὁμοίως, ἐλεῖσας αὐτὴν, ἠγόρασα τέσσαρα ἢ πέντε νομίσματα χάλκινα. Μόλις ἴδον ἄλλοι ἐπὶ τῇ ὁκτῷ ἀρχαίων ἔμποροι τὴν γενναίότητά μου, ἥτις τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἦτο πολλὰ ἀξιοθαύμαστος, καὶ ἐπέπεσαν ἀπληστοὶ κατ' ἐμοῦ, πολιτορχήσαντές με πανταχόθεν τοσοῦτω στενῶς, ὥστε βαρυνθεὶς ἔδωκα καὶ πρὸς αὐτοὺς δαίγματα τῆς ἐλευθεριότητός μου.

Ἀλλ' ἔπρεπε τέλος πάντων νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὸ σπήλαιον. Ἐκλέξαντες λοιπὸν τέσσαρας ὁδηγοὺς μετὰ τῶν τριάντα οἰτίνες, περιττειχίσαντες ἡμᾶς, μᾶς ἐπιλάτουν κρόζοντες, καὶ παρκαλοῦντες, καὶ ἐξυμνοῦντες ἕκαστος τὴν ἰδίαν ἐπιτηδεύτητά,

Νάξαι Γυναῖκες.

πρότερον νὰ ἀνομάσω οὕτω πως ἐξήκοντα περίπου καλὰς περιεχούσας διακοσίας ἢ καὶ τριακοσίας βακχίδας. Καὶ εἰς τὰς πολυπληθεστέρας νήσους τοῦ Αἰγαίου, ὅταν ἐμφανισθῇ τις ξένος, συρρέοντες καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ παῖδιά, χαίνωσιν ἐνώπιόν του ὡς πρὸ παραδόξου τινὸς ἄντος. Φαντάσθητε λοιπὸν τί ἐγείνεν εἰς τὴν Ἀντίπαρον, ὅπου οὐδὲ βρόφος ἔμεινε χωρὶς νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸ εἰς προὔπαντησίν μας. Διὰ στενῆς καὶ ἀκαθάρτου ὁδοῦ, μετέβημεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐγκριτοτέρου τῶν κατοίκων, ὅστις μᾶς ὑπεδέχθη ὁρμῶς, καὶ μᾶς εἰσῆγεν εἰς πρόσγειον αἴθυσαν στερουμένην παρὰ θύραν, καὶ πλήρη καπνοῦ.

— Ἐδῶ συνέρχονται, μὲ εἶπα μὲ φωνὴν σιγαλὴν ὁ πρῶτος τῶν κοπιηλάτων, ὅλοι οἱ εὐγενεῖς.

— Ἀν δὲν μὲ τὸ ἐλεγε, δὲν θὰ τὸ ὑποπτεύωμην. Ἐνῶ δὲ ἰστάμενος πλησίον τῆς θύρας περιεφραζόμενος τὰς φυσιογνωμίας τῶν τε ἀριστοκρατῶν καὶ τοῦ ἄρχου τῆς Ἀντιπάρου, νέας τις προσελθὼν μ' ἐπρά-

παρηκολούθησάν με αὐτοὺς, ποτὲ μὲν διασχίζοντες κοιλάδας κρηνοφόρους, ποτὲ δὲ κρηνοδοτοῦντες, καὶ ἄλλοτε καταλύοντες ὑπὸ σκιάς ἢ ἐλαίας πρακινίας.

Ἰδόμεν τέλος πάντων καὶ τὸ σπήλαιον τέσσαρα περίπου στάδια ἀπέχον τῆς θαλάσσης.

Ἀνωθεν τῆς ὁπῆς αὐτοῦ ὑψοῦτο ἄψις μεγαλοπρεπῆς, ὑποβασταζομένη ἀπὸ σταλακτίδας καὶ στολιζομένη ἀπὸ κισσῶν καὶ ἄλλα φυτὰ χλοερύτατα. Ἀλλὰ μόλις εἰσῆλθον εἰς τὸ χορεῖον ἐκεῖνο ἀντρον, καὶ ἐφύγισα δλοῖς ἐνθυμηθεὶς τοὺς ὀθανάτους στίχους τοῦ Ἀντή δι' ὃν περιγράφει τὰς πόλεις τοῦ ἄδου. Μ' ἐφάνητο τῶντι δτι ἤκουα φωνὴν κρᾶζουσαν,

Per me si va nella città dolente.

Per me si va nell'eterno dolore !

Ἐνῶ δὲ οἱ ὁδηγοὶ ἠτοίμαζον τὰς κλίμακας, ἀνέφας λαμπάδας, ἠγωνίζομην νὰ ἐξεγερῶ τὸ θάρρος μου

Ἐκρημάσθη ἐπὶ τέλους ἀπὸ τῆν κλίμακα, καὶ καταβὰς εἰσῆλθεν κατὰ πρῶτον ἐντὸς στενῆς τινος διόδου ἧς τινος οἱ τοῖχοι ἦσαν ὅλοι χυσταλινοί. Κοσμηθεὶς δὲ καὶ πάλιν ἀπὸ σχοινίον κατέβη εἰς ἄλλο βράχθρον, δώδεκα περίπου πόδας κατωτέρω τοῦ πρώτου, εἰς τοῦ ὁποῦ τοὺς τοίχους μάλιν ἐπλάκισαν μεν τὰς λαμπάδας μας, καὶ διεδόθησαν ἀκτίνες τοσούτω ἀτραπηθόλοι, ὥστε κατεπλήχθη ἡ ἔρασις μου καὶ ἐξήγησα νὰ ἀναχωρήσω αὐτίκως. Ἀλλ' εἰς τῶν ὁδηγῶν μὲ ἀπέτρεψε· διότι, πρὸ τῶν ποδῶν μου σχεδὸν ἦτοίγετο αὖθις τοσούτω ἀχανές, ὥστε οὕτε νὰ ἐμβλέψω εἰς αὐτὴν δὲν ἐτόλμησα. Ὁμολογῶ δὲ ὁ κίνδυνος ἐσθῆσαν ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ὁποίαν πρὸ μικροῦ ἐτι ἠσθάνομην τοῦ νὰ εἶδω τὸ περιώνυμον ἐκεῖνο σπηλαίον. Καὶ ἡ καρδία μου εἶχεν ἐπίσης διατρέξει πρὸ τινων ὥρων κινδύνους, ἀλλ' ἐκαίνοι, ἀγνώστῳ δὲ τί, δὲν μὲ εἶχον καταπτοήσει!

Ἐνθάρσυνθεις ἀπὸ τοὺς ἀτρομήτους ὁδηγούς μου, διέβην ἀροποδητὶ σχεδὸν περὶ τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰσῆλθον εἰς αἶθουσαν, οἱ σταλακτίται τῆς ὁποίας ἦσαν τοσούτω τεχνιέντως προσηρμοσμένοι, καὶ μάλιστα περὶ τὸν δόλον, ὥστε μ' ἐφαίνετο ὅτι ὁποίας ἦσαν τοσούτω τεχνιέντως προσηρμοσμένοι, καὶ μάλιστα περὶ τὸν δόλον, ὥστε μ' ἐφαίνετο ὅτι εὐρισκόμην ἐντὸς κτιρίου γοτθικοῦ. Τὸ ἔδαφος ἦτο ὑγρὸν καὶ ὀλισθηρότατον, καὶ διὰ νὰ μὴ πέσω, δὲν ἐδίπταζον νὰ τείνω ἀδιακώως τὰς χεῖρας διὰ ν' ἀρπάξω πᾶν τὸ προστυχὸν στήριγμα. Σημειώτερον δὲ ἐν παρενθέσει ὅτι δοκίμῃ αἱ καταφύσεις ἦσαν ὑπὲρ τὸ δέον καταρρέουσες, δὲν συνεστελλόμεθα ὅλοι νὰ μιμηθῶμεν τὸν τρόπον τοῦ βαδίζειν τῶν τετραπόδων.

Μετὰ πολλοὺς κινδύνους καὶ κόπους, ἐρθάταμεν εἰς τὴν μεγάλην αἶθουσαν ἧτις, ὡς μὲ εἶχον εἰπεῖ, ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ θαυμαστότερον μέρος τοῦ σπηλαίου. Ἀλλ' ὅ,τι προσέβαλε τοὺς ὀφθαλμούς μου, εἶναι βεβαίως ἀνώτερον πάτης περιγραπῆς. Μ' ἐφάνη ὅτι ἡ μὴν ὄχι ἐντὸς σπηλαίου, ἀλλ' ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς νηοῦ, φαντάσθητε αἶθουσαν 720 μὲν ποδῶν μήκος, ἔχουσιν, 678 δὲ πλάτος, καὶ 360 ὕψος, φωταγωγομένην ἀπὸ μυριάδας ποικιλοχρῶν τιμαλφῶν λίθων ἐκτοξευνόντων ἀστραπὰς! Ὁ θόλος ὑπερσυστάζετο ἀπὸ λεπτοφυσστάτας καὶ περιχόμενους στήλας ὡς ἂν ἦσαν λελαξευμένα ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Φειδίου, καὶ πύριξ ἡμῶν παρυστάδες ὀγκώδεις καὶ κολοσσισαίαι, ἐφαίνοντο ὑποστηρίζουσαι τὴν ὅλην οἰκοδομήν. Παντοῦ ἐθόλεπες σωρούς σταλακτίτου ὁμοιάζοντας ἀγάλματι, καὶ πρὸς τὸ κέντρον εἶδος θυσιαστηρίου, ὡς τὰ τῶν ἀυτικῶν ἐκκλησιῶν, προσερεσδομένου ἐπὶ κίωνων ἐξαισίαν.

Ἐνταῦθα, πρὸς τοὺς τοὺς Γαλλίας ὀνόματι Nointel, ἐπιστρέψαν τὸ 1673 ἔτους ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐτέλεσε τὴν ὅτιαν λαιουργίαν, διαμεινὼς, ὡς λέγει ὁ Τουρνεφόρτιος, τρεῖς ὁλοκλήρους ἡμέρας, (τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων) ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, ὁμοῦ μετ' ἄλλων πεντακκοσίων συνοδοιπόρων. Ἐκατὸν λαμπάδες ὀγκώδεις καὶ τετρακόσιαι λυχνίαι, καίουσιν νυχθημερόν, ἐρίοντι, προσβάτει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, τὸν ὑπόγειον ἐκεῖνον παρὰ δέσπον!

Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἐνταῦθα ἀναπτρωθεὶς τὸν νοῦν, ἐλησμονήσα καὶ τὸν ἐπίγειον ἀγγελον τῆς Πάρος, καὶ

τὸν κόσμον ὅλον, καὶ καθήσας ἐν σιωπῇ, ἐθαύμαζον τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς ἀπαραγέλλους καλλογὰς τῶν κτισμάτων του! Ἡ καρδία μου κατενόη μέχρι δακρύων καὶ ὁμῶς, παραφροθεὶς ἀπὸ ματαιότητος ἀνθρωπίνης, ἠθέλησα νὰ παραπέμψω εἰς αὐτὴν τὸ ἄτημον ὄνομά μου, ἐγγαγέας αὐτὸ πλοῖον τῶν ἄλλων ἀνηκόντων εἰς ἐνδόξους περιηγητὰς ἐπισκεφθέντας, ὡς κ' ἐγὼ, τὰ ὑποχθόνια ἐκεῖνα ἀνίσταμαι!

N. A.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

ΠΕΡΙ ΚΑΡΥΑΤΙΔΩΝ.

Ἐκ τῶν ἀξίων λόγου ἀντικειμένων τῆς Ἀρχαιολογίας, εἶναι βεβαίως καὶ ἡ ἐρευνα περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐν τοῖς ἱεροῖς καθιδρύμασιν ἀπαντωμένου εἶδους τῶν κίωνων, τῶν παριστάντων γυναικείους ἀνδριάντας, κομψῆς καὶ πλουσίας ἐνδεδυμένους, καὶ τὸ ὄνομα Καρυατίδας φέροντας. Νομίζομεν δὲ ὅτι, διεξερχόμενοι τὸ ἀντικείμενον τοῦτο μετὰ τῆς προσηκούσης συντομίας, καὶ ἐπιφέροντες τὰς ἀναγκαῖας κρίσεις ἐπὶ τῶν ὅσων οἱ τι ἀρχαῖοι καὶ οἱ νεώτεροι ἐξέθεσαν, θέλομεν πληρῶσαι τὴν εὐχαρίστησιν τῶν ἀναγνωστῶν μας.

Ὁ μόνος τῶν ἀρχαίων μνηστὴν τῶν ἀνδριαντομορφῶν τούτων κίωνων ποιούμενος εἶναι ὁ Βιτρούβιος (Lib. I. Cap. 1.). Ὑπ' αὐτοῦ μνησθέντος εἰδῶς ἦτις ἀληθῶς ἀπέβη τὸ μῆλον τῆς ἐριδος μεταξὺ τῶν Νεωτέρων· μᾶς διηγέται ὅτι ἡ ἐν Πελοποννησῷ πόλις Κάρυσι (Παρά τῷ Ὄρχομενῷ - Παυ. II. ἰδ. δ.), συμμαχῆσασα τοῖς Πέρσiais κατὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐπέτυχε τὴν ἀγανάκτησιν τούτων, οὔτινας, μετὰ τὴν κατὰ τῶν βαρβάρων νίκην των, κυριεύσαντες τῶν τοὺς μὲν ἀνδρας ἀπαντας ἐφόνευσαν, τὰς δὲ γυναῖκας ἀπῆγαγον αἰχμαλωτίδας. Ἰνα δὲ δι' αὐτῶν μεταφέρωσι τοῖς μετὰγενεστέροις τὴν αἰσχύνην τῆς πόλεως ἐκεῖνης, οἱ τότε Ἀρχιτέκτονες, ἀντὶ κίωνων, ἵσταντο εἰς τὰς δημοσίας οἰκοδομὰς γυναικείους ἀνδράσι, τὰς αἰχμαλωτίδας ταύτας ἀπακονίζουσαι, καὶ αὐταί, κατ' αὐτὸν, εἰσιν αἱ καλούμεναι καρυατίδες. Ἀλλ' ὁ Λέσσινγ (Mélanges d'Antiq.) πολλὴ ὀρθῶς ἀποκρούει τὴν εἰδήσιν ταύτην ὡς μυθώδη, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι εἶναι πάντῃ ἀπίθκον νὰ ὑποθέσῃ τὴν ἀσσημον ἐκείνην πάλιν (α), συλλαβούσαν ποτὲ τὴν σκοπὸν. συμμαχίας μετὰ τῶν ἀλαζόνων καὶ ἀπειρὶ θύμων Περσῶν, αἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ ἐλπίσωσι τὴν ἐπιβουλήν της. Πρὸς τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Λέσσινγίου δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν πανταλὴ τῶν ἄλλων Συγγραφέων τοιοῦτου γεγονότος· ἀποσιώπων

(α) Τὸ ἄτημον αὐτῆς ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι διενεργεῖται ἄλλως γνωστῇ, εἰμὴ διὰ τῆς ὡς ἐν παρόδῳ ἀναγέρῃ τοῦ μόνου ἀνδράτος της ὑπὸ Θουκυδίδου (II - δδ.) καὶ Πausανίου (ὅστις μάλιστα τὴν καλεῖ χωρὶς Π. ἰδ. δ.) ἐνῶ οἱ Γεωγράφοι Στράβων, Πτολεμαῖος καὶ ἄλλοι οὕτω τὸν μᾶς παραδίδουν.

τοῦ Ἐρεχθίδου τὴν κόσμησιν, καὶ κατεσκεύασεν ἐν σχήματι φοῖνικος τὴν χαλκὴν καπνοδόχην τοῦ ἀσβεστοῦ λύχνου τῆς Ἀθηνᾶς. Περὶ αὐτοῦ δὲ μᾶς διδάσκει καὶ ὁ Πλίνιος (Φ. I. 34, 19), ὅτι ἐποίησε αἰκαίνιας ὀρχομένους. Διὰ τὴν Ἀθηνᾶν ὀρχομένης Λακαίνας, καὶ κατὰ τί διέφερον αἱ ὀρχομέναι Λακαίνας τῶν ἄλλων ὀρχομένων γυναικῶν; Ἰδομεν ὅτι ἡ εἰδικὴ καὶ χαρακτηριστικὴ αὐτῶν ὀρχησις ἦν ὁ Καρυάτισμος. Δὲν δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ἄρα, ὅτι ὁ Πλίνιος ἔγραψε Λακαίνας ὀρχομένης ἀντὶ Κάρυατίδων, ἀντικαταστήσας ἀντὶ τῆς εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὀλίγον γνωστῆς ἐκεῖνης λέξεως τὴν σημασίαν αὐτῆς ἣν ἔβρεν εἰς τὰς σημειώσεις του; Τούτῳ ἀχίστον πιθανότερον φαίνεται ὅτι ὁ Ἀθηναῖος καλλιτέχνης, ὁ τοῦ Ἐρεχθίδου ἀναλαβὼν τὴν κόσμησιν, ὡς ὁ Φειδίας εἶχεν ἀναλάβει τὴν τοῦ Παρθενῶνος, κατεσκεύασε μᾶλλον τὰς δι' αὐτὸ Καρυατίδας, ἢ τὸ παραδόξον ἐκεῖνο διὰ τὰς Ἀθῆνας ἔργον, καὶ ἀλλαχόθεν μὴ μαρτυρούμενον, τὰς ὀρχομένης Λακαίνας.

P.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΟΙ.

ὑπὸ Κ. Π.

(Συνέχεια. Ἰδε Φυλλάδιον ΜΘ').

Ἡ ἰδρυσις κυβερνήσεως ἰσχυρῆς, ἡ κατάπαυσις τῶν κατὰ κράτος, ἡ ῥύθμισις τῆς παραλελυμένης διοικήσεως, ἡ ἀνέστησις τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας ἤθελον καὶ μόναι ἀρτίσει νὰ τιμῆσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοφίλου. Ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν οὗτος εἶχε νὰ παλαίσῃ πρὸς πλείστους ἄλλας δυσχερείας. Τὸ βασίλειον ἐπέετο πανταχόθεν ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ ἀχανές Μωαμεθανικὸν Κράτος, τὸ ὁποῖον μέχρι τῆς καταλύσεως τῶν Ὁμεϊαδῶν, ἦτο μέχρι τῶν μέσων τῆς προηγουμένης ἑκατονταετηρίδος, εἶχε διατελέσει ἡνωμένον ὑπὸ ἑνα κυρίαρχον καὶ ἐξεκλωθὴ ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ μέχρι τῶν Πυρηνίων, ἦτο ἤδη διηρημένον εἰς τέσσαρα μεγάλα κλάσματα· τὸ μέγιστον πάντων, τὸ Ἀσιανόν, τοῦ ὁποῦ ἦρχον ἐτι ὁλοκλήρως οἱ Ἀβασαῖοι, κατέχοντες καὶ τῆς βορείου Ἀφρικῆς τὸ ἀνατολικώτερον μέρος ἦτο τὴν Αἴγυπτον· τὸ περὶ τὰ τέλη τῆς ὀγδῆς ἑκατονταετηρίδος, ἐν τῇ σημερινῇ Τύνιδι, ἰδρυθὲν κράτος τῶν Ἀγλαβιδῶν τὸ ἐν τῷ δυτικωτέρῳ μέρει τῆς βορείου Ἀφρικῆς συστήθην μικρὸν πρότερον, ἐν ἔτει 789, κράτος τῶν Ἑδρισιδῶν καὶ τὸ ἐτι πρότερον, περὶ τὰ μέσα τῆς ὀγδῆς ἑκατονταετηρίδος, ὑπὸ τοῦ τελευταίου τῶν Ὁμεϊαδῶν ἀποσπασθὲν ἀπὸ τοὺς Ἀββασαῖδας Ἰσπανικῶν. Οἱ Ἀββασαῖοι τῆς Ἀσίας δὲν ἔπαυσαν ἐπιτιθέμενοι κατὰ τῆς ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν κατεχομένης ἐτι μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ Ἀγλαβίται τῆς Τύνιδος, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ Ἀράβων, πειρατῶν τῆς Ἰσπανίας, ἀφῆρσαν, ἐν ἀρχῇ τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος, ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς τὸ πλείστον τῆς Σικελίας τελευταῖον οἱ περ

ραταὶ ἐκεῖνοι τῆς Ἰσπανίας, οὔτινες καὶ Ἀνδαλουσίαι πειραταὶ καλοῦνται ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἐκυρίευσαν, ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ πατρὸς τοῦ Θεοφίλου, ὡς προείπομεν, τὴν νήσον Κρήτην, καὶ, καταστῆσαντες αὐτὴν ὁμηγερίον τῶν ἐπιδρομῶν αὐτῶν, ἀπεβιβάσθησαν, ἐν ἀρχῇ τῆς τοῦ Θεοφίλου βασιλείας, εἰς τὴν Θράκην, ἐδῶσαν ἅπασαν τὴν παραλίαν καὶ ἀπῆγαγον πολλοὺς αἰχμαλώτους. Μία μάλιστα αὐτῶν μοῖρα ἐτόλμησε νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν μεσογαιοτέρην χώραν, διέσχισεν ἅπασαν τὴν Θράκην καὶ ἐφάσσε μέχρι τοῦ θρους Λάτρου, ἐν τῇ κάτω Μοισίᾳ, ὅπου ἐλήστευσε πλοσίον τι μοναστήριον καὶ ἐσφαζεν ἅπαντας αὐτοῦ τοὺς μοναχούς. Καὶ ὁ μὲν διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Κωνσταντίνος Κονταμύτης, ἐπελθὼν μετὰ δυνάμεως ἱκανῆς, περιέλασε καὶ κατέκοψεν αὐτούς. Ἀλλὰ οἱ σύντροφοί των, ὁρμήσαντες ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ τὸν βασιλικὸν στόλον, κατετρόπωσαν αὐτὸν, κατὰ μῆνα Ὀκτωβρίου τοῦ 831, πλοῖον τῆς Θάσου, κυριεύσαντες ἢ καταποντίσαντες ἅπαντα αὐτοῦ τὰ πλοῖα· ὥστε οἱ πειραταὶ ἐκεῖνοι θαλασσοκρατοῦντες δὲν ἔπαυσαν ληστεύοντες τὰς Κυκλάδας.

Ὁ Θεόφιλος ἐνόησεν, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντιπαραταχθῇ συγχρόνως καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς ἐκεῖνους ἐχθρούς· ὅθεν, μετὰ τινος μικροῦ ἀξίας λόγου ἐχθροπραξίας ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀπεφάσισε νὰ εἰρηνεύσῃ πρὸς τὴν Ἀββασίδην Μαρούν, ἢ, καθὼς τὸν λέγουσιν οἱ Βυζαντινοί, Μαρούμ, ἵνα ἀπερσιπαστως δυνήθῃ νὰ καταβάλλῃ τοὺς πορθητὰς τῆς Κρήτης καὶ τοὺς δορυκλήτορας τῆς Σικελίας.

Ὁ Μαρούν ἦτο υἱὸς τοῦ πολυθρυλήτου Καλίουφ Ἀραῦν, τοῦ ἐπικληθέντος Ἀλ Ρασὶδ ἦτοι δικαίου, καὶ ἐκυριάρχει τῆς Ἀσίας ἀπὸ τοῦ 813 ἔτους. Ἦτο δὲ, ὡς οἱ πλείστοι μεγάλοι τοῦ Ἀραβικοῦ κόσμου ἄνδρες, παράδοξον κράμα ἀρετῆς καὶ κακίας, μεγαλοφυῆς καὶ μικρολογίας· οἰνοπότης, δαιώτης, σοφιστὴς καὶ διώκτης ἄγριος· τῶν ἐπεροδῶν τοῦ ἰδίου ὀρκασθέντος· αἰρέσεων, ἀνεδείχθη ἀφ' ἑτέρου ἀνεξίτητος πρὸς τοὺς χριστιανούς· ἐν πολέμῳ δὲ ἐνεργὸς καὶ ἀτρόμητος, καὶ ἐν εἰρήνῃ θερμὸς προστάτης τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης. Ἐκ διαταγῆς τοῦ Καλίουφ αὐτοῦ, ὁ Νεστοριανὸς Χοναὶν μετέφρασε τὸν Βυκλειδῶν καὶ τὴν ἀστρονομίαν τοῦ Πτολεμαίου, τὴν ἐκτετατήν, τὸ ἀραβικὴν μὲν ἔχον ἀπῆλθον, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ τίτλου παραφθαρὲν ὄνομα Ἀλμαγέστ. Καὶ ὁ Σαβαῖος δὲ ἦτο πυρλάτης Θεὸς ἐπεχειρήσθη τότε τὸν Βυκλειδῶν, καὶ ὁ Ἀριστοτέλης μετηνέχθη εἰς τὴν Ἀραβικὴν, κατὰ παραγγελίαν τοῦ Μαρούν, καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἕλληνες συγγραφεῖς. Μάλιστα δὲ ἐν. φύχυσεν ὁ Καλίουφ ἐκεῖνος τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν ἀστρονομίαν, παρήγγειλε τὴν μαθηματικὴν ἐξακρίβωσιν τῆς περιφερείας τῆς γῆς, διατάξας ἐπὶ τούτῳ τὴν ὑπὸ τῶν τριῶν περιώνυμων μαθηματικῶν, Μωάμεθ, Χοναῖν καὶ Ἀχμέτ, διαξαγείων ἀξιωματικόν καὶ ταμέτρον μίας μοίρας πλάτους ἐν τῷ πεδίῳ Σανδάρ, τὴν καὶ ἐπαναλήφθεισαν ἑνεκα πλείονος ἀκριβείας. Πρὸς τούτοις ὁ Μαρούν συνήγαγε τεχνίτας, κατεσκεύασαντες ἀστρονομικὰ ἐργαλεῖα καὶ ἴδρυσε

Φυλλ. 3.

Ἰσχυρῶν βασιλείων, ἀποτελοῦντες δὲ τὸ ἐνεργητικώ-
τερον καὶ ἐν μέρει τὸ λογιώτερον τοῦ ἔθνους μέρος,
ἡσυχάζοντο ἐπὶ τὴν τῶν εἰκονομάχων αἰρέσιν· ἰδίως
δὲ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ τὰ τοῦ δόγματος τού-
του ἐπηρεάζοντο, καὶ ἄπορον δὲν εἶναι, ὅτι ὁ Λέων αὐ-
τὸς, ὅστις, πρὶν βασιλεύσειν, εἶχε διατελέσει εἰς τῶν
διασημωτέρων τοῦ στρατοῦ ἀρχηγῶν, μετὰ τῆς μερί-
δος ταύτης συνετάσσεται, ἔχων πρὸς τοῦτο καὶ ἀλ-
λους, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, σπουδαιότερους λόγους· οὐκ
ὀλίγοι δὲ καὶ ἐκ τῶν τοῦ κλήρου ἀνδρῶν εἰς τοὺς
εἰκονομάχους ἀνήκον, ἐν οἷς καὶ ὁ νέος ἡγούμενος τῆς
τοῦ Σεργίου καὶ Βάκχου μονῆς.

Οἱ ὀρθόδοξοι χρονογράφοι μάλιστα κατὰ τοῦ Ἰω-
άννου τοῦ Γραμματικοῦ ἀξιοῦσιν, ὅτι αὐτὸς παρέ-
σχευεν τὸν Λέοντα ἀπὸ τῆς εὐθείας εἰς τὴν σκολίαν τῆς
ἀσεβείας ὁδόν, διότι, λέγουσι, περισταμένους ποτε ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ, πλησίον τοῦ βασιλείου, καὶ ἀναγκω-
σθέντων τῶν λόγων τούτων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου τοῦ
Ἰσχυροῦ· «Τίνι ὁμοιωματι ὁμοιωσάτε αὐτόν; Μὴ
» εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσόχοος χρυσαύτης
» χρυσίον περιεχούσας αὐτόν; » ὁ περιεχόμενος ἐκεῖ-
νος, πλησιάζει εἰς τὸ οὗς τοῦ ἡγεμόνος, εἶπεν αὐτῷ·
«σύνες τοῖς λεγομένοις, ὦ βασιλεῦ, καὶ μὴ λάθῃς
τὸ ἀληθές καὶ τοιαύτης ἔχου λατρείας ὅπου ἔκτισται ὑπο-
τίθῃσιν ὁ προφήτης, » Ὁνομάζουσι δὲ αὐτὸν ὑποκριτὴν
καὶ βεβαιώσιν, ὅτι, διὰ τὴν ἀπατήσιν τὸν τυρλὸν ὄχλον,
ἡσυχάζειτο περὶ μνηστικὰ τεχνήματα, ἰσχυρίζομενος,
ὅτι δύναται ἢ ἀποκαλύψαι τὰ μυστήρια τοῦ μέλλοντος,
καὶ τοῦ παρελθόντος διὰ γλῆκας λεκάνης, ἐξ οὗ καὶ
Λεκανομηνίας ἐπεκλήθη. Καὶ μὴ ἀκούμενοι εἰς τὸ
ὑδριατικὸν τοῦτο ἐπώνυμον, παρέβρισαν τὸ ὄνομα
αὐτοῦ Ἰωάννης εἰς Ἰαννῆς, τὸ ἐνθιμίζον ἕνα τῶν
περιφώνων ἐν τῇ ἱερᾷ Γραφῇ μάγων τὸν Φαραῶ. Καὶ
οὐδ' εἰς τούτῳ τὸ στίγμα εὐχρησθησάντες, προσπα-
κάλεσαν αὐτὸν Ἰωάννην ἢ Ἰωάννην, ὅπερ, κατ'
αὐτοὺς, ἐσήμαινεν Ἐξουσίαν τὸν πρόδρομον καὶ συν-
εργόν τοῦ διαδόχου. Ἡ δὲ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὁ Ἰω-
άννης ὁ Γραμματικὸς ὑπῆρξε μὲν τῶν ἐκ τῶν θεο-
μοτέρων εἰκονομάχων τῆς ἐννάτης ἐκατονταετηρίδος,
ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς τῶν εὐφροσύνων καὶ λογιο-
τέρων ἀνδρῶν ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐκόσμησαν τὰς τρεῖς
βασιλείας τοῦ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, τοῦ Μιχαὴλ τοῦ
Τρυφῶν καὶ τοῦ Θεοφίλου, ἰδίως συντελέσας, διὰ τῆς
πολιτικῆς αὐτοῦ συνέσεως καὶ τοῦ ζήλου ὃν ἀπέδειξε
περὶ τὴν τῶν γραμμάτων ἐμφύχου, εἰς τὸ μέγα ἀ-
ξίωμα τὸ ὁποῖον προσέλαβε τὸ Βυζαντινὸν κράτος ἐπὶ
Θεοφίλου.

Διὰ τὴν ἐννοήσωμεν καλῶς τὴν ἐπὶ Λέοντος γενο-
μένην ἀνθρώπων τῆς τῶν εἰκονομάχων αἰρέσεως, ἀ-
νάγκη νὰ διακρίνωμεν τοὺς λόγους, δι' οὓς συνέδραμεν
εἰς τοῦτο μίαν τοῦ κλήρου μερίδα, ἀπὸ τῶν λόγων, δι'
οὓς ἐπεχείρησε τὸ ἔργον ὁ αὐτοκράτωρ. Τινὲς τῶν εἰ-
κονομάχων κληρικῶν ἐκινήθησαν βεβαίως ὑπὸ πεποι-
θήσεως πλανωμένης μὲν, ἀλλ' ἐλπίσιν ὀφείλουσιν· ἄλλων δὲ,
ὁ ὀλιγώτερον χρηστὸς ζῆλος σκοπὸν εἶχε νὰ ὠφελῇ
θῶσιν ἀπὸ τῆς μεταβολῆς διὰ τὴν νὰ καταλάβωσι τὰ ὑ-
πὸ τῶν ὀρθοδόξων κατεχόμενα ἀξιώματα, νὰ προα-
χθῶσι, νὰ πλοῦνταισιν. Ἀλλὰ ὁ Λέων δὲν ἦτο ἀν-

θρώπος νὰ γίνῃ ὄργανον ἀλλοτρίων δοξασιῶν καὶ συμ-
φερόντων, οὐδ' ἤθελεν ἐπαγάγει εἰς τὸ κράτος κλονι-
σμὸν σφοδρὸν, ἀνευ σπουδαιότητων λόγων. Ὁ Λέων
ἐπεχείρησε νὰ καθιερώσῃ τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων,
διότι ἐθεώρησε τοῦτο ἀπαραίτητον πρὸς τὴν παλαιο-
σιν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. Ὁ ὀρθόδοξος κλήρος, ἐπερειδόμε-
νος εἰς τὰς γνώμας τῶν πολλῶν, εἶχεν ἐν τῷ κράτει
δύναμιν ἀσυμβίβαστον μετὰ τὴν ἐλευθέρην ἐνεργεσίαν τῆς
πολιτικῆς κυβερνήσεως. Ὁ αὐτοκράτωρ οὐρεῖται ἢ νὰ
ὑποκύβῃ εἰς τὴν δύναμιν ἐκείνην ἢ νὰ συγκροτήσῃ
κλήρον εὐπειθέστερον· δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ
τελευταῖον τοῦτο, εἰμὴ διὰ τῶν εἰκονομάχων, οἵτι-
νες, μὴ ἔχοντας ῥίζας εἰς τὰς πεποιθήσεις τοῦ λαοῦ,
εἶχον ἀδιέλαιπτον καὶ ἀπαραίτητον χρειαὴν τῆς προ-
στασίας καὶ συνδρομῆς τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς. Ἀπ' ἐ-
τέρου, ὁ ἐξ εἰκονομάχων τὸ πλεῖστον συγκείμενος
στρατὸς δὲν ἐδέχετο τὴν υποδούλωσιν τῆς κοσμικῆς
ἐξουσίας εἰς ἐξουσίαν πνευματικὴν, ὅπως ἀλλοτρίαν
τῶν φρονημάτων αὐτοῦ. Καὶ μία ἀπὸ τὰς κυριώτερας
αἰτίαι δι' ἃς κατεβλήθη ὁ τοῦ Λέοντος προκείμενος
Μιχαὴλ Ῥαγγαβὴς ὑπῆρξε αὐτῇ, ὅτι κατέστη ὑπο-
χείριος τοῦ κλήρου, δι' ὃ δυσχερῶς ἐπιδόσαντες οἱ τοῦ
στρατοῦ ἡγεμόνες ὑπεχρέωσαν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ
τῆς ἀρχῆς καὶ ἀνηγόρευαν τὸν Λέοντα. Ὁ αὐτοκρά-
τωρ λοιπὸν ἦτο μετὰ τὴν σφύριξ καὶ ἀκμάν· διότι
συντηρῶν εἰς τὰ πράγματα τοὺς ὀρθοδόξους, οὐ μόνον
τὴν ἰσχύϊν τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ παρέλυσεν, ἀλλὰ
καὶ τὸν στρατὸν δυσχερῶς καὶ ἐκινδύνευεν ἀπὸ
αὐτοῦ· ἐκ δὲ μετὰ τοῦ στρατοῦ συνετάσσεται, προει-
κάζει τὴν ὁρμήν καὶ τὴν ἀντίπραξιν τοῦ μέγα τότε
δυναμένου κλήρου. Ὁ Λέων ἀπεφάσισε νὰ κόψῃ τὴν
δυσχερεῖαν ταύτην, ἀνορθῶν τοὺς εἰκονομάχους καὶ
ἄλλοι συγκροτῶν μὲν κλήρον πειθῆνιον, εὐχρηστῶν
δὲ τὸν στρατὸν, παγίων δὲ τὴν κυβερνήσιν του. Ἦναι
ἀληθές, ὅτι ὁ ὀρθόδοξος κλήρος, καὶ ἐκτὸς τῶν πραγ-
μάτων ὧν, ἦτο πάντοτε ἐπικίνδυνος· καὶ ἀπόδειξιν
τούτου ἔλαβεν αὐτὸς ὁ Λέων, διότι ὁ Μιχαὴλ ὁ Τρυ-
φῶν, διὰ τῶν ὀρθοδόξων κυρίως, κατέβαλεν αὐτόν.
Ἀλλ' ὁ στρατὸς, ὁ πρὸ μικροῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων
νικηφόρος, ἦτο ἐπὶ μᾶλλον ἐπιρροῆς ἢ ὁ κλήρος.
Ἡ δυσχερεῖα αὕτη δὲν ἦτο ἔργον τοῦ Λέοντος, ἀλλὰ
ἀποτέλεσμα φυσικὸν τῆς ἐν τῇ παραλαβῇ ἑκατον-
ταετηρίδι ἐπικρατήσεως ἐπὶ ἐξῆκοντα ἔτη μεγάλης
περὶ τὸ δόγμα μεταβολῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας αἱ δραστη-
ριότητες καὶ ἐνεργητικώτεροι τοῦ ἔθνους γενεαὶ εἰς τὸ
δόγμα ἐκείνο ἀνατρέφοντο. Ἡ ἐπὶ Λέοντος λοιπὸν
γενομένη ἀνθρώπων τῶν εἰκονομάχων δὲν ὑπῆρξε
ἔργον συνειδήσεως καὶ πεποιθήσεως θρησκευτικῆς, ἀλ-
λὰ μέτρον πολιτικόν. Καὶ οἱ διδάσχοι δὲ αὐτοῦ, Μι-
χαὴλ καὶ Θεοφίλος, διὰ πολιτικούς μᾶλλον λόγους
ἐνέμειναν εἰς τὸ δόγμα ἐκεῖνο, ἐνῶ ἐξεναντίας οἱ ἐν τῇ
ὀρθῇ ἐκατονταετηρίδι κατὰ πρόωτον εἰσαγγέλλοντες καὶ
ὑποστηρίζοντες αὐτὴν Λέων ὁ Ἰσαυρὸς καὶ ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ Κωνσταντῖνος, ἐπολιτεύοντο ὡς ἐκ ζήλου κα-
θαρῶς θρησκευτικοῦ. Ἐντεῦθεν δὲ ἐξηγεῖται καὶ διατί
ἡ εἰκονομαχία τῆς ἐννάτης ἐκατονταετηρίδος οὐ μόνον
τὸ προλαβόντως ἀρξάμενον ἔργον δὲν συνεπλήρω-
σεν, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς μικροῦ καὶ εὐχερῶς κατεβλήθη.

Ἦν δόγμα, μάλιστα δὲ θρησκευτικὸν δόγμα, διὰ τὴν
εὐδοκίμησιν, χρειαὴν ἔχει πεποιθήσεως. Ὁ Λέων ὁ Ἀρ-
μενίος καὶ ὁ Μιχαὴλ καὶ ὁ Θεοφίλος ἐπροστάτευσαν
μὲν τὴν εἰκονομαχίαν, ὠφελήθησαν ἀπὸ τὰ ὑφιστά-
μενα αὐτῆς στοιχεῖα, ἀλλὰ δὲν εἶχον τὸν διάπυρον
ἐκείνον ὑπὲρ αὐτῆς ἐνθουσιασμόν, δι' οὗ καὶ μόνον αὐ-
τὴ ἠδύνατο καὶ ἤδη, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰσαυροῦ καὶ τοῦ
Κωνσταντίνου, νὰ παγιωθῇ καὶ νὰ διαδοθῇ· ἐν τῷ με-
ταξὺ δὲ τούτῳ οἱ ὀρθόδοξοι ἐνέργουν δραστηρίως καὶ
ἐπιμόνως, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον προοικειούμενοι τὰς
νέας γενεάς, ἐνῶ οἱ παλαιοὶ εἰκονομάχοι βαθυ-
δὸν ἐξέλειπον· ὥστε ἅμα, μετὰ εἰκοσιπέντε ἔτη, κα-
τέλαβαν τὴν ἀρχὴν ἄνθρωποι ἔχοντες πολιτικὰ φρο-
νήματα ἄλλοια τῶν τοῦ Λέοντος, τοῦ Μιχαὴλ καὶ
τοῦ Θεοφίλου, εὐχερέστατα ὑπερίσχυον ἢ ὀρθοδόξους,
καὶ ὁ κλήρος ἤθελεν ἀποδοῖν πάλιν παντοδύναμος ἐν
Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν πολιτικὴν
ἀρχὴν πολὺ πλέον παρ' ὅτι πραγματικῶς ἀνδείχθη.
ἂν δὲν ἐπὶ ἔργον σχεδὸν ἀμέσως ἢ ἔρις ἢ ἐπαγωγὸς αὐ-
τὴν διαίρειν τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ἀνατο-
λικήν. ἔρις ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ὁ ἀνατολικὸς κλήρος
ἠναγκάζετο νὰ μὴ ἀντιτάσσεται ἐκθύμως εἰς τὸν αὐ-
τοκράτορα ἵνα μὴ, διὰ τῆς διχονοίας ταύτης, ἐνισχύ-
σῃ ἐχθρὸν ἄλλον πολὺ δεινότερον, τὸν Ἀρχιερέα τῆς
Ῥώμης.

Ὁ Λέων, καὶ περ' οὗτου αὐτοῦ καὶ φύσει καὶ ὡς
ἐκ τῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ ἀνατροφῆς, δὲν ἤθελε κατ'
ἀρχάς νὰ ἐπαγάγῃ τὴν παρ' αὐτοῦ μελετηθεῖσαν με-
ταβολὴν διὰ τῆς βίας· ὁ σκοπὸς του ἦτο νὰ πείσῃ
εἰ δυνατόν τὸν πατριάρχην Νικηφόρον εἰς τὸ νὰ με-
ταβάλῃ δόγμα, καὶ, τούτου μὴ κατορθωθέντος, νὰ
τὸν πείσῃ τοιούτῳ ὡς νὰ παραιτηθῇ ἐκουσίως τοῦ
θρόνου· ἐπὶ δὲ τούτῳ συνεκάλεσε περὶ ἐκείνου τοὺς
λογιώτερον καὶ εὐφροσύνην τῶν εἰκονομάχων κλη-
ρικῶν καὶ ἀνέβησαν αὐτοῖς τὸ ἔργον τοῦ νὰ συλλέξω-
σιν ἐκ νέου ἅπαντα τὰ κατὰ τῆς λατρείας τῶν εἰκό-
νων ἐπιχειρήματα, νὰ μελετήσωσιν ἰδίως τὰς πρά-
ξεις τῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Ἰσαυροῦ συγκροτη-
θείσης συνόδου καὶ τὰ χωρία τῶν πατέρων δι' ὧν
οἱ ἀρχιερεῖς τῆς συνόδου ἐκείνης ἐπολέμησαν τὴν
ὀρθοδόξον καὶ νὰ παρασκευασθῶσιν ὡς εἰς τὴν
συζήτησιν ἢ ἐσκόπευσεν νὰ προκαλέσῃ πρὸς τὸ ἐπι-
κρατοῦν δόγμα. Ψυχὴ τοῦ ὅλου τούτου ἀγωνοῦ ὑ-
πῆρξε ὁ Ἰωάννης Γραμματικὸς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὴν
μεγάλην παιδείαν καὶ τὴν χρηστότητα ἐνέχευεν ὁ
Λέων ὁπόσον ἠδύνατο νὰ ὠφελήθῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ
Ἰωάννης ἦτο νέος ἔτι καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱε-
ραρχίᾳ ἀκατονόμηστος, ὥστε αὐτοκράτωρ καὶ ὁ τῆς
μονῆς τοῦ Σεργίου καὶ Βάκχου ἡγούμενος ἠσθάνθη-
σαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀναδείξωσι προϊστάμενον
τοῦ ἐπιχειρήματος· ἐπιφανέστερόν τινα τῆς ἐκκλησίας
ἀρχοντα καὶ πρὸς τοῦτο ἐκάλεσαν εἰς τὴν αὐλήν τὸν
ἐπισκοποῦ Σουλίου. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ Κωνσταντίνος
Καζιμάκης ἢ Κασυμάκης, ὅστις, μετονομασθεὶς με-
τὰ τὴν χειροτονίαν Ἀντώνιος, κατ' ἀρχάς μὲν διε-
τέλεσεν ἡγούμενος περιωρόμου τινὸς μονῆς, ἐπειτα
προήχθη εἰς τὴν προήγουσιν ἐπισκοπήν, βαρύνου-
σαν δὲ, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πατριάρ-

χικὸν θρόνον ἀνεδιόκηθη. Οἱ ὀρθόδοξοι χρονογράφοι
ἐπισωρεύουσι κατ' αὐτοῦ, ὡς εἰκός, τὰς δεινότερας
κατηγορίας, βεβαιῶσιν, ὅτι ὁ πατὴρ του, ἱερεὺς ὢν,
εἶχε καταδικασθῇ εἰς ἀργίαν ἐπὶ κακοηθείᾳ καὶ ἀ-
ναγκασθῇ νὰ μετέρχεται τὸ τοῦ ὑποδουλοποιού ἐ-
παγγελμα, ὅτι καὶ ὁ υἱὸς, ἐπίσης ἀσωτος ἀναδει-
χθεὶς, ἠεθύνθη νὰ κατακλεισθῇ εἰς μοναστήριον τε· ἵνα
διαφύγῃ τὴν ποινὴν τῆς ὁποίας ἦτο ἄξιος διὰ τὴν
ἀκαλασίαν του· ὅτι ἐνταῦθα, δεχθεὶς τὸ μοναχικὸν
σχῆμα, διὰ πάσης βραδυγυίας ἀνδείχθη ἡγούμενος,
καὶ ὅτι ἐν γένει προήχθη εἰς τὸ στάδιον αὐτοῦ δι'
ἐπιτηδεύματος πολὺ μᾶλλον ἀρμοζούσης εἰς θεράπον-
τα ἐπιγελῶν βασιλείων ἢ εἰς λειτουργὸν τοῦ ἱερέως,
δι' εὐτραπέλειας, διὰ συκοφαντίας, διὰ τῆς περὶ τὸ
ὑποσκελίσαι τοὺς ἀντιπάλους δεξιότητος καὶ περὶ
πάντων διὰ τῆς περὶ τὸ μεταβάλλειν δόγματα καὶ
πεποιθήσεις, κατὰ τὰς περιστάσεις, εὐχερείας, διότι,
ὀρθόδοξος διατελέσας ἐπὶ Βιρηνῆς, Νικηφόρου καὶ Μι-
χαὴλ, διὰ μίαν ἀνδείχθη εἰκονομάχος ἐπὶ Λέοντος.
Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ χρονογράφοι ἀναγκάζονται νὰ
μετριώσωσιν ὅπως οὗτος τὴν ἀρχιερίαν τῆς εἰκόνος ταύ-
της, ὁμολογούντες τὴν πολλὴν τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνου
παιδείαν καὶ ἱστοροῦντες ὅτι πρὶν ἢ χειροτονηθῇ
διετέλεσε καθηγητὴς διάσκημος τῶν τε γραμμάτων
καὶ τοῦ δικαίου.

ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων περιστοιχισθεὶς ἐν ἔτει
815 ὁ Λέων ἀπεφάσισε πρὸ πάντων νὰ καλέσῃ εἰς τὰ
βασιλεῖα τὸν πατριάρχην Νικηφόρον καὶ νὰ ὁμιλήσῃ
πρὸς αὐτὸν ὡς αὐτοκράτωρ, ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ. Ὁ
στράτος, τὸν εἶπε, σκανδαλίζεται ὑπὸ τῆς προκινήσεως
τῶν εἰκόνων καὶ θεωρεῖ ὡς θεῖον δίκην τὰ παθήματα
ὅσα τὸ κράτος ὑπέστη ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ἐπὶ τῶν
προλαβόντων βασιλείων. Τὸν προέτρεψε δὲ νὰ σεβά-
σῃ τὸν διαταγμὸν αὐτῶν τοῦ πλῆθους καὶ νὰ παραι-
τηθῇ τῆς λατρείας ἐκείνης, ἥτις δὲν δύναται οὐδὲ
θρησκευτικῶς νὰ θεωρηθῇ ἀπαραίτητος, διότι οὐ μόνον
οὐδὲ καὶ τῆς ἐκείνης γραφῆς παραγγέλλεται, ἀλλὰ
καὶ ἀπαγορεύεται ὡς ὑπὸ αὐτῆς. Θεολόγος δὲν εἶ-
μαι, ἐπέφερον, ἀλλὰ εἰμαι αὐτοκράτωρ καὶ χρεὸς ἔχω
νὰ συντελέσω εἰς τὴν ὁμόνοιαν τῶν πνευμάτων, τῶν
ὁποίων ἡ διχονοία δύναται νὰ ταράξῃ τὸ κράτος. Ὁ
πατριάρχης ἀπάντησεν, ὅτι ἡ λατρεία τῶν εἰκόνων
ἱερειάζεται ἐπὶ τῆς παραδόσεως, καὶ ὅτι ἡ παράδοσις
ἀποτελεῖ τὴν βῆσιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἐπίσης ὡς
καὶ ἡ ἱερὰ Γραφή· ὅτι ἡ προκίνησις τοῦ σταυροῦ καὶ
τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου οὐδαμῶς τῆς Γραφῆς παραγγέλλε-
ται, καὶ ὅμως τὴν προκίνησιν ταύτην ἀποδέχονται
καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς τῶν εἰκόνων λατρείας· ἡ ἀ-
λήθεια, προσέθηκε, τῶν δογμάτων δὲν ἐξάγεται ἐκ τού-
του ὅτι ἐγράφησαν· ἡ ἱερὰ γραφή δὲν περιέχει ἅπαντα
τὰ δόγματα, ὅτι δὲ ἡ ἐκκλησία παρεδίχθη παντοῦ
καὶ πάντοτε ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τοῦ Παναγίου πνεύματος,
ἐπίσης ὡς καὶ ἡ ἱερὰ γραφή.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἤρχισε νὰ ἀποβάλλῃ τὴν ὑπομονήν
καὶ τὸν προέτεινε νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Ἰωάννου
τοῦ Γραμματικοῦ καὶ τῶν ὁμοδόξων αὐτοῦ καὶ νὰ
ἀκούσῃ παρ' αὐτῶν τὰς ἀποδείξεις ἐπὶ τῶν ὁποίων
εὐπρόχως τὸ φρόνημα των. Ἀλλ' ὁ Νικηφόρος, ὅστις

ἤθελε νὰ ἀποφύγῃ τὴν συζήτησιν ταύτην, ἐνόσφ' ἔβλεπε τὸν αὐτοκράτορα ἐπιμένοντα εἰς τὴν ἀντίθετον δόξαν, τὸν ἔστειλε τοὺς κυριώτερος τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων καὶ ἡγουμένων, ἵνα ἐκθέσωσιν αὐτῷ τὸ δόγμα τῆς ἐκκλησίας. Ὁ δὲ Λέων, θεωρῶν ἐαυτὸν ὅλως ἀνεπιτήδειον πρὸς λύσιν θεολογικῶν ζητημάτων, τοὺς διέκοψε, προτείνων εἰς αὐτοὺς, ὅτι καὶ πρὸς τὸν Νικηφόρον εἶχε προτείνει, νὰ συνδιαβουλευθῇ· δηλαδὴ πρὸς τοὺς εἰκονομάχους· καὶ ἐπειδὴ αὐτοὶ ἀπήντησαν, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀποφασισθὲν ὑπὸ συνόδου οἰκουμένης, δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ υποβληθῇ εἰς νέαν συζήτησιν, ὁ αὐτοκράτωρ, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀρεισιμὸς φύσις εἶχεν ὑποκύψει μέχρι τότε εἰς ὅλως ἄλλοτρίαν αὐτῇ ἀνοχήν, τοὺς ἀπέβλεψε μετ' ὀργῆς, προσπαθεῖν, ὅτι ἤξεύρει πῶς νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησιν του. Οἱ ἐπίσκοποι ἐντρομοὶ, καὶ κατεπτοημένοι, ἀπήλθον πρὸς τὸν πατριάρχην, ὅστις, θελήσας τότε νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους τὸν κύριον αὐτῶν προσηλθόντα, ἐκάλεσεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον Ἀντώνιον τὸν Σουλαιῦ. Ἀλλ' ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς ἀνῆκεν εἰς τοὺς κληρικoὺς ἐκείνους, οἵτινες ἡσπάζοντο τὴν αἵρεσιν ἐξ ἰδιοτελείας, οὐχὶ ἐκ πεποιθήσεως, καὶ ἦτο προστούτος πανουργότατος ἀνθρώπος· ὅθεν ἠρώτη τὰ πάντα ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν μητροπολιτῶν, ἔδωκεν ἑγγράφον τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτοῦ πρὸς τὰς εἰκόνας, καὶ ἀνεθεμάτισε τοὺς εἰκονοκλάστας. Βεβαιούει δὲ ὅτι ὅταν ἔπειτα ὁ αὐτοκράτωρ, μαθὼν τοῦτο, τὸν ἤλεγξε διὰ τὴν διαγωγὴν του ταύτην, ὁ Ἀντώνιος τὸν ἀπάντησε γελῶν, ὅτι δὲν ὁμιλεῖ σπουδαζῶν εἰμὶ μόνον πρὸς τὸν ὑπέρτατον ἄρχοντα καὶ ὅτι εἶπεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ὅτι ἤθελον, διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὸν αὐτοκράτορα εἰς τὸ νὰ πράξῃ, ὅτι οὕτω.

Ἐπειδὴ ὁ Νικηφόρος οὐδὲ μετεπείθετο, οὐδὲ εἰς συζήτησιν ἤθελε νὰ ἔλθῃ πρὸς τοὺς ἀντιδόχους, ὁ Λέων ἀπεφάσισε νὰ συγκαλέσῃ αὐτὸς σύνοδον καὶ νὰ υποβάλῃ εἰς αὐτὴν τὸ ζήτημα, ἐλπίζων, ὅτι τοιοῦτοτρόπως θέλει ἀποφύγει ἐπὶ τὴν χρῆσιν τῆς βίας. Ἀλλ' ὅταν τὰ δόγματα καὶ τὰ συμφέροντα ᾗναι ἐπὶ τοιοῦτον ἀντίθετα, ἡ βία εἶναι κατὰ δυστυχίαν ὁ ἀπαραιτήτος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων δικαιοσύνης. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶχον συρρέουσι, διὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν, πολυάριθμοι ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἐπίσκοποι· τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐτάσαντο ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος, τινὲς ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου, πολλοὶ δὲ ἐταλάντευον εἰς αὐτὸν, μὴ εἰδότες ποῦ θέλει κλίνει ἡ πλάστιγγ. Ὁ Λέων, ἐξέτασας, διὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Γραμματικοῦ, τὸ φρόνημα ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, ἡτοιμάζετο νὰ συγκαλέσῃ τὴν σύνοδόν του, πεπειθὼς, ὅτι, διὰ τῶν εὐκρινῶς εἰς τοὺς εἰκονομάχους τεταγμένων, διὰ τῶν ἀμφιβόλων καὶ μάλιστα διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ βαρύτητος, θέλει πλειονοψηφήσει, ὅτε αἰφνης μανθάνει, ὅτι ὁ Νικηφόρος, προλαβὼν, συνεκάλεσεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον μόνους τοὺς εἰκονολάτραις ἀρχιερεῖς, ἔτι δὲ τοὺς ἡγουμένους, οἵτινες, ὡς ἐν γένει οἱ μοναχοὶ, ἦσαν μάλλον ὀλιγῶν τῶν λοιπῶν ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν ὀρθοδόξον, συγκροτήσας δὲ αὐτῶν

σύνοδον ἰδίαν διακρίσεων ἐβδόμηκοντα ἀνδρῶν, προσέτρεψεν αὐτοὺς νὰ ἐγκατεστήσωσιν ἐν τῇ τρικυμίᾳ ταύτῃ τῆς ἐκκλησίας, ἀντίστοιχον τὸν Ἀντώνιον Σουλαιῦ, τοῦ ὁποῦ εἶχε γνωρίσει ἐν τῇ μεταξὺ τὴν ἀπειτίαν, καὶ τὸ ἐσπέρας ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, ἵνα εἰς ὀλονυκτικὴν διατελέσωσι προσευχὴν. Ὁ αὐτοκράτωρ, μαθὼν τὰ γενόμενα, διατάσσει τὸν πατριάρχην νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ βασιλεια, ἵνα ἀπολογηθῇ περὶ τῆς διαγωγῆς του· ὁ δὲ προσῆλθεν ἅμα ἐξῆμε, μετ' ὅλης τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου. Ὁ Λέων κατ' ἀρχὰς ἐδέχθη μόνον τὸν Πατριάρχην, τὸν ἤλεγξε διὰ τὴν στασιαστικὴν διαγωγὴν του καὶ τὸν προσέειπεν αὐτῷ νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῆς ἀντιθέτου μερίδος. Ἀλλ' ὁ Νικηφόρος, δικαιολογήσας τὴν πράξιν τῶν ὀρθοδόξων, ἐπεχείρησεν αὐτὸς τὴν θεολογικὴν τοῦ δόγματος τῆς ἐκκλησίας ἀνάπτυξιν, καὶ ἀπεποιθὼν τοῦ νὰ ἔλθῃ εἰς συζήτησιν μετὰ ἀρετικῶν ἐπισκόπων ἐξελεγχθέντων καὶ καταδικασθέντων. Τότε ὁ Λέων εἰσῆγαγε τὴν λοιπὴν σύνοδον, ἅμα δὲ καὶ τοὺς εἰκονοκλάστας κληρικούς, τοὺς λαϊκοὺς μεγιστάνους, τοὺς συγκλητικούς, τοὺς ἀξιωματικούς τῆς αὐλῆς. Αἱ δύο μερίδες ἀντιπαρετάχθησαν ὡς ἐπὶ μάχην, ἐν τῇ μίσῃ δὲ ἔστατο ὁ αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν δορυφόρων περιεστοιχισμένος. Ὁ ἄρχων τοῦ κράτους ἐκήρυξε τὴν ἐνάρξιν τῆς συζητήσεως· ἀλλ' οἱ ὀρθόδοξοι ἐπέμειναν ἀποποιούμενοι τὸν ἀγῶνα, διότι ἔβλεπον τὴν ἥτταν αὐτῶν προαποφασισμένην καὶ δὲν ἤθελον νὰ διακινήνυσιν οὐδὲν τὴν τιμὴν τῆς ἀληθείας, ἀναλαμβάνοντες τὴν ὑπὲρ αὐτῆς ἀπολογία. Καὶ ἐπειδὴ τινὲς ἤθελον νὰ προσθέσωσιν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ταῦτα ζητήματα, ὁ Λέων τοὺς ἀπέβαλεν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ, ἀπελθόντας, τοὺς παρήγγειλε, διὰ τοῦ ἐπάρχου Κωνσταντινουπόλεως, νὰ μὴ ἐξέλθωσι τῶν οἰκίων αὐτῶν ἕκαστος, μηδὲ κοινωνίαν τινα μετ' ἄλλων νὰ λάβωσι, μηδὲ ν' ἀνοίξωσι τὸ στόμα των περὶ τῆς προκειμένης συζητήσεως.

Ἡ ἀντίστασις αὕτη τῶν ὀρθοδόξων ἐνέβαλεν εἰς πολλὴν ἀμνηχανίαν τὸν Λέοντα· διότι δὲν ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν βίαν, οὐ μόνον διότι ἡ βία ἐμελλε νὰ ἐπιφέρῃ τὸν διωγμὸν, ὁ δὲ διωγμὸς τὴν διαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἐνισχύετο ὑπὸ τῆς πεποιθήσεως ἐκείνης, ἥτις μόνη δύναται νὰ περιποιήσῃ εἰς τοὺς ἀρχοντας, ὅσοι ἔχουσι τὴν δυστυχίαν νὰ κυβερωσίν ἐπὶ τοιοῦτων ἠθικευτικῶν κρίσεων, τὴν γενναϊότητα τὴν ἀπαιτούμενην διὰ νὰ πληρώσῃ τὰς συνειδήσεις καὶ νὰ δαμάσωσι τὰς διανοίας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ὑπεροχὴ τῶν ὀρθοδόξων ἐμελλε ν' αὐξήσῃ εἰς ὑπερβολὴν τὴν δυναμὶν τοῦ κλήρου· οὐδὲν ἦτο ὁ Λέων ἤθελε παραιτήσῃ τὴν μελετηθεῖσαν παρ' αὐτοῦ μεταβολὴν, ἐὰν δὲ ἐπέετο ὑπὸ τοῦ στρατοῦ. Ἐταλάντευετο δ' ἐν τοῦτοις καὶ κατὰ τὴν μετ' ὀλίγον ἐπελθούσαν ἐποχὴν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως τοῦ 816 ἔτους, ἥτις ἦτο ἡμέρα καθ' ἣν ὁ αὐτοκράτωρ πλειοτὴν ἐπεδείκνυε λαμπρότητα, δὲν ἐδίστασεν, ἐξελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν, κατὰ τὸ ἔθος, νὰ ἀσπασθῇ τὸ κάλυμμα τῆς ἀγίας τραπέζης ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἦτο κεκεντημένη ἡ εἰκὼν τῆς τοῦ Σωτῆρος γεννήσεως. Οἱ χρονογράφοι, παρακάλω-

λοντες τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ ταύτην πρὸς τὴν διαταγήσαν μετὰ τινος ἡμέρας ἀπαγόρευσιν τῶν εἰκόνων, ὀνομάζουσιν αὐτὸν χαρκαλιότα. Οἱ τυφλοὶ ἐν ἦτο δυνατόν νὰ ἐμβατεύωσιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ μεγάλου ἀνδρός, ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἐνοήσωσι τοὺς ἐν δεικμούς, ὑπὸ τῶν ὁσίων ἐσπαράσσοντο, ἤθελον ἰδεῖ, ὅτι τὸ καθαρῶς ἠρηκευτικὸν ζήτημα ἦτο εἰς αὐτὸν ἀδιάφορον, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ κρίσιν περὶ αὐτοῦ ἀσφαλῆ καὶ ὁριστικὴν, καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἠγωνίσθη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἠθικευτικὴν καταδίωξιν ἢ νὰ παρῆλθῃ εἰς ῥῆξιν πρὸς τὸν στρατὸν, δι' οὗ πρὸ μικροῦ εἰσέτι τὸ κράτος ἐπώλετο ἀπὸ τῶν Βουλγάρων, δι' οὗ καὶ μόνον ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ. Ὁ στρατὸς ἐκείνος ἦτο τριάντι ἀδιλλυκτοί. Ὀλίγαις ἡμέραις μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας διαπραγματεύσεις, συμμαχία στρατιωτῶν κατεσπύλασε καὶ ἐλθοῦσάντες τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥτις ἐπέκειτο ἐπὶ τῆς χαλκῆς τῶν βασιλείων πύλης καὶ ἔφερον ἐπιγραφὴν διλαλθεύσανσαν, ὅτι ὁ Λέων ὁ Ἰσαυρος, βασιλεύσας καθέλει αὐτὴν, ἡ δὲ Κίρηνη τὴν ἀνεπτήλωσεν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπελθὼν ἐξέμανη ὑπὸ τῆς ὀργῆς διὰ τὴν σκανδαλώδη ταύτην τῆς ἱερᾶς εἰκόνης καὶ τῶν βασιλείων περιούρησιν, καὶ, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἀτοπήματος, διέταξε νὰ ἀπαγάγῃ αὐτὴν. Οἱ δὲ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἡγοῦμενοι, παρεξηγήσαντες τὴν διαγωγὴν του καὶ θεωρήσαντες τὴν διαταγὴν ἐκείνην ὡς πρῶτον διωγμὸν σημοῖον, συνῆλθον πάλιν περὶ τὸν πατριάρχην, διμαρτυρήσαντες καὶ ἀπεφώνησαν, ὅτι θέλουσι μέχρι θανάτου ἀγωνισθῇ πρὸς στῆριζιν τοῦ δόγματος τῆς ἐκκλησίας.

Οὕτω δὲ ὑπὸ δύο ἀντιθέτων ῥοπῶν διασπώμενος ὁ Λέων καὶ θεωρῶν, ὅτι πλειότερον ἀναβολὴ τῆς ἀποφάσεώς του ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐντελὴ τῆς πατρικίας τοῦ στρατοῦ λύσιν καὶ τὸν ἔσχατον τοῦ κράτους κίνδυνον, ἐξέδωκε τὴν ἐπιούσαν τῶν Ἐπιφανείων τοῦ 816 ἔτους τὸ περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν εἰκόνων ἐπίταγμα αὐτοῦ. Οἱ πλείστοι τῶν ἀρχιερέων ὅσοι πρὸ μικροῦ ἔτι, ἐνόσφ' ἔβλεπον τὸν αὐτοκράτορα ἐνδοιάζοντα, ὤνουν εἰς τὸν Νικηφόρον πίστιν ἀλόγητον, ἐξεπλήγησαν, ἅμα εἶδον τὴν σταθεράν αὐτοῦ θέλησιν, καὶ ἤρχισαν νὰ ὁμιλῶσι περὶ ὑποταγῆς τοιοῦτον εἶναι βέβαιον, ὅτι, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ἡ στήσις ἐνισχύεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς πεποιθήσεως τῶν ἀρχομένων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν ἀρχόντων ἀδυναμίας. Μόνον ὁ Νικηφόρος ἐπέμεινε, καὶ ὅταν οἱ ἀρχιερεῖς ἐκαίνον τὸν εἶπον, ὅτι ἀνάγκη ἦ νὰ παραδεχθῇ τὰ διαταχθέντα ἢ νὰ καταστῇ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ὁ γέρων, ἀποβλέψας πρὸς αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, τοὺς εἶπε νὰ ὑπάγωσι νὰ ἀναγγείλωσιν εἰς ἐκείνον τοῦ ὁποῦ ἐφοδούντο τὴν ὀργὴν πλειότεροι τῆς θείας δικῆς, ὅτι αὐτὸς τοῦλάχιστον δὲν θέλει ποτὲ ἀρνηθῇ τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας διὰ νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὰ δόξαντα τῷ Ἰωάννῃ τῷ Λεκανομάντι. Ἀλλ' ὁ Λέων, ὅστις πρὸς φαντασίαν εἶχε τὴν ἀπόδειξιν, πρὸς τί συμβαίνει οἱ μεγάλοι ἐκείνοι δοκοί, ἤλπιζεν ὅτι δὲν θέλει ἀνγκασθῇ νὰ προχωρήσῃ μέχρι τῆς καθαιρέσεως τοῦ πατριάρχου καὶ ὅτι ὁ χρόνος θέλει ἀπαγάγει ἀλλοίωσιν τινα εἰς τὰ φρονήματά του, ὅτι ὁ στρατὸς, ὅστις

δὲν εἶχεν οὐδὲ τὴν εὐνοίαν, οὐδὲ τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀρχόντος αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ἀπαγάγῃ οἰκοθεῖν τὸν πατριάρχην. Ἀξιωματικοὶ τινες καὶ στρατιῶται ἐπιχειροῦσι νὰ ῥίξωσι διὰ νυκτὸς τὰς πύλας τοῦ πατριαρχείου· διὰ τὸν συμβάντα ἐκ τούτου θόρυβον, συρρέουσιν αὐτοῖς πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπειδὴ οἱ ὀρθόδοξοι δὲν ἦσαν ὀλίγοι, ἡ συγκρούσις ἤρθε εἰς ἀσφαλίτητος, ἐὰν ὁ πατριάρχης, Θωμᾶς, ἐπελθὼν, δὲν κατέπειθε τοὺς στρατιώτας νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια. Τότε ὁ πατριάρχης, ἐνοήσας ὅτι δὲν δύναται πλέον ἀκινδύνως νὰ διαμείνῃ εἰς τὸ Βυζάντιον, διεπαραιώθη τὴν ἀκόλουθον νύκτα, ὑπὸ ἀπειταλμένων τοῦ αὐτοκράτορος παραπεισόμενος, εἰς Χρυσόπολιν καὶ μετέβη ἐκεῖθεν εἰς μοναστήριον, ὅπου διέτριβεν ἀκόμη τρικαίδεκα ἔτη, ἀπὸ ἐπομένως τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ ἑτῇ ἐννέα.

Τὴν δ' ἐπιούσαν ἐγένετο ἐν τῇ νυκτὶ τῆς ἀγίας Σοφίας ἡ χειροτονία τοῦ νέου πατριάρχου. Ὁ Λέων ἠθέλε νὰ ἀναβιβάζῃ εἰς τὸ ὑπέρτατον τοῦτο τῆς ἐκκλησίας ἀξίωμα τὸν Ἰωάννην Γραμματικόν· καὶ, ἐπειδὴ προσέκειτο νὰ ἀναγορευθῇ πατριάρχης εἰκονομάχος, οὐδεὶς βεβαίως εἶχε πλειότερα εἰς τοῦτο δίκαια λόγῳ παιδείας, καὶ χρηστότητος, καὶ ἱκανότητος. Ἀλλ' ὁ στρατὸς δὲν τὸν ἤθελε, διότι εἶχε προδιατελέσει κληρικὸς· οἱ δὲ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὑπώπτευν πᾶντα, ὅστις, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ, ἠδύνατο νὰ ἔχῃ προσηγοριὰς πρὸς τὸν κλῆρον σχέσεις, καὶ, διὰ νὰ ἀσφαλίσωσι τὸ κράτος τοῦ νέου δόγματος, ἐπέμειναν νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τῶν τοῦ στρατοῦ ἀξιωματικῶν. Γροντὶ ἐπὶ τῇ προτάσει, ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶναι νέος, ἔτι, προσεχρήσθη ὁ Θεόδωτος Κασσιτηρὸς ἐκ τοῦ ἐπιφανεστάτου οἴκου τῶν Μελισσηνῶν καὶ εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς. Ἀσχυρίσας δὲ ἀμέσως τὴν καυρὰν, ἀνέβη εἰς τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον κατ' αὐτὴν τὴν τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου ἡμέραν· καὶ μετ' ὀλίγον ἐκυρώθησαν πάντα τὰ γενόμενα διὰ συνόδου, ἐν τῇ νυκτὶ τῆς ἀγίας Σοφίας συγκαροτηθείσης.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Γραμματικὸς, καὶ τοὶ παραγκωνισθεῖς τότε, ἐξηκολούθησαν διατελῶν φίλοι· καὶ σύμβουλοι τοῦ Λέοντος· καὶ ἐπειδὴ ὁ Νικητὴς ὁ Τραπεζικός ἀνέβησεν αὐτῷ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοφίλου, ὁ ἀνὴρ ἐκείνος ἠξιώθη οὕτω τῆς εὐνοίας τριῶν ἀλληλοδιαδόχων βασιλέων. Οὐδεὶς ὅμως ἠγάπησε καὶ περιποιήθη αὐτὸν πλείτερον τοῦ μαθητοῦ του, διότι καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο πλείτερον νὰ ἐκτιμῇ τὰ προτερήματα αὐτοῦ. Ὁ Λέων καὶ ὁ Νικητὴς ὑπῆρξαν στρατιῶται γενναῖοι καὶ κυβερνηταὶ ἐπιτήδαιοι. Ὁ Θεόφιλος ἦτο πρὸς τοὺς καὶ λήγας ἀνὴρ, ὥστε δὲν ἤξευρε νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ μόνης τῆς πολιτικῆς τοῦ Ἰωάννου τέχνης καὶ ἐμπειρίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς πολυμουσίας, ὡς θέλομεν ἰδεῖ. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν Ἰωάννην Γραμματικόν, ἀνέβηκε, καθὰ προείπομεν, τὴν δυσχερὴ πρὸς τὸν Καλῆν τῆς Ἀσίας Μικρῆς διαπραγματεύσειν, ὅταν ἀπεφάσισε νὰ συνομολογήσῃ μετ' αὐτοῦ συνθήκας εἰρήνης.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον).

ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΝΘΟΔΕΣΜΗΣ.

7.

Η ΚΩΡΑ.

Εἰς τὴν χώρα, λέει, ὅπου πᾶς, λέει,
πᾶσα θύρα, λέει, μὴ κτυπᾷς, λέει,
γίγναι κόσμος, λέει, εἴν' ἐκεῖ, λέει,
καὶ καλοὶ, λέει, καὶ κακοί.

—ο—

Ἐκεῖ μάθε, λέει, πῶς κἀνεὶς, λέει,
δὲν γινώσκται, λέει, ἀγενής, λέει,
μὴ μυρίζῃς, λέει, τὸ χωρὶς, λέει,
σὲ τὸ λέει, λέει, ἡ Μαργώ.

—ο—

Κοίταξ' ὅταν, λέει, ὁμιλῇς, λέει,
νὰ προσέχῃς, λέει, πῶς λαλεῖς, λέει.
πολλοὶ εἶναι, λέει, καὶ μ' αὐτῶν, λέει,
καὶ μεγάλα, λέει, καὶ πλατῆ.

—ο—

Ὅποιον βλέπῃς, λέει, μὲ χρυσά, λέει,
νὰ φουσκώνῃ, λέει, νὰ φουσκῇ, λέει,
μὲ γυρεύῃς, λέει, ἂν πεινῇ, λέει,
βγάλ' τὸ φέσι, λέει, ταπεινά.

—ο—

Θ' ἀπαντήσῃς, λέει, βουλευτῇ, λέει,
μὲ τὴ μύτη, λέει, σηκωτῇ, λέει,
Κ' ἂν δὲν ξέρῃ, λέει, γὰρ νὰ πῇ, λέει,
εἶναι ῥήτωρ, λέει, σιωπῇ.

—ο—

Θὰ ἰδῇς, λέει, λοχαγούς, λέει,
ταγματάρχας, λέει, στρατηγούς, λέει,
μ' ἐπωμίδας, λέει, κεντηταίς, λέει,
καὶ μὲ πτέρναις, λέει, τραπηταίς.

—ο—

Τῆς Ἑλλάδος, λέει, μέγα φῶς, λέει,
εἴν' ὁ κοῦρκος, λέει, ὁ σοφός, λέει,
ποῦ κουνιέται, λέει, σαβάρᾳ, λέει.
Μὴ μετάνοια, λέει, μὲ οὐρά!

—ο—

Θὰ διῆς τῶς, λέει, καὶ πολλοὺς, λέει,
πατριώτας, λέει, τοὺς καλοὺς, λέει,
μισθοὺς νάχουν, λέει, δύο καὶ τρεῖς, λέει,
νὰ παχαίνῃ, λέει, ἡ πατρίς.

—ο—

Θ' ἀκοῦς ἄλλους, λέει, νὰ σὲ λέν, λέει,
πῶς τὸν τόπον, λέει, αὐτὸν κλαῖν, λέει,
πῶς ὁ κόσμος, λέει, θὰ πνιγῇ, λέει,
ἂν δὲν γίνουν, λέει, ὁπουργοί.

—ο—

Νὰ φερθῇς, λέει, μὲ πολλῇ, λέει,
μὲ μεγάλῃ, λέει, συστολῇ, λέει,
ε' τῆς Ἑλλάδος, λέει, τοὺς γαμπρούς, λέει,
τοὺς ἐνδόξους, λέει, καὶ λαμπρούς.

—ο—

Ὅταν εἰλέπῃς, λέει, μιὰ κυρά, λέει,
μὲ καπέλλα, λέει, μὲ πτερά, λέει,
ποῦ τὰ ἡῆρε, λέει, δὲν ῥωτᾷς, λέει,
καὶ γλυκὰ, λέει, χαιρετᾷς.

—ο—

Ἄν δὲ ξεύρῃς, λέει, Ταλλικὰ, λέει,
εἶσαι ζῶον, λέει, παστρικά, λέει.
κ' ἂν τὸ χέρι, λέει, στρογγυλὰ, λέει,
δὲν τῇ δώσῃς, λέει, σὲ γελᾷ.

—ο—

Ἄν σὲ πάρῃ, λέει, ε' τὸν χορὸ, λέει,
μὴ φεβρῇς, λέει, σὰν μωρὸ, λέει.
Ὅταν παίζῃ, λέει, ὁ ζουρνᾷς, λέει,
σὰν ἀνέμῃ, λέει, νὰ γυρνᾷς.

—ο—

Σ' τῇ μαζούρκᾳ, λέει, πετακτὸς, λέει,
καὶ ε' τὴν πόλκα, λέει, πεδουκτὸς, λέει,
μὴ γλυστρήσῃς, λέει, προσοχῇ, λέει,
καὶ γελᾷς, λέει, μιὰ ψυχῇ.

—ο—

Κ' ἂν χορτάσῃς, λέει, ἀρχονταῖς, λέει,
καὶ κλωτζίαις, λέει, καὶ δονταῖς, λέει,
ἐλα πῶς, λέει, ε' τὸ χοιρὶς, λέει,
ε' τὴν πιστὴν σου, λέει, τὴν Μαργώ.

Τὰ κυριώτερα τυπογραφικὰ παροράματα εἰς τὴν
περὶ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνίσματος ἐκθεσιν.

- Στῆλ. 2. στ. 3-6 καλὸν ὅμως. γρ. ὅμως καλόν.
α 4. Ἰραψιδίας. γρ. Ἰραψιδίας.
α 5. στ. 43. προῖωνίζων. γρ. προῖωνίζων, στ. 44
(Ἀλπηνός ἢ Ἀνθελος) γρ. (Ἀλπηνός ἢ Ἀλπηνος),
Ἀνθελος.
α 6. στ. 20 καὶ πρωτεῦον. γρ. τὸ πρωτεῦον. στ.
οὔτε ἐσχεδιάσθη γρ. οὔδ' ἐσχεδιάσθη. στ. 52. Πᾶς
μὲ δάσος, γρ. πῶς δὲ καὶ μὲ δάσος.
α 7. στ. 43. ἐλλείμματα. γρ. ἐλλείμματα. στ. 58
βάσις γρ. βάσις πάσης.
α 13. στ. 36 βαθύς. γρ. βαθύς ἐκ. στ. 43 τρέχει).
γρ. τρέχει. στ. 44 τῆς ληγούσης, γρ. τῆς ληγούσης)
στ. 45 ταντόσημα. γρ. ταυτόσημα. στ. 52. οὕτω
καὶ. γρ. οὕτω. στ. 55. gementur γρ. gominantur.

—ο—